

STUDIA TURISTICA

online časopis pro vzdělávání v cestovním ruchu

Prosinec 2012

Vysoká škola polytechnická Jihlava
ISSN 1804-252X

REDAKCE ČASOPISU

REDAKTOR

RNDr. Jiří Šíp, Ph.D.

PŘEDSEDA REDAKČNÍ RADY

doc. RNDr. Jiří Vaníček, CSc., Katedra cestovního ruchu VŠP Jihlava

REDAKČNÍ RADA

Ing. Tomáš Čihák, ředitel příspěvkové organizace Vysočina Tourism

prof. PhDr. Petr Chalupa, CSc., Katedra cestovního ruchu VŠP Jihlava

RNDr. Eva Janoušková, Ph.D., vedoucí Katedry cestovního ruchu, VŠP Jihlava

doc. Ing. Jana Jarábková, Ph.D., Katedra regionalistiky a rozvoje vidieka, SPU, FEŠRR

Ing. Lucie Petříčková, Ph.D., Katedra cestovního ruchu VŠH Praha

RNDr. PaedDr. Jaromír Rux, CSc., Katedra cestovního ruchu VŠP Jihlava

PhDr. Dana Zažímalová, Katedra jazyků VŠP Jihlava

RECENZENTI TOHOTO ČÍSLA

Mgr. Věra Fišerová, Katedra cestovního ruchu, VŠH Praha

Mgr. Miroslav Machovec, Ph.D., Katedra sportů VŠP Jihlava

Mgr. Monika Klímová, Katedra cestovního ruchu VŠH Praha

RNDr. Stanislava Pachrová, Ph.D., Katedra cestovního ruchu VŠP Jihlava

RNDr. PaedDr. Jaromír Rux, CSc., Katedra cestovního ruchu VŠP Jihlava

Ing. Petr Scholz, Katedra cestovního ruchu VŠP Jihlava

doc. PaedDr. Jiří Štyrský, CSc., Katedra rekreologie a cestovního ruchu FIM UHK H. Králové

doc. RNDr. Jiří Vaníček, CSc., Slezská Univerzita Opava

KOREKTURY A ÚPRAVA TEXTŮ

Jitka Kalabusová

DISTRIBUCE, PŘÍJEM PUBLIKAČNÍCH TITULŮ

Šárka Venkrbcová

TECHNICKÝ REDAKTOR

Petr Ház

VYDÁVÁ 2X ROČNĚ

Vysoká škola polytechnická Jihlava
Tolstého 16
586 01 Jihlava

ISSN 1804-252X

OBSAH

ÚVODNÍ SLOVO ČTENÁŘŮM	3
-----------------------------	---

Hlavní recenzované články

IVICA LINDEROVÁ, STANISLAVA PACHROVÁ

<i>Vztah místního obyvatelstva k rozvoji cestovního ruchu ve zvláště chráněných územích</i> <i>Relationship of local communities to tourism development in protected areas.....</i>	6
--	---

ZUZANA FORMÁNKOVÁ, JIŘÍ VÁGNER

<i>Potenciál geocachingu při rozvoji cestovního ruchu</i> <i>Geocaching potencial for tourism development.....</i>	11
---	----

EMANUEL HURYCH

<i>Spiritualita poutnictví jako fenomén cestovního ruchu</i> <i>Spirituality of pilgrimage as a phenomenon of tourism.....</i>	20
---	----

JIŘÍ VANÍČEK

<i>Účast VŠPJ na tvorbě národního produktu kulturního cestovního ruchu</i> <i>The participation of the College of polytechnics Jihlava in the creation of national cultural tourism product</i>	34
--	----

FRANTIŠEK SMRČKA, MARTINA FARKOVÁ

<i>Analýza geocachingu v Jihlavě</i> <i>Geocaching analysis in Jihlava.....</i>	38
--	----

Diskuze

MARTIN HEMELÍK

<i>De motu et homine iter faciente aneb O pohybu a člověku putujícím</i> <i>De motu et homine iter faciente Or The movement and the wandering man.....</i>	51
---	----

Turistické rozhledy

EVA JANOUŠKOVÁ, JAROMÍR RUX

<i>Naděje českých průvodců? Návrh katedry cestovního ruchu VŠP Jihlava na řešení situace českých průvodců.....</i>	61
--	----

Bakalářské práce

MONIKA BLÁHOVÁ

Telč možnosti pro handicapované návštěvníky

*Telč - facilities for handicapped visitors.....*68

DAGMAR PÁNKOVÁ

Cestovní ruch na Kubě

*Tourism in Cuba.....*68

DAVID PRÁŠEK

Vymezení sféry působnosti Vysoké školy polytechnické Jihlava

*College of polytechnics Jihlava and the definition of its sphere of territorial activity.....*87

O Vašem cestování

OTTO ČAČKA

*Mongolsko - země trav.....*95

Recenze

ANDREA HOLEŠINSKÁ

Destinační management jako nástroj regionální politiky 51

Informace

PETR CHALUPA

*Studentská expedice katedry cestovního ruchu VŠPJ „Cuba 2013“*98

LUCIE PLZÁKOVÁ

Závěry 4. ročníku konference Hotelnictví, turismus a vzdělávání „Inovace a kvalita služeb“...101

EVA JANOUŠKOVÁ

20. mezinárodní konference "Nové impulzy v regionálním rozvoji stredoeurópskeho priestoru"...106

JIŘÍ VANÍČEK

*Konference ISTTE byla letos v Evropě.....*107

ANDREA HOLEŠINSKÁ

3. mezinárodní kolokvium o cestovním ruchu..... 110

EVA JANOUŠKOVÁ

Spolupráce Katedry cestovního ruchu Vysoké školy polytechnické Jihlava s Mikroregionem

Telčsko a městem Telč..... 112

POZVÁNKY NA KONFERENCI

8. mezinárodní konference VŠP Jihlava Aktuální problémy cestovního ruchu

„CESTOVNÍ RUCH – DESTINACE – REGIONÁLNÍ ROZVOJ“ 116

ÚVODNÍ SLOVO ČTENÁŘŮM

Vážení čtenáři,

s koncem kalendářního roku vychází již sedmé číslo online časopisu Studia Turistica. Přináší tradiční rubriky a také slibovanou novinku – články, které jsou shrnutím bakalářských prací čerstvých absolventů oboru Cestovní ruch na Vysoké škole polytechnické Jihlava.

Studia Turistica je časopis pro vzdělávání v cestovním ruchu. Považujeme za důležité, že svůj prostor, počínaje aktuálním číslem, dostávají také studenti. Jejich odborná činnost je často velmi kvalitní a měli by dostat příležitost prezentovat výsledky svých výzkumů. Jednou z takových možností je právě publikování výstupů odborných prací (seminárních, bakalářských, diplomových). Věříme, že v dalších číslech budeme mít možnost otisknout i příspěvky studentů/absolventů dalších vysokých nebo i středních odborných škol zaměřených na cestovní ruch.

Usilujeme o co největší zapojení studentů do všech aktivit naší katedry. V tomto čísle přinášíme pozvánku na 8. Mezinárodní konferenci VŠPJ „Aktuální problémy cestovního ruchu“, tentokrát na téma „CESTOVNÍ RUCH – DESTINACE – REGIONÁLNÍ ROZVOJ“. Se studenty počítáme jako s aktivními účastníky. Od roku 2009 pravidelně zařazujeme na našich konferencích studentskou sekci, kde jsou prezentovány výstupy odborných prací, výsledky výzkumů z mezinárodních studentských workshopů, zapojení do různých projektů apod. Mezi účastníky se začínají objevovat i studenti z dalších škol a doufáme, že na této konferenci se jejich počet ještě zvýší.

Stalo se již tradicí, že v každém čísle Studia Turistica přinášíme aktuální podněty k diskusi. Tentokrát bychom rádi upozornili na aktuální téma, které se týká současné situace českých průvodců. V září 2012 proběhl na VŠPJ k tématu diskusní seminář. Jeho výstupem bylo ustavení pracovní skupiny k problematice průvodcovské činnosti při podvýboru pro cestovní ruch Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Návrh naší katedry, jak situaci řešit, uvádíme v sekci „Turistické rozhledy“ a těšíme se na reakce čtenářů.

Vážení čtenáři, na sklonku roku 2012 bych Vám ráda jménem svým i všech spolupracovníků popřála hodně zdraví, úspěchů a spokojenosti jak v osobním životě, tak i v profesní sféře po celý příští rok.

RNDr. Eva Janoušková, Ph.D.
vedoucí Katedry cestovního ruchu VŠPJ

VZTAH MÍSTNÍHO OBYVATELSTVA K ROZVOJI CESTOVNÍHO RUCHU VE ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÝCH ÚZEMÍCH

Relationship of Local Communities to Tourism Development in Protected Areas

Ivica Linderová,
Stanislava Pachrová

Abstrakt

Příspěvek shrnuje význam místního obyvatelstva pro udržitelný rozvoj cestovního ruchu ve zvláště chráněných územích a prezentuje výsledky primárního průzkumu zaměřeného na zjištění postojů místních obyvatel k rozvoji cestovního ruchu v Národním parku Podyjí. Data byla získána v rámci mezinárodního studentského workshopu „Výzkum cestovního ruchu ve zvláště chráněném území“, který v září 2012 realizovala Vysoká škola polytechnická Jihlava.

Klíčová slova

Cestovní ruch, místní obyvatelstvo, udržitelný rozvoj, zvláště chráněné území, Podyjí

Abstract

This paper summarizes the importance of local communities for sustainable development of tourism in protected areas and it also presents results of the primary survey aimed to investigate the attitudes of local inhabitants towards tourism development in the National Park Podyjí. Data were obtained from the international student workshop "Research of tourism in protected area", which organized the College of Polytechnics Jihlava in September 2012.

Key words

Tourism, local community, sustainable development, protected area, Podyjí

Cestovní ruch je významným společensko-ekonomickým jevem. Ovlivňuje ekonomiku státu, podílí se na tvorbě hrubého domácího produktu a vytváří pracovní místa nejen v cestovním ruchu, ale také v návazných a zabezpečujících odvětvích.

Základními předpoklady rozvoje cestovního ruchu jsou především dostatečně atraktivní primární nabídka a existence vhodné infrastruktury cestovního ruchu, tedy možností ubytování, stravování a využití volného času. V destinacích, kde je primární nabídka nejatraktivnější, se cestovní ruch stává předmětem ekonomického zhodnocování a účinným nástrojem regionálního rozvoje.

ORIENTACE NA MÍSTNÍ OBYVATELSTVO JAKO ZÁKLAD ÚSPĚCHU ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU V ÚZEMÍ

Realizace udržitelného rozvoje cestovního ruchu vyžaduje účinně koordinovanou spolupráci mezi všemi zúčastněnými aktéry – mezi soukromou a veřejnou sférou, důležitá je také trvalá podpora ze strany místní komunity – nejen od podnikatelů v cestovním ruchu, ale od všech obyvatel území, kterého se iniciativa týká. [2] Pod místní komunitou rozumíme jak obyvatele s trvalým bydlištěm v území, tak obyvatele, kteří v území trvale pracují, ale nemají v něm trvalé bydliště a dále lidi, kteří v území vlastní nemovitosti, např. chaty a chalupy.

V případě rozvoje cestovního ruchu ve velkoplošných zvláště chráněných územích je důležité realizovat aktivity, které směřují k rozvoji tzv. měkkého, ekologicky šetrného cestovního ruchu. Mělo by se jednat pouze o aktivity, které z dlouhodobého hlediska nenaruší jedinečné přírodní a kulturní danosti území a zároveň neohrozí životní styl a tradiční kulturu místních obyvatel.

Negativní postoje místního obyvatelstva vůči návštěvníkům a aktivitám cestovního ruchu obecně vznikají při neřízeném rozvoji cestovního ruchu. Jsou způsobeny přílišným nárůstem návštěvnosti destinace a zvyšováním cen za zboží i služby, příliš intenzivním budováním infrastruktury atd. Nevraživé až nepřátelské chování místních obyvatel může odradit turisty od zamýšlené opakované návštěvy regionu a pravděpodobně odradí i potenciální investory. Negativní přístup místní komunity může také narušit snahu o vytvoření image zajímavé a atraktivní destinace na trhu cestovního ruchu a stát se limitujícím faktorem budoucího rozvoje území.

Cestovní ruch rozvíjený udržitelným způsobem by neměl omezovat místní obyvatele. Naopak, takový rozvoj cestovního ruchu v území by měli obyvatele vnímat jako pozitivní změnu, která se projevuje v růstu kvality jejich života. Příkladem změn, které bývají vnímány pozitivně, může být budování nebo zlepšování stavu místní dopravní infrastruktury a budování doplňkové infrastruktury (banka, pošta, obchod...).

Pozitivní přístup místního obyvatelstva k aktivitám cestovního ruchu a jejich všeobecnou podporu posílí, pokud nejsou při plánování rozvoje území opomíjeni. Je důležité pravidelně informovat veřejnost o tom, co se pro rozvoj cestovního ruchu dělá, i o tom, jak se řeší vzniklé problémy (např. nežádoucí růst počtu návštěvníků, pohyb návštěvníků mimo vyznačené turistické stezky, hromadění odpadků).

SPOLUPRÁCE S MÍSTNÍM OBYVATELSTVEM PŘI ROZVOJI CESTOVNÍHO RUCHU

Místní obyvatele by měli být informováni o programu rozvoje cestovního ruchu v území a o tom, kdo je za tento rozvoj odpovědný.

O programu rozvoje cestovního ruchu by se mělo místní obyvatelstvo dovědět již v době, kdy se začne připravovat. Mělo by být nejen informováno o skutečnosti, že se takový program připravuje, ale mělo by také mít možnost se do něj aktivně zapojit. Občany je možno informovat různými způsoby, a to prostřednictvím letáků, místních novin, oznamovací tabule, nebo přes webovou stránku obce, města, či správy chráněného území. Vhodné je navíc zrealizovat setkání s místními obyvateli a vysvětlit jim záměry v oblasti cestovního ruchu a případná pozitiva, která z nich vyplývají. Návrhy obyvatel by měly být respektovány a do programu zapracovány. [1]

Nejen, že v průběhu přípravy programu mají mít místní obyvatele možnost vyjádřit své připomínky, ale v průběhu realizace programu by měli být pravidelně informováni o jeho

plnění. Místní obyvatelé by měli vždy mít k dispozici informace o aktivitách plánovaných na nejbližší období (např. medializovaný turistický pochod, nový informační systém).

POSTOJE MÍSTNÍHO OBYVATELSTVA K ROZVOJI CESTOVNÍHO RUCHU VE ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÉM ÚZEMÍ

Místní obyvatelstvo je pro návštěvníka důležitou součástí celkové atraktivity území. Chování a postoje místních obyvatel mohou výrazně omezit, nebo naopak zvýšit zájem o návštěvu chráněného území.

Počátkem září 2012 zrealizovala Vysoká škola polytechnická Jihlava na území Národního parku Podyjí mezinárodní studentský workshop „Výzkum cestovního ruchu ve zvláště chráněném území“.

Národní park Podyjí byl vyhlášen v roce 1991. Je nejmenším národním parkem České republiky a jediným na území Moravy. Na rakouské straně na něj navazuje Nationalpark Thayatal, se kterým tvoří bilaterální chráněné území, pro které je typické výjimečně zachovalé říční údolí s meandry, bohatými lesy a suťovými poli. [3]

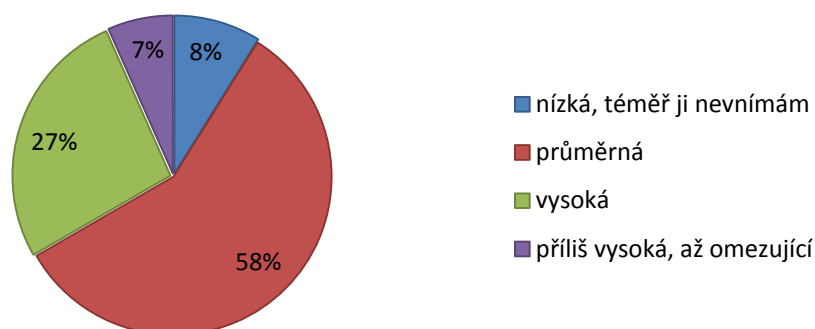
Součástí mezinárodního studentského workshopu bylo nejen podrobné seznámení účastníků s oběma národními parky, ale také provedení primárního výzkumu zaměřeného na zjištění postojů místních obyvatel k rozvoji cestovního ruchu v národním parku Podyjí. Pilotní výzkum byl realizován na území českého národního parku metodou dotazníkového šetření, kdy tazatelé byli vždy u vyplňování dotazníků přítomni a mohli tak okamžitě reagovat na případné nejasnosti a otázky respondentů.

Výběrový soubor respondentů tvořili náhodně vybraní obyvatelé obcí Čížov a Horní Břečkov. Čížov je jedinou obcí ve vnitřním území národního parku a je administrativní součástí Horního Břečkova ležícího na severní hranici národního parku. Dotazovali jsme se celkem 45 respondentů, z nichž 53,3 % tvořily ženy. Většina respondentů byla ve věku od 41 do 60 let (42 %), 29 % respondentů bylo starších 60 let a 24 % bylo ve věku od 26 do 40 let. Nadpoloviční většina respondentů (57 %) měla základní, nebo středoškolské odborné vzdělání.

Konstatujeme, že místní obyvatelstvo (80 %) registruje rozvoj cestovního ruchu v oblasti Národního parku Podyjí.

Návštěvnost národního parku považuje 58 % respondentů za průměrnou (viz Graf 1). Za zamyšlení stojí, že 27 % dotázaných označilo návštěvnost území již za vysokou a 7 % respondentů považuje návštěvnost národního parku dokonce za příliš vysokou až omezující.

Graf 1: Návštěvnost národního parku Podyjí z pohledu místního obyvatelstva

Pramen: Vlastní zpracování, 2012.

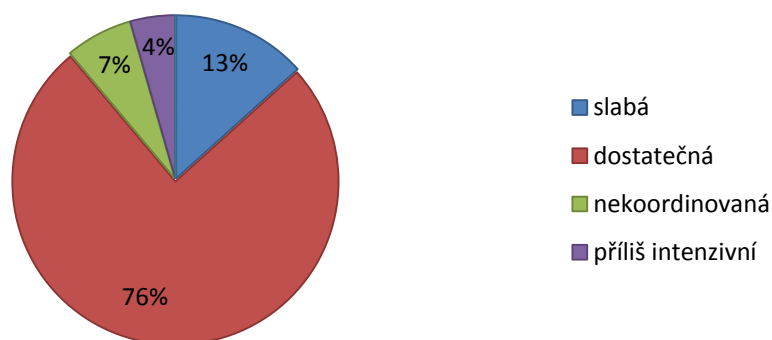
69 % respondentů uvedlo, že s návštěvníky cestovního ruchu přicházejí do častého kontaktu.

Růst návštěvnosti v národním parku vnímá 27 % jako příčinu zvyšování kvality služeb a hodnotí ji pozitivně. Za zdroj příjmů považuje návštěvníky 11 % respondentů, přičemž většina z nich jsou místními obyvateli a místními podnikateli zároveň. Téměř pětina respondentů vnímá návštěvníky jako příčinu narušení přírodního prostředí národního parku a 9% je označilo za důvod znečištění oblasti.

Růst počtu návštěvníků se podle místních obyvatel projevuje hlavně v nárůstu kvality stravovacích služeb (44 %) a částečně v rozšíření nabídky volnočasových aktivit (26 %). Růst počtu pracovních míst ani zlepšení ekonomické situace v důsledku rozvoje cestovního ruchu v oblasti téměř nikdo z respondentů nezaznamenal. Místní obyvatelé také uvádějí, že výrazněji nepocítují negativní dopady růstu návštěvnosti v území jako např. nárůst hluku, znečištění životního prostředí, růst dopravy, nebo nedostatek parkovacích míst.

Hlavním iniciátorem rozvoje cestovního ruchu ve zkoumaném zvláště chráněném území je Správa národního parku Podyjí. Většina dotázaného místního obyvatelstva (76 %) považuje marketingovou propagaci národního parku v oblasti cestovního ruchu za dostatečnou (viz Graf 2).

Graf 2: Vnímaní marketingové propagace cestovního ruchu v Národním parku Podyjí místním obyvatelstvem

Pramen: Vlastní zpracování, 2012.

Přibližně polovina respondentů (53 %) považuje sdělování informací o rozvoji cestovního ruchu v oblasti a plánech do budoucna za dostatečné. Avšak 47 % respondentů uvádí, že nemají přehled o plánech rozvoje cestovního ruchu na území Národního parku Podyjí.

Výrazná většina respondentů (82 %) zároveň uvádí, že nemají možnost podílet se na rozhodování o směřování rozvoje cestovního ruchu v Podyjí, např. rozhodování o budování cyklotras, omezení výstavby apod.

Za jednu z hlavních překážek dalšího rozvoje cestovního ruchu považují dotázaní místní obyvatelé špatnou dopravní infrastrukturu na území národního parku.

Na základě realizovaného pilotního průzkumu můžeme konstatovat, že cestovní ruch se v Národním parku Podyjí rozvíjí udržitelným způsobem. Místní obyvatelé vnímají převážně pozitivní přínosy rozvoje cestovního ruchu v území, avšak uvádějí, že nejsou přiměřeně informováni o plánech rozvoje do budoucna – téměř polovina respondentů o nich nemá přehled. Také skutečnost, že místní obyvatelé nemají možnost vyjádřit se ke směřování rozvoje cestovního ruchu na území národního parku, je potenciálním problémem. Tento přístup se může v budoucnu projevit negativním postojem místního obyvatelstva k návštěvníkům (již nyní více než třetina dotázaných vnímá návštěvnost jako vysokou až omezující) a následným vytvořením nežádoucí image území.

Budování vztahu s místními obyvateli má velký význam při snaze o trvale udržitelný rozvoj cestovního ruchu, bylo by proto žádoucí stávající nedostatečnou komunikaci ve směru k místní komunitě vylepšit. Vzájemná interakce místního obyvatelstva a kompetentních orgánů může přinést mnoho pozitivních efektů pro všechny zúčastněné, tedy pro podniky cestovního ruchu, návštěvníky, místní obyvatele i destinaci jako takovou.

POUŽITÉ ZDROJE

- [1] GÚČIK, Marian. *Manažment regionálneho cestovného ruchu*. Banská Bystrica: Slovensko-švajčiarske združenie, 2007. ISBN 978-80-89890-34-1.
- [2] PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008, 298 s. ISBN 978-807-0416-587.
- [3] *Správa Národního parku Podyjí* [online]. Správa Národního parku Podyjí, 2012 [cit. 2012-10-10]. Dostupné z: <http://www.nppodyji.cz/>

Ing. Ivica Linderová, PhD.,
Katedra cestovního ruchu,
Vysoká škola polytechnická Jihlava;
linderov@vspj.cz

RNDr. Mgr. Stanislava Pachrová, Ph.D.,
Katedra cestovního ruchu,
Vysoká škola polytechnická Jihlava;
pachrova@vspj.cz

POTENCIÁL GEOCACHINGU PŘI ROZVOJI CESTOVNÍHO RUCHU

Geocaching Potencial for Tourism Development

Zuzana Formánková,
Jiří Vágner

Abstrakt

Příspěvek představuje geocaching jako relativně novou volnočasovou aktivitu. Na geocaching je ve studii nahlíženo především v souvislosti s cestovním ruchem a obecnými trendy volnočasových aktivit. Práce obsahuje kvalitativní hodnocení geocachingu a prostorové rozložení v rámci Česka. Dále se příspěvek zabývá možnostmi, jak ovlivnit prostřednictvím geocachingu turistický potenciál oblasti a zároveň jaké jsou jeho limity a omezení.

Klíčová slova

Česko; cestovní ruch; geocaching; lokální rozvoj; volný čas

Abstract

The contribution introduces geocaching as a relatively new leisure activity. Geocaching is evaluated especially in relation to tourism and leisure trends. The study provides a qualitative assessment of geocaching and spatial distribution within Czechia. Furthermore, the paper deals with the possibilities to influence tourist potential of the area through geocaching and also evaluates the limits and restrictions of this activity.

Key words

Czechia; geocaching; leisure; local development; tourism

ÚVOD

Geocaching je relativně nový fenomén – hra na pomezí turistiky a sportu, při níž je využíváno techniky GPS (Global Positioning System) pro hledání ukrytých „pokladů“. Základní myšlenkou a cílem této aktivity je hledání skrytých schránek, zvaných cache, a sdílení zážitků z jejich lovu prostřednictvím internetu.

Geocaching je velmi komplexní aktivita, jeho vliv lze pozorovat a propojit s mnoha vědními obory. V tomto příspěvku jsme se zaměřili na několik vybraných aspektů geocachingu, které jsou z našeho pohledu zajímavé - na propojení geocachingu s cestovním ruchem. Cílem je především zjistit, jaké jsou možnosti a limity rozvoje cestovního ruchu prostřednictvím této aktivity a co vše geocaching v této oblasti nabízí.

Dle našeho názoru je geocaching rozvíjející se volnočasová aktivita, která oslovuje stále větší část populace po celém světě a právě zažívá velký boom. V příspěvku bychom rádi tuto skutečnost prakticky podložili a chtěli najít možnosti, jak oblíbenost této aktivity využít pro lokální rozvoj cestovního ruchu v Česku.

Pro dosažení těchto cílů je nezbytné kvantifikovat rozšíření geocachingu v Česku. Provedeme analýzu dostupných statistických dat a na jejich základě zmapujeme prostorové rozložení v rámci Česka. Dále se zaměříme na zhodnocení celkové nabídky geocachingu v souvislosti s cestovním ruchem.

PŘEDSTAVENÍ GEOCACHINGU

Základní princip geocachingu je jednoduchý – vlastník založí schránku na jakémkoliv zajímavém místě a její geografické souřadnice a základní popis zaznamená na serveru www.geocaching.com. Souřadnice nebo návod k nalezení této cache vyhledá jiný účastník, zaregistrovaný na tomto serveru a vyhledá ji v terénu (popř. splní jiné podmínky stanovené vlastníkem). Pro hledání fyzicky umístěných cachí není vždy nutné vlastnit GPS navigaci – jednodušší cache je možné zaměřit i pomocí mapových portálů, tato varianta hry je ovšem pro cachery náročnější z důvodu nepřesností (běžné GPS přístroje dokáží určit polohu cache s přesností na několik metrů). Posledním krokem je, že nálezce cache zapíše jako nalezenou pod svým jménem a takto si ke svému účtu připíše jeden bod.

Geocaching se za několik let své existence rozšířil o mnoho typů a forem těchto cachí, doprovodných aktivit a několik variant geocachingu. Postupně se také vytvořila jasně definovaná pravidla, která se každý účastník svou registrací na domovském serveru zavazuje dodržovat. Cache, které tato pravidla nedodržují, nejsou správci (tzv. reviewery) vůbec zveřejněny.

Geocaching je podle našeho názoru velmi obtížné jednoznačně zarámovat a definovat. Existuje mnoho forem této aktivity a vždy záleží na konkrétním cacherovi, jak je geocachingem „pohlcen“, jakou věnuje této aktivitě ve svém volném čase pozornost – zda je to pouze občasný koníček nebo důležitá součást životního stylu. V případě této studie pohlížíme na geocaching jako na novou volnočasovou aktivitu a v širším kontextu i jako na motiv či doplněk cestovního ruchu a s tím související rozvoj cílové oblasti.

GEOCACHING A CESTOVNÍ RUCH

Pokud se na geocaching díváme z pohledu cestovního ruchu, může se jevit jako jeden z motivů cestovního ruchu. Primární motiv spočívá ve skutečné nebo subjektivní potřebě uniknout na čas pracovní či domácí rutiny, aktivním a zábavným způsobem strávit svůj volný čas. Pro geocaching jsou velmi vhodné jednodenní návštěvy zajímavých krajů a sám o sobě není příliš nákladnou aktivitou.

Geocaching lze zařadit do rekreační turistiky a zároveň sportovní disciplíny, jeho jádrem je pohyb. Pokud se na tuto aktivitu podíváme jako na formu cestovního ruchu odpovídá svou podstatou měkkým a alternativním formám cestovního ruchu.

Geocaching se ovšem nijak nevymezuje vůči ostatním formám cestovního ruchu. Není substitutem, nýbrž komplementem. Lze se mu doplňkově věnovat prakticky při každé cestě. Stejně jako účastníky cestovního ruchu lákají nějakým způsobem atraktivní destinace, zajímavé geocachingové zázemí (mnohdy opomíjené běžnými turisty) může být pro cachery

lákavé a dají takto vybavenému místu přednost před jinou, cachemi dosud nedotčenou (i když turisticky oblíbenou a vyhledávanou) destinací. Geocaching není tedy vyloženě samotným motivem a formou, nýbrž podpurným stimulem, doplňkovou aktivitou a nástrojem cestovního ruchu. Cílem geocachingu nemusí být výlet. Češi jako národ s bohatou tradicí turistiky provozovaly výlety v hojné míře bez existence geocachingu. Geocaching je přidaná hodnota k výletům, alternativní, možná, doplňková aktivita.

Pokud se na geocaching podíváme z pohledu druhů cestovního ruchu, lze jej nejčastěji zařadit mezi domácí, krátkodobý, neorganizovaný a individuální druh. Ovšem případy, kdy se skupina přátel vydá na několikadenní cestu (mnohdy i zahraniční), čistě kvůli hledání cachí, se u geocachingových nadšenců často objevují. Z pohledu způsobu dopravy není zcela výstižné označit geocaching za pěší turistiku. Geocaching se často provozuje též na kole, často lze některé cache najít takřka z auta.

VYUŽITÍ PODSTATY GEOCACHINGU PRO ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU

Účastníci geocachingu vytváří novou cílovou skupinu, komunitu lidí, na které se lze v mnoha oblastech zaměřit. Na cachery lze cílit marketingové strategie, speciální výrobky, akce a aktivity spojené s cestováním a objevováním nových oblastí.

Vznikem geocachingu se objevil nový segment trhu. Na ten se zaměřují především výrobci turistických navigací. Ty už dnes obsahují funkce využitelné speciálně v geocachingu. I v propagaci výrobku jsme se již setkali s označením *vhodné pro geocaching*. Existuje množství internetových i kamenných obchodů, kde se prodávají potřeby pro geocaching – od krabiček vhodných pro geocaching, přes propisky s logem této komunity, až po personifikované travelbugy a geocoiny.

Jako mnoho podobných aktivit, kterým se věnuje stále větší počet lidí, i geocaching už od svého vzniku láká mnoho společností i podnikatelů jako další možný prostředek, jak zviditelnit svůj produkt či službu. Jelikož jsou si představitelé Groundspeaku [4] tohoto chování vědomi, jedno ze základních pravidel, kterým se při zakládání cachí musí owner řídit, je že cache nesmí sloužit k žádnému vedlejšímu účelu. Geocaching slouží pouze jako zábava a koníček a ne k tomu, aby se prostřednictvím cachí šířily jakékoliv náboženské, politické ani dobročinné či společenské názory. Stejně tak nesmí sloužit jakýmkoliv komerčním účelům – cache, která by mohla sloužit jako reklama, nebude schválena. Jelikož každá cache musí být schválena reviewerem, jsou tato základní pravidla dodržována a takové cache nejsou opravdu k vidění.

Groundspeak umožňuje využít podstatu geocachingu a vyhledává spolupráci s určitými subjekty, které mohou propagovat myšlenku geocachingu. Pokud budeme citovat myšlenku představitelů Groundspeaku – chtějí pomoci navést cachery na neobvyklá a zajímavá místa, proto jsou otevřeni spolupráci se subjekty, které je chtějí upozornit na krásy světa kolem nás. Proto pomáhají představitelům obcí, měst a regionů s výrobou cachí a popisů, tak aby efektivně přilákaly cachery na zajímavá místa. Spolupracují s přírodními oblastmi, obchodními komorami, organizacemi, zabývajících se cestovním ruchem apod. [6]. Pokud bychom aplikovali tato pravidla na prostředí Česka, je jasné, že například cache zakládáné kraji, představiteli chráněných oblastí nebo obcemi jsou plně podporovány a více než žádoucí – pokud se nejedná o reklamu ani propagaci v pravém slova smyslu, nýbrž o upozornění na zajímavá místa kolem nás.

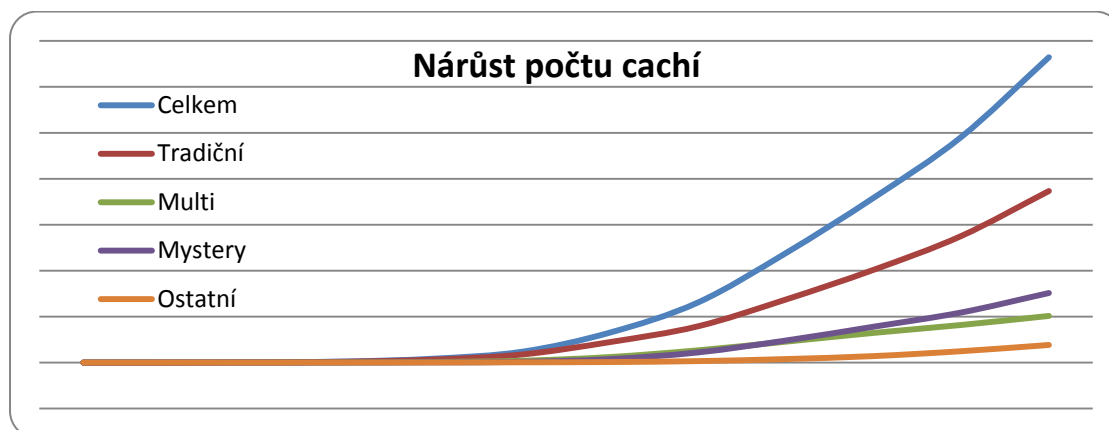
Nad možností rozvíjet cestovní ruch pomocí geocachingu se v současné době zamýšlí stále více aktérů. Cílem geocachingu by neměl být finanční ani jakýkoliv zisk jednotlivých

organizací, proto dle mého názoru využití pro cestovní kanceláře a podobné společnosti není zcela dle zásad geocachingu. Především vytvoření zájezdu nebo organizování akce, kde si účastníci zaplatí za možnost provozovat geocaching. Nevylučuji tímto však možnost, že se takové akce v budoucnosti objeví a budou využity. Oproti tomu zcela žádané jsou iniciativy, kde je pomocí geocachingu podporováno cestování a objevování nových a neznámých míst. Organizace cestovního ruchu či jiní aktéři cestovního ruchu tak mohou geocaching využít jako marketingový nástroj pro přilákání jiného segmentu zákazníků či přivedení návštěvníků do oblastí s nízkou návštěvností.

GEOCACHING V ČESKU

Dle databáze společnosti Groundspeak bylo k 31.12.2011 v Česku 27 399 aktivních cachí. K tomuto číslu můžeme připočítat 4582 archivovaných cachí a 1261 proběhnutých nebo plánovaných eventů. Za celou dobu existence geocachingu u nás tedy vzniklo celkem přes 33 242 cachí. Průměrně každá čtvrtá (19 %) za tuto dobu zanikla nebo je v současné době archivovaná. V grafu 1 lze vidět celkový nárůst počtu cachí v jednotlivých letech. Největší procentuální nárůst můžeme pozorovat v roce 2006 – počet založených cachí se zvýšil téměř trojnásobně. Tento mezník s největší pravděpodobností souvisí s marketingovou akcí společnosti Mountfield, která k nákupu kola dávala zákazníkům turistickou navigaci zdarma. Díky akci se dostala turistická navigace do rukou nejširší veřejnosti a od tohoto okamžiku popularita geocachingu stále stoupá, což můžeme sledovat s rostoucím počtem založených cachí i počtem aktivních uživatelů.

Graf 1 – Nárůst počtu cachí v Česku 2000–2011

Zdroj: [1], vlastní zpracování

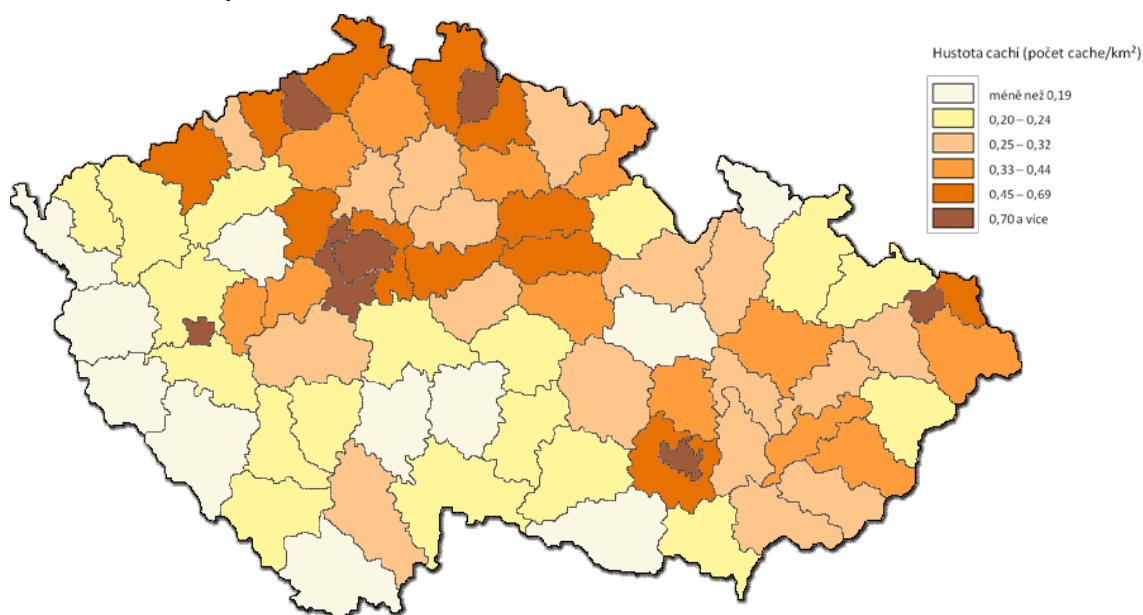
Pokud bychom chtěli znát přesný počet českých geocacherů, půjde vždy pouze o odhady. Dle dostupných statistik [2] lze zjistit počet uživatelů, kteří odlovili více než 200 cachí – těch je k únoru 2012 celosvětově přes 159 000, z toho 10 800 má uvedenou jako domovskou zemi Česko. Mohou existovat další stovky či tisíce českých geocacherů, kteří mají odloveno méně než 200 cachí nebo se pouze registrovali na serveru, našli několik cachí, avšak kouzlu této aktivity nepropadli. Na druhou stranu pod jednou registrací se v mnoha případech skrývá celá rodina nebo tým lidí.

Nejaktivnější z českých geocacherů mají na kontě více než 12 000 nalezených cachí. Pokud srovnáme tato data mezinárodně, je jasné, že český geocaching patří mezi špičku. Na prvním místě v počtu geocacherů s více než 200 nalezenými cachemi stojí USA, za ním Německo a hned poté následuje Česko. Jedná se o absolutní počty, pokud bychom přepočítali počet těchto cacherů na celkový počet obyvatel, Češi jednoznačně tento žebříček vedou.

Pokud se podíváme na prostorové rozmístění cachí v rámci Česka na mapě 1, je zcela zřejmé, že nejvíce cachí se nachází ve velkých městech a jejich zázemí. Tento fakt lze vysvětlit množstvím geocacherů, kteří své cache umísťují v blízkosti bydliště. Zároveň se dá předpokládat, že v takových oblastech je vyšší návštěvnost jednotlivých cachí.

Nejnižší hustotu cachí můžeme hledat téměř v celém kraji Vysočina – menší podíl cachí je pravděpodobně způsoben tím, že se tento kraj řadí k nejméně turisticky navštěvovaným oblastem Česka, přestože jeho turistický potenciál je velký, především pro rozvoj ekologických forem cestovního ruchu. Tento fakt svědčí o spojitosti geocachingu s cestovním ruchem. Dalšími oblastmi, kde můžeme hledat méně cachí je oblast podél jihovýchodní hranice státu, což si vysvětlují méně dostupnými přírodními a horskými oblastmi a menším počtem výchozích obcí a tedy zdrojem zakladatelů cachí.

Mapa 1 – Hustota cachí v okresech Česka

Zdroj: databáze cachí Groundspeak, vlastní zpracování

PŘEDPOKLADY PRO ROZVOJ GEOCACHINGU V ČESKU

Čeští geocacheři jsou dle výše uvedených dat jedni z neaktivnějších na světě. Geocaching je zde opravdu fenoménem a vypovídá o tom i několik prvenství, které jako národ držíme. Nejnavštěvovanější česká cache je k nalezení poblíž sochy Terežky na Mariánském náměstí znázorňující alegorii řeky Vltavy. Terežka navíc drží už od roku 2010 světový rekord nejnavštěvovanější cache na světě, k únoru 2012 měla evidovaných přes 9000 odlovení, zatímco Original Stash Tribute Plaque, kterou Američané obvykle považují za nejnavštěvovanější fyzickou cache, navštívilo pouze 6800 cacherů. Hned za Terezkou se drží cache u Václavského náměstí, umístěná na rampě Národního muzea. Největší cache se nachází v Hostýnských vrších. Cache, která se věnuje nejvyššímu Čechovi všech dob – Josefu Drásalovi, je pravděpodobně největší schránkou na světě. Cache totiž představuje celá jeskyně o vnitřním objemu přes 50 m³. Nejstarší česká cache je od roku 2001 ukryta v okolí města Štramberk. [8].

Důvodů, proč právě Česko je na předních příčkách geocachingových žebříčků, můžeme identifikovat hned několik. Prvotní rozvoj souvisí jednak s již výše zmíněnou zdánlivě nesouvisející marketingovou akcí společnosti Mountfield. Rozdávání turistické navigace

k zakoupeným kolům způsobilo, že počet aktivních geocacherů překročil v roce 2006 tisícovou hranici.

Další souvislosti však můžeme hledat v turistické minulosti Česka i cestovatelském chování českých občanů. Česko má vysoce rozvinutou síť turisticky značených tras – tedy pro geocaching významnou infrastrukturu. Vytvořená síť pěších značených tras je svoji hustotou, kvalitou a také tím, že pokrývá beze zbytku celé území republiky, hodnocena jako nejlepší v Evropě. Značení turistických tras má v Česku dlouholetou tradici [7] – první pěší turistická trasa vznikla již v roce 1889. V současnosti je v Česku přes 40 000 km turistických značených tras pro pěší, lyžaře a cyklisty. Především síť cykloturistických tras a cyklotras je v posledních letech díky financování ze zdrojů Evropské unie na vzestupu.

Jeden z hlavních předpokladů je cestovatelské chování českých turistů a návštěvníků. Mohl by se uvažovat význam odkazu socialistické minulosti země, kdy byly hranice běžným občanům uzavřeny. Rozvinutý byl především krátkodobý domácí cestovní ruch a v této oblasti patříme dodnes mezi přední země světa. Domácí cestovní ruch v sobě ukrývá velký potenciál, což si v době ekonomické krize uvědomili mnozí aktéři v cestovním ruchu. Agentura CzechTourism, ale i jiné instituce, propagující cestovní ruch ve světě zintenzivnily svou propagaci tuzemské turistiky. Lidé šetří, odkládají cesty do dalekých zemí, avšak dovolenou si zcela odepřít nechtějí. CzechTourism v roce 2010 lákal české turisty sloganem Dovolená v Česku – to letí! Od té doby v tomto trendu pokračuje a záměrně se snaží vyvarovat stereotypních obrátů o tom, že je dovolená v Česku levná, bez jazykové bariéry nebo že s ní nejsou spojeny dlouhé cesty. Česko je naopak představeno jako země, kde se dá prožít spousta zajímavých zážitků, ať už se to týká zábavy, poznávání, sportu nebo gastronomie. I tento trend v rozvoji cestovního ruchu oblibě geocachingu přímo nahrává. [9]

ORGANIZACE GEOCACHINGU V ČESKU

Geocaching je relativně novodobá aktivita a i když má jasně definovaná pravidla je jeho organizace teprve v začátcích. Efektivní rozvoj dané aktivity je vždy postaven na systému spolupráce, která je následně založena na vztazích mezi jejími jednotlivými aktéry. Mezi ty v případě geocachingu patří následující skupiny.

Geocacheři a jejich komunita

Hlavním tvůrcem a hybatelem jsou sami geocacheři – ti cache jednak vytvářejí, jednak hledají – laicky řečeno vytváří si geocaching takový, jaký se jim líbí. Zakládání cachí ve většině případů tedy není organizované a jejich rozmístění je specifické dle daných předpokladů a atraktivit oblastí výše zmíněných. Jsou to oni, kdo zakládají cache a tak představují své záliby, zájmy a oblíbená místa, na která chtějí pomocí cache upozornit. Komunita geocacherů spolu komunikuje prostřednictvím diskuzí na internetu (česká základna se nachází na serveru geocaching.cz), kde sdílejí zážitky z hledání cachí nebo hledají radu v nejrůznějších oblastech od zkušenějších geocacherů.

Za relativně krátkou dobu fungování geocachingu vzniklo několik spolků především regionálních, které sdružují aktivní členy geocachingu. Začátkem roku 2012 je v komunitě velmi diskutované téma založení oficiální asociace pro geocaching v Česku. Po vzoru již mnoha fungujících zahraničních asociací vznikla 3. 3. 2012 jako občanské sdružení Česká asociace geocachingu. Nápad založit asociaci vznikl dle slov sdružení: „...vyústěním přemýšlení a diskuzí o smyslu, potenciálu a budoucnosti geocachingu např. o boomu, který se i nadále

projevuje nejen nárůstem počtu hráčů, ale i preferencí kvantity založených cachí na úkor kvality; o jeho soužití na společném písečku především s orgány státní správy, zvláště pak ochrany přírody a památkové péče; o jeho možném skrytém potenciálu.“ [3]

Veřejný sektor

Spolupráce a komunikace s veřejným sektorem je důležitá pro podporu a rozvoj geocachingu na území Česka. Jednotlivé složky veřejného sektoru od krajů přes obce a místní akční skupiny mohou jednak využít geocaching jako nástroj pro propagaci svých zájmů, jednak mohou být vhodným partnerem pro podporu šíření myšlenek a pozitivních vlivů geocachingu. Spolupráce s veřejným sektorem dodává geocachingu určitou legálnost a oficialitu a pomáhá udržovat dobré jméno komunity geocacherů. Významnou skupinu v rámci veřejného sektoru pro geocaching tvoří představitelé zvláště chráněných území především prostřednictvím AOPK ČR, která geocaching uznává jako rozšířenou outdoorovou aktivitu a věnují jí v rámci své činnosti zvláštní pozornost.

Neziskový sektor

Do geocachingu se zapojují neziskové organizace působící v mnoha veřejně prospěšných oblastech především ochrana životního prostředí, kultura a ochrana kulturních památek nebo sport. Geocaching zahrnují do svých kampaní, zakládají vlastní cache s určitou tematikou, pořádají CITO eventy, vytváří charitativní geocoiny apod. Geocaching různými způsoby využívá a podporuje např. sdružení ARNIKA, Greenpeace, nadace Partnerství svým projektem Strom roku nebo Český svaz ochránců přírody. Geocaching do své činnosti zahrnují i různé zájmové spolky a kluby např. turistické kluby, domy dětí a mládeže, geocaching dokonce provozuje ČVUT jako kreditový předmět.

Podnikatelský sektor, média

Geocaching vytvořil nový segment trhu pro podnikatelský sektor, který dále svou činností ovlivňuje formování a pokrok geocachingu. Nové přizpůsobené výrobky pomáhají zpříjemnit a zjednodušit geocacherům cestu za cachemi, podnikatelé naopak mohou podstatu geocachingu určitým způsobem využít pro podporu své činnosti. I média hrají v případě geocachingu neopomenutelnou roli. Příspěvky o existenci a rozšíření geocachingu se objevily v různě tematicky zaměřených pořadech v komerčních i veřejnoprávních televizích, v tištěných magazínech i novinách, internetových článků a reportáží o geocachingu již vzniklo nepočítatelně. Mnoho nových geocacherů se aktivně zapojilo do geocachingu právě na základě těchto příspěvků, proto média tvoří neopomenutelného aktéra při rozvoji geocachingu.

GEOCACHING JAKO PROSTŘEDEK PRO LOKÁLNÍ ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU

Geocacheři, pobývající mimo své přirozené prostředí za účelem trávení volného času, jsou zároveň návštěvníci určité destinace popř. turisté – účastníci cestovního ruchu. Při rozhodování o cílové destinaci geocacher postupuje dvěma způsoby:

- vybere lokalitu, kterou si přeje navštívit a na základě toho zvolí cache
- vybere cache, kterou si přeje navštívit a na základě toho zvolí lokalitu

V prvním případě, kdy lokalita je hlavním důvodem návštěvy, slouží geocaching jako zajímavý doplněk k hlavnímu cíli návštěvy. Primárně o výběru destinace rozhodují atraktivita cestovního ruchu, které můžeme rozdělit do několika skupin [4]:

- **přírodní atraktivita** - takové oblasti totiž většinou disponují množstvím jedinečných, zajímavých a zachovalých míst, jejichž návštěva bývá „motorem rozvoje“ cestovního ruchu.
- **kulturně-historické atraktivita** - v blízkosti snad každého významnějšího kulturního objektu se nachází jedna nebo více cache, která je tematicky zaměřená. V mnoha případech doplňuje oficiální průvodce o informace a zajímavosti, které nejsou běžnému návštěvníkovi dostupné.
- **organizované atraktivita** - cacher při návštěvě společenské, kulturní či sportovní akce využije příležitosti, že se v dané lokalitě nachází a vyhledá blízké cache. Jeho návštěva tak není omezená na místo konání a má příležitost objevit zajímavá místa v okolí. I sami geocacheři stále častěji vytvářejí tento typ atraktivity v podobě nejrozličnějších oficiálních setkání – eventů.
- **sociální atraktivita**

Nejčastějším důvodem pro jednání druhého způsobu výběru cílové destinace geocachera je touha nalézt určitou cache. Existují cache, které jsou pro geocachery atraktivní. Například velmi navštěvovaná je první cache založená na území Česka – v blízkosti jeskyně Šipka u Štramberku. Nalezení této cache je pro mnoho cacherů velká výzva a jsou ochotni oblast navštívit výhradně kvůli této jediné caci. Dále se může jednat o cache, které jsou součástí série a nalezení všech cachi je geocacherův cíl. Nejznámější série jsou například Významné stromy, Filmová místa nebo K pramenům.

Geocacher pro nalezení těchto druhů cachi může navštívit téměř jakékoliv lokality, které by z jiných důvodů pro jeho návštěvu atraktivní byly jen velmi minimálně nebo vůbec. Případem, kdy lokalita není rozhodující pro návštěvu geocachera může být i množství cachi v oblasti.

ZÁVĚR

Při definování geocachingu z pohledu druhů a forem cestovního ruchu nelze jednoznačně aktivitu zahrnovat. Proto je zřejmě vhodnější označovat geocaching jako doplněk cestovního ruchu, jako doprovodnou aktivitu k provozování cestovního ruchu různých druhů a nabývajících různých forem.

Geocaching je v Česku stále se rozšiřujícím fenoménem. Vypovídá o tom jednak růst aktivních geocacherů v posledních letech, jednak růst počtu cachi. V mezinárodním srovnání patří český geocaching k opravdovým velmocím. Existence široké komunity geocacherů a dalších aktivních aktérů na poli geocachingu, stejně tak stále zatím pozitivní obraz v médiích, pomáhá šíření povědomí o geocachingu a jeho dalšímu rozvoji.

Dle předložených argumentů geocaching slouží jako zajímavý a moderní prostředek rozvoje cestovního ruchu především na lokální, avšak i regionální úrovni. Jako součást projektů, spojených s cestovním ruchem a poznáváním nových míst, vzdělávacích aktivit či marketingových strategií, může i do budoucna zvyšovat turistický potenciál jednotlivých oblastí Česka.

POUŽITÉ ZDROJE

- [1] Archaikum (2011): Vývoj cachí v České republice. Dostupné z WWW: <http://archaikum.cz/gc/gc_cache_vyvoj_cr.html>
- [2] Cacherstats (2012): Geocachers in Czech Republic. Dostupné z WWW: <http://www.cacherstats.com/Czech_Republic108_CZ.html>
- [3] ČAGeo (2012a): Stručná prehistorie České asociace geocachingu, o.s. Dostupné z WWW: <http://www.cageo.cz/?page_id=32>
- [4] GALVASOVÁ, I. a kol. (2008): Průmysl cestovního ruchu. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha. 268 s.
- [5] Groundspeak Listing Guidelines (2012): Listing Guidelines that Apply to All Geocaches. Dostupné z WWW: <<http://support.groundspeak.com/index.php?pg=kb.page&id=307>>
- [6] Groundspeak Partnering (2012): Organizing Caches For a City, State or Region. Dostupné z WWW: <<http://support.groundspeak.com/index.php?pg=kb.page&id=97>>
- [7] Klub českých turistů (2011): Turistické značení. Dostupné z WWW: <<http://www.kct.cz/turisticke-znacení>>
- [8] Kudy z nudy (2011): Přestaňte být mudlou, staňte se kešerem! Dostupné z WWW: <<http://www.kudyznudy.cz/Aktuality/Prestante-byt-mudlou,-stane-se-keserem!.aspx>>
- [9] POMYKAL, J. (2010): Domácí cestovní ruch očima agentury CzechTourism. Dostupné z WWW: <<http://www.cot.cz/index.php?page=200&jazyk=1&id=1040813697>>

Mgr. Zuzana Formánková

Tel.: +420 777 801 930

E-mail: formankova.zuzana@email.cz

RNDr. Jiří Vágner, Ph.D.

Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Univerzita Karlova v Praze

Přírodovědecká fakulta

Albertov 6, 128 43 Praha 2

Tel.: +420 221 95 1397

E-mail: jiri.vagner@natur.cuni.cz

SPIRITUALITA POUTNICTVÍ JAKO FENOMÉN CESTOVNÍHO RUCHU

Spirituality of Pilgrimage as a Phenomenon of Tourism

Emanuel Hurych

Abstrakt

V návaznosti na téma filosofické reflexe cestovního ruchu jsme se v tomto textu zaměřili na možnosti spirituálního uchopení fenoménu cestování. Nejprve jsme se pokusili vymezit jisté konkrétnější pojetí spirituality, které je založeno na rozvoji duchovní dimenze člověka a vychází spíše z nenáboženského přístupu ke spiritualitě. Poté jsme kategorizovali určité formy cestovního ruchu, jež jsme označili v kontextu naší pozornosti za problémové. V poslední části textu uvádíme možnosti, jimiž spirituální přístup k poutnictví může pozitivně ovlivňovat některé přístupy moderního člověka k cestovnímu ruchu.

Klíčová slova

Problémové formy turismu, poutník, nenáboženská spiritualita

Abstract

Concerning the topic of the philosophical reflection of tourism we decided to pay attention of this text on some possibilities of the spiritual perception of travelling. Firstly, we tried to determine a special conception of spirituality based on the development of a wide human spiritual dimension primarily coming from the non-religious concept of spirituality. Then we classified some concrete forms of tourism which were labelled as the problem ones within our project. In the last part of the text we argue some possibilities how we can influence some approaches of a modern person to tourism in a positive way.

Key words

Problem forms of tourism, pilgrim, non-religious spirituality.

ÚVOD

V poslední době se i v prostředí vědy a výzkumu stále více setkáváme s fenoménem spirituality. Ten se objevuje nejen v náboženském kontextu, kde dříve býval velice častý. Rostoucí množství prací, zejména ty, jež vycházejí z anglosaského prostředí, zkoumá spiritualitu coby jev sekulární. Psychologové v České republice začali v poslední dekádě spiritualitu do svých prací zařazovat, a to jak v explicitní podobě – Říčan [16; 17], tak mnohdy i implicitně – Křivohlavý [11], Smékal [20]. Stejně tak filosofové sportu věnují poslední dobou spiritualitě zvýšenou pozornost – Bednář [1], Jirásek [9]. Rovněž pro religionisty – Štampach [22] se stala spiritualita zajímavým tématem i ve své nenáboženské podobě.

Ve světě, zejména pak ve Velké Británii se během posledních pěti let objevila řada autorů, kteří spojují téma spirituality s pohybem (v anglosaské tradici pak především se sportem) a pokoušejí se toto propojení ukotvit a najít pro ně teoretickou základnu. Jedná se o práce zabývající se jak definicí spirituality – Robinson [15], tak jejím spojením s filosofií, psychologii i náboženstvím, to vše ve vazbě na pohyb, sport a olympismus (nejčastěji ve spojení s etickými aspekty) – Parry, Nesti & Watson [14].

V českém prostředí se jedná o téma poměrně nové a teprve během posledních dvou let proběhly výzkumy, které se zaměřily na spiritualitu pohybu, jejichž výsledky byly zatím publikovány pouze v omezené míře – např. Jirásek & Lüftnerová [9].

Z pohledu tohoto textu je důležité, dříve než vyložíme vazbu na samotný cestovní ruch, položit si otázku, proč bychom se vůbec spiritualitou a jejími aspekty měli vůbec zabývat. Domníváme se, že vývoj naší (tím je míněno západní či chceme-li euro-americké) společnosti dospěl do stadia, kdy je nutné zcela přehodnotit mnohá paradigmata, která společenské dění určují, a že je třeba hledat nové cesty budoucího rozvoje. Proto budeme věnovat následující kapitulu právě stručnému popisu těchto určujících jevů a teprve v dalším textu se dostaneme k problematice cestovního ruchu, která je jinak hlavním tématem článku.

SPIRITUALITA V KONTEXTU STAVU SOUDOBÉ SPOLEČNOSTI

Materiální rozvoj lidského společenství byl vždy ústředním tématem víceméně pro všechny oblasti lidského poznání. Otázky směřující k oblasti duchovna byly odedávna součástí mýtů, později filosofie a náboženství. V přímé konfrontaci s reálným světem, se světem potřeb a při akceptaci určité hodnotové orientace se v historii míra pozornosti věnovaná rozvoji lidského ducha často měnila podle tradice a kulturní vyspělosti společnosti. Pozitivistické vnímání světa a z něj plynoucí pozitivistický přístup kvědě se stalo většinovým (a lze říci silově převládajícím) paradigmatickým moderní (spíše postmoderní) společnosti. Vše se odehrálo samozřejmě v kontextu mnoha dějinných událostí, v podmínkách postkomunistických zemí můžeme zmínit významnou roli masivního rozšíření materialistického „světonázoru“ ideově inspirovaného marxismem a leninismem.

Někteří ekonomové a filosofové věnují tomuto tématu zvýšenou pozornost. Tomáš Sedláček hovoří o „ekonomii dobra a zla“ a v historickém kontextu se pokouší o náhled do ekonomie zejména etickým prismalem [18]. Václav Bělohradský hovoří o tzv. růstu Růstu, což je v jeho výkladu určující motiv ekonomického fungování soudobé společnosti [2]. Společnost postavená na vizi neustálého zvyšování výroby a adorující ekonomický růst vyjadřovaný v procentech čelí závažným problémům, pokud se tento růst nedostavuje, tedy dochází-li ke stagnaci či k recesi.

Při vědomí těchto úskalí bylo vytvořeno mnoho různých koncepcí tzv. trvale udržitelného rozvoje. Těm je věnována značná pozornost (i finanční podpora), v některých případech jsou tyto koncepce úspěšné. Všechny tyto snahy však stále spíše řeší otázku odstranění dílčího problému (jsou léčením příznaků). Domníváme se, že mnohem větší pozornost by měla být věnována hledání příčin a objevování hlubších zákonitostí.

Filosofové přinášejí v tomto ohledu mnoho podnětů a myšlenek, ovšem rozpor mezi abstraktním a konkrétním (rozpor mezi teorií a praxí) se příliš překonávat nedaří. Je třeba přiznat, že právě ekonomie je oblastí, která dokáže s úspěchem aplikovat a zohledňovat jak přírodní vědy (zejména matematiku), tak mnoho z filosofického poznání. Čím více se do této problematiky noříme, tím více zjišťujeme, kolik toho bylo na dané téma napsáno, kolik toho již bylo prozkoumáno a jak daleko lidské ekonomické poznání pokročilo. Čím více

se vpravujeme do kontextu, tím více si uvědomujeme složitost všech procesů a nemožnost aplikovat jednoduché a účinné recepty. Ovšem čím více se do teoretického prostoru zanořujeme, tím více také ztrácíme kontakt s realitou.

Americký psycholog a sociolog Barry Schwartz hovoří o „paradoxu výběru“ a své studie na toto téma má empiricky dobře podložené [19]. Jejich pointou je zjištění, že čím větší má lidský jedinec možnost výběru, tím se snižuje míra jeho osobní spokojenosti. Laicky řečeno, začneme se ztrácet v nadbytku, přestaneme se orientovat v hojnosti. Tato hojnost může být materiální, ale může mít i nehmotnou povahu. Bělohradský hovoří o „komunikační hojnosti“, kdy slova ztrácejí svůj význam, informace podléhají inflaci, protože je jich příliš velké množství a my je nedokážeme třídit [2, s. 104]. Neodlišíme ty podstatné od bezvýznamných a následkem toho se dostavuje rezignace a ignorace.

Je skutečností, že v historii lidstva se střídaly fáze askeze a hédonismu. Několik generací v tvrdých podmínkách a ve střídavém režimu vždy budovalo určité materiální i duchovní hodnoty, které potom generace následující marnotratně prohýřily. Tento vývoj ovšem nikdy nebyl lineární. Problémem, který zde stále více a více vystupuje do popředí, je slábnoucí ochota k askezi (tím není myšlena askeze v polohách náboženských fanatiků či jiných extrémních případů). Technologický pokrok nám totiž zevšednil mnoho prvků každodenního komfortu do té míry, že se staly samozřejmými a my si jen těžko dokážeme představit, že bychom se jich dokázali zbavit.

Můžeme zde pozorovat určité rysy instinktivního chování, fungující na prastarém principu, který do literatury uvedl James Hadley Chase¹ svým románem *Pracka v láhvi*. V něm zobecnil starou zkušenost, kterou v Brazílii využívali při chytání opic, a aplikoval ji na lidskou společnost [4]. Samotný princip je poměrně jednoduchý. Jedná se o past, která spočívá v tom, že do láhve připevněné ke stromu se umístí ořech. Opice protáhne svou pracku hrdlem láhve a sáhne po ořechu. Pokud však drží ořech, nedokáže pracku z láhve vytáhnout. Pak přijdou lovci a opici zajmou. Pointa celé léčky spočívá v tom, že kdyby opice ořech pustila, pak by pracku z láhve dokázala vytáhnout a mohla by utéct. Opice to však neučiní a než by se vzdala kořisti, raději se nechá chytit. Z pohledu naší racionality je její jednání pošetilé, ve své povýšenosti se řada lidí domnívá, že takto hloupě by se nikdy nezachovali.

Chase abstrahoval zmíněný princip (v precizně zpracovaném příběhu) do polohy chamtivosti člověka, který nedokáže odolat vábení bohatství a raději, než by se jej vzdal, tak zemře. I nad touto pošetilostí se mnozí pouсмějí. Problémem naší společnosti ovšem je to, že abstrahovat můžeme ještě dále. Máme tak trochu všichni „vražené pracky v lahvích“ a nedokážeme se vzdát komfortu, kterým jsme se obklopili. Chycení do pasti závislosti na pohodlí (Hegel to nazývá „předmětným bytím“, Heidegger hovoří o „neautentickém bytí“) si odmítáme připustit, že naše závislost na užívání moderních technologií (v automobilech, mobilních telefonech, počítačích, GPS navigacích, implantátech) jednou zákonitě musí přerůst (či už přerostla) onu hranici, odkud není cesty zpět.

Reflektujeme danost naší situace a smiřujeme se s ní. Namísto pochopení kontextu heideggerovské „vrženosti“, která by měla být spíše odrazovým můstkem pro naše aktivní konání, svou situaci chápeme spíše jako jakýsi status quo, s nímž nelze nic udělat, neboť ostatní s tím také nic udělat nedokážou. Abychom se nemuseli vzdát ořechu, tak se utěšujeme tím, že mít pracku v láhvi je prostě normální. A pokud nás začnou přepadat tísnivé pocity z této sevřené pozice, pak hledáme viníka naší situace okolo sebe.

¹ Vlastním jménem René Raymond Brabazon (1906–1985) – britský literární autor.

Přestaneme-li hledat příčiny naší nespokojenosti ve svém bezprostředním okolí a odhlédneme-li od závisti, lze spolu s Francois de la Rochefoucaudem a Radkem Převrátilem² říci: „Čeho se na nás dopustili druzí, s tím už se nějak vyrovnáme. Horší je to s tím, čeho jsme se na sobě dopustili sami.“

Zde se dostáváme k východisku, od něhož můžeme dále směřovat své myšlenky o rostoucí potřebě spirituality v naší společnosti. Zhoršující se ekonomické podmínky lze totiž chápat také jako příležitost ke katarzi, jako jedinečnou šanci překlenout svou materiální fixovanost směrem k rozvoji duchovnosti. Náš přední psycholog Jaro Křivohlavý vyjádřil své přesvědčení, že nejbližší budoucnost přinese „vzrůstající hlad po spirituálních hodnotách.“ [10]. Vzhledem k zaměření a rozsahu tohoto článku není možné na této platformě věnovat podrobnější pozornost definicím spirituality jako takové, a to ani v jejím nenáboženském chápání. Odkazujeme proto alespoň na některé práce, které se touto tematikou velmi seriózně a do hloubky zabývají, např. Piedmont [12] či Pargament [13].

My bychom se zde z uvedeného důvodu chtěli více věnovat spíše jedné z možných podob spirituality, která vychází z určitého výkladu slov „spiritus“ a „pneuma“, kde se kromě celkem tradičního významu „duch“ objevuje i význam „dech“. Pro stoiky znamenal termín „pneuma“ ústřední princip, jednalo se o „dech života“. To souvisí rovněž s hebrejským výrazem „ruach“, který v judaismu vyjadřoval jednu z podob lidské duše. V původní představě se jednalo vlastně o vánek, který ohýbá listy a stromy a tak dává našim krokům určitý směr. Tento výklad spirituality, v němž se jedná o směřování za určitým cílem, má již velice blízko k cestování a s fenoménem cestovního ruchu se nejvýrazněji prolíná v případě poutnictví. Poutník (v nejširším slova smyslu) je také jakýmsi modelovým příkladem, k němuž bychom chtěli své myšlenky upnout.

Spiritualita bývá velice často spojována nejen s náboženstvím, ale i s různými kulty, mystickými obrazy a provozovanými rituály. Tento nános vnějších atributů, který má svůj historický aspekt, spiritualitu v očích mnoha soudobých lidí posunul na úroveň jakéhosi okultismu. Vzhledem k vnější podobě slov se vytvořila určitá (myšlená) spojení v liniích spiritualita-ritualita a spiritualita-spiritismus. To může poněkud blokovat přijímání spirituality v jejím skutečném významu (který nepreferuje vnější projevy, ale směřuje k samé podstatě) zejména u té části populace, která se tvrdě drží sekulárního myšlení. Proto právě přijetí spirituality coby dlouhodobého a myšlenkově ukotveného směřování dává možnost i těm, kteří z různých důvodů nechtějí akceptovat religiózní a mystické prvky spirituality, aby svůj duchovní prostor rozevřeli do nových směrů.

Poměrně zajímavé možnosti dává (dle našeho názoru) fenomén spirituality také těm, kteří považují filosofické hledání otázek po smyslu našeho konání za příliš abstraktní, nesrozumitelné a tím pádem tak obtížné, že se k němu nechtějí propracovávat. Spirituální dimenze člověka totiž představuje neuchopitelnou a nedefinovatelnou sféru, kterou nelze vždy oprostit od tajemna a nejistoty, ale toto tajemno nemusí mít vždy podobu mysticismu, tak jak jej tradičně chápeme. Spiritualita umožňuje implicitní vyjadřování a proto je v ní velký prostor pro poezii, pro umění obecně a pro jakékoli vyjádření kreativity.

Věda se pokouší jevy okolo nás popisovat, a to standardně ve velmi konkrétní podobě. Filosofie se zabývá tázáním po smyslu těchto jevů a je tak vlastně sama o sobě bytostným tázáním. Pohybuje se v abstrakci, ovšem pro své vyjadřování užívá velmi přesné terminologie a v tomto ohledu je zcela explicitní. Náboženství před nás staví určitý výklad jevů, dává vždy přesnější či méně přesný rámec pro tento výklad a je založeno především na víře. Spiritualita

² Tento Rochefoucauldův výrok byl výrazně zpopularizován v českém filmu Sněženky a machři (ČSSR, 1982, režie Karel Smyczek) hercem Václavem Koptou v roli Radka Převrátily (platí zde totéž jako u pozn. 2).

souvisí s náboženstvím, stejně tak i s filosofií, nicméně její paradigma nemá (možná můžeme říci – v našem pojetí) tak vyhraněné kontury. Dovolíme si konstatovat, že jedním z atributů spirituality je to, co by se dalo laicky označit jako „bohatá mysl“.

Mnozí autoři se pochopitelně pokoušejí zachytit jednotlivé dimenze spirituality (transcendence, zaměření na druhého, dialogičnost apod.), přesto zde zbývá obrovský nevyplněný prostor, do něhož může každý svou spiritualitu směřovat. Spiritualita se nemusí pohybovat vždy v tak abstraktních polohách jako filosofie, naopak je spojena s každodenním životem, s prožíváním konkrétních situací a do značné míry je právě pestrostí provozovaných aktivit a vyvinutého myšlenkového úsilí výrazně rozvíjena.

Dovolíme si tuto zde popsanou formu spirituality charakterizovat jako „cestu k hledání možností pro rozšíření duchovního obzoru člověka“.

Náš koncept spirituality, který bychom chtěli propojit s oblastí cestovního ruchu, je tedy spojen s hlubokým prožíváním a promyšlením cesty, po níž se ubíráme díky svému dlouhodobému nasměrování, a během níž reflektujeme všechny konkrétní situace včetně různých detailů. Přijmeme-li toto paradigma, pak nám to umožní podívat se na některé formy cestovního ruchu zkoumajícím a (v některých případech) i kritickým pohledem.

NĚKTERÉ MOŽNÉ NETRADIČNÍ KATEGORIZACE CESTOVNÍHO RUCHU

Nyní si pokusíme určité námi vybrané *problémové* formy cestovního ruchu představit a klasifikovat. Vycházíme z teoretického uchopení problému zkoumaného v některých předchozích pracích, zejména Hurych [5], kde se objevuje i zmínka o skleníkovém turismu, a dále Hurych [6], kde je na nebezpečí nekritického přijímání některých moderních trendů ve vývoji naší společnosti upozorněno. Pokusíme se vybrané formy popsat při vědomí toho, že jejich výčet není konečný a že naše kritéria jsou pouze jedním z možných východisek pro jejich členění. Samotná kategorizace (včetně terminologie) je původní a byla vytvořena pro vyjádření myšlenek uvedených v tomto textu. Jedná se o následující vybrané formy turismu, které spojuje jejich *problematicnost*:

- „skleníkový“ turismus
- kvantitativně založený turismus
- „konzumerský“ turismus
- „foto-turismus“
- „stádní“ turismus

Tyto formy turismu vycházejí z přístupu jedince k cestovnímu ruchu a nevyskytují se většinou v „čiré“ podobě, velice často se navzájem kombinují a propojují. Z hlediska jejich podstaty se však liší. To bylo důvodem k tomu, že jsme je takto strukturovali. V určitých případech si v komentářích dovoluji přidat i osobní postřeh, vycházející z praktické zkušenosti, který některé atributy daných forem dokreslí.

„Skleníkový“ turismus

Tento způsob cestování je charakterizován snahou o zachování co největší míry bezpečnosti a pohodlí. Sterilita prostředí, kterou si cestovatel záměrně, především v obavě o své bezpečí, vytváří s sebou ovšem zákonitě nese také sterilitu zážitků. Kontakt s okolním prostředím je zprostředkován přes bezpečnostní prvky. Tak jako návštěvník zoologické zahrady sleduje dravá zvířata v kleci či žraloka přes sklo mořského akvária, tak se moderní turista často ukrývá za okenní sklo letadla, zdi hotelu, sedadlo autobusu či bezpečí vyhrazené pláže. „Skleníkový“

turismus sám o sobě není nutno hodnotit jako negativní jev. Ostatně, určitě nelze obecně doporučovat vstupování do klecí s tygry či skákaní do bazénu se žraloky.

Je však třeba uvědomit si omezené možnosti poznání získaného touto cestou a s toho vyplývající značnou iluzivnost našich představ o tom, že jsme někde byli a že to tam dobře známe. Karlu Mayovi umožnila četba a studium různých materiálů zasadit děj svých příběhů do míst, v nichž nikdy nebyl (a která procestoval až po napsání většiny svých knih). Přesto těmito příběhy uchvátil obrovské množství zejména mladých čtenářů mnohem více než řada skutečných cestovatelů, kteří popisovali reálná místa svého pobytu. Podařilo se mu totiž vytvořit to, co nazýváme „geniem loci“ a propojit je s lidským a uvěřitelným příběhem. Dokázal tak oživit místo, vdechnout mu určitou atmosféru, zaplnit ho postavami, které najednou začaly vystupovat ze své anonymity a jejichž osudy nás nějakým způsobem zasáhly.

Skleníkový charakter cestování tak ve skutečnosti není primárně určován vnějšími překážkami, které nás oddělují od okolního světa v podobě okenního skla, ale spíše neschopností oživit místa příběhem, neochotou vdechnout viděnému punc neobyčejnosti, nevůli k tomu být fascinován a žasnout.

Ochota, s níž se podvolujeme diktátu bezpečí a pohodlí, má celou řadu dalších souvislostí. Naše cestování se zrychluje, záměrně si zkracujeme okamžiky, kdy jsme na cestě. Chceme být co nejdříve v klidu a v pohodlí. Současný stav technologií nám tuto situaci usnadňuje. Daň, kterou za toto bezpečí a pohodlí platíme, je však vyšší než si většina z nás je ochotna připustit. Směřujeme tak k extrémní poloze, již je ono pověstné „lízání zmrzliny přes sklo“.

Kvantitativně založený turismus

Kvantitativně založený turismus je jevem, který výrazně kopíruje nastavení soudobé společnosti a jako konkrétní a ilustrativní příklad demonstruje některé absurdní polohy tohoto nastavení. Často užívané označení „výkonová“ společnost není v zásadě spojeno s tím, že by členové této společnosti podávali nějak mimořádné výkony, nýbrž s tím, že společnost postavila své priority na jakémsi „pseudo-hodnocení pseudo-výkonů“. Fenomén soutěže, který byl dříve typický zejména pro oblast sportu, již dávno razantně vstoupil i do dalších společenských oblastí. V problematickém světle se ovšem v poslední době stále více ukazuje i ta oblast, kam tvrdá soutěživost vždy patřila. Gladiátorská povaha současného sportu je stále více zřejmá. Problém, který přinesla aféra Lance Armstronga a jeho účasti na Tour de France, byť je pouhou špičkou ledovce, jasně vypovídá o tom, že v současnosti akceptovaný model sportu je v hluboké krizi. Tato krize není vyvolávána selháním jednotlivců, jak bývá často mediálně prezentováno. Problém spočívá v samotné podstatě uvedeného modelu. Neustálé zdůrazňování tradice, zdravotních a výchovných přínosů sportu a dodržování zásad fair-play se dostalo do příliš velkého konfliktu se zájmy obchodními a politickými. Osobní příběh sportovce je sice nejvíce motivujícím momentem a je nejlepším příkladem pro následování, současně se však také stal cenným obchodním artiklem se vším, co k takovému obchodu patří. Propojení sportovních ideálů a silného osobního příběhu se světem byznysu však nemůže dlouhodobě fungovat, protože principy, na nichž se zde staví, jsou diametrálně odlišné. Moderní sport je uměle udržovaná oblast lidského zájmu, která v podobě ztvárnění antického hesla „chléb a hry“ bude mít vždy ve společnosti své místo. Hovořit o ideálech představovaných principy areté či kalokagathia je však v případě současného elitního sportu již značně vzdáleno od reality.

Přesto však sport disponuje pro aplikaci soutěžního motivu skutečně pevnou oporou v měřitelnosti výkonů a v jejich porovnatelnosti ve vzájemném soutěžení. Jakkoli může být

spravedlnost tohoto soutěžení problematizována (např. užíváním dopingu), vždy se vše odehrává dle poměrně exaktních pravidel. Ze vzájemných zápasů vycházejí vítěz a poražený a výsledky je možno považovat za relativně objektivní.

Tento „sportovní motiv“ však přebrala společnost jako použitelný pro další oblasti lidského působení – např. pro ekonomickou či kulturní sféru. Myšlenka volné soutěže, princip konkurence, představuje velkou hybnou sílu. Její až otrocká aplikace na všechny sféry života společnosti však musí zákonitě přinášet (a také přináší) velké problémy. V mnoha oblastech je konkurence smysluplná a funkční. V čem však spočívá největší úskalí, jehož jsme svědky například ve sféře vědy a výzkumu? Nepochybně v tom, že tvrdé pozitivistické žebříčkování, jež se opírá o grafy, tabulky a řadu zdánlivě objektivních dat, je vždy pouze zachycením preferencí určitého typu, je vždy vyjádřením představ některé zájmové skupiny. Postavíme-li vedle sebe lékaře, ekonoma a historika a přidělíme-li jim body podle určitého klíče, a podle toho stanovíme jejich pořadí, pak tím samozřejmě jakýsi žebříček obdržíme. Tento žebříček je však ovlivněn zadáním, v němž jsou priority klasifikovány. Do ještě absurdnější situace se dostaneme v oblasti kultury, budeme-li chtít obodovat a vedle sebe postavit malíře a hudebníka. Jestliže do roku 1948 bylo možné (byť ke konci této éry se stále většími problémy) pořádat v rámci OH také umělecké soutěže, dnes v preferenci absolutní dokonalosti změření výkonu nic podobného v úvahu nepřipadá.

Kvantitativní model se stává spíše modlou než modelem. Posedlost soudobé společnosti výkonem je dalším ořechem, který třímáme a který nám brání ve vytažení pracky z láhve. Záměna kvality za kvantitu je zřejmá. Upozornění na absurditu situace, v níž chápeme číselné vyjádření nikoli jako vyjádření kvantity, nýbrž jako ukazatel kvality, bereme v lepším případě jako pouhé slovíčkaření.

Tento obšírnější úvod nebyl do našeho textu zařazen samoučelně. Jednak ukazuje na podstatu problému kvantitativního turismu, jednak jeho princip prorůstá i do dalších námi kategorizovaných forem jako je foto-turismus či konzumerismus v cestovním ruchu.

Podstatou kvantitativně založeného turismu je povrchní přístup cestovatele, který považuje za důležité navštívit co nejvíce míst v pokud možno co nejkratší době. Mnohdy bývá propojen s podivuhodnou důsledností, s níž cestovatel tato místa zaznamenává na všemožná média (často zde bývá silné propojení s foto-turismem). Dalším typickým atributem kvantitativně založeného turismu je silná potřeba prezentace viděného. Nelze jednoznačně říci, že potřeba pochlubit se, kde všude cestovatel byl a která místa navštívil, je v tomto případě primární, nicméně tato motivace bývá velice silná. Povrchnost uvedeného přístupu není nutně vyvolána povrchností obecného vnímání cestovatele, spíše jde o akceptování jakéhosi společenského vzorce. Sám cestovatel se často domnívá, že pokud by namísto sedmi vybraných míst stihl navštívit jenom šest, o něco důležitého by přišel. Velkou komplikací je zde právě ona deontologická pozice, která působí kontraproduktivně. Jakékoli prožívání je totiž umenšováno vtírajícím se pocitem, že „toto už by mohlo stačit, ještě na mě čeká další pozoruhodné místo a času je tak málo“. Výstupem kvantitativního turismu je pak výčet typu – 6 muzeí, 7 galerií, 2 restaurace apod.

„Konzumerský“ turismus

Konzum je termínem, který bývá často vyslovován s pejorativním příděchem. V obecném pohledu je však konzum výrazem neutrálním, látková výměna vyžaduje příjem potravin, konzumovat lidský jedinec musí, chce-li udržet svou existenci. Hovoříme-li o „konzumní společnosti“, pak zde vystupuje do popředí jakési narušení rovnováhy mezi spotřebou a produkcí. Jedná se tedy o společnost, která preferuje spotřebu, spotřeba v ní převažuje,

společnost tedy „více bere a méně dává“. Abstrakce v použití termínu konzum od příjmu potravy až ke konzumaci nehmotných produktů tak skutečně v běžném jazyce vytvořila jakýsi archetyp „konzumenta“, tedy jedince, který spíše pasivně přijímá to, co je mu předkládáno. V kulturní rovině je konzumní přístup představován nekritickým přijímáním většinových produktů, jejichž kvalita bývá problematická již s ohledem na svou „většinovost“.

V oblasti turismu se s konzumerismem setkáváme v několika rovinách. Tou první je nadměrná pozornost věnovaná stravovacím a ubytovacím službám. V duchu hesla „za co nejméně peněz co nejvíce muziky“ se snažíme vybojovat moučník navíc či pokoj s balkónem. Tento boj vyčerpává mnohé cestovatele natolik, že se pak stává někdy i ústředním motivem jejich pobytu. Výsledkem podobného výletu může být pak například vzpomínka na pokoj s krásnou koupelnou a „řízek jako sloní ucho“.

Slabým místem konzumerismu není ani tak pomíjivost všech těchto drobných radostí, mnohé ještě ve vzpomínkách dlouho hřeje u srdce, že se tenkrát báječně zadarmo najedli, jako spíše blokace času a energie, která znemožňuje upřít svou pozornost jiným směrem a jít za podstatou cestování, již by mělo být poznání.

Pasivní povalování na plážích přerušované pouze několika denními jídly je typickým příkladem konzumerismu v oblasti cestovního ruchu.

Foto-turismus

Vysvětlit podstatu foto-turismu není příliš obtížné. Problematictější je však objasnit, proč tuto formu považujeme za samostatnou a svébytnou, přestože v sobě evidentně nese jisté rysy kvantitativně založeného turismu a také leccos z konzumerismu.

Kvantitativní povaha foto-turismu vystoupila do pořadí s možnostmi, které nabídl digitální přenos dat a tudíž šance vytvářet bez větší finanční či jiné zátěže velké množství fotografií. V tomto ohledu je foto-turismus kvantitativní – z jednoho místa máme šest set fotografií, z jiného jsme jich pořídili tisícovku. Inflaci takového množství fotografií (videozáznamů) lze ilustrovat na příkladu. Představme si, že určité místo má pro nás tajemné kouzlo, představuje zosobnění „genia loci“ a nese v sobě neopakovatelnou atmosféru. Fotografie takového místa může pro nás potom mít jedinečnou hodnotu, v extrémním případě s vysokou citovou zainteresovaností blížící se hodnotou medailónku po tetičce. Máme-li však takových fotografií šest set, jejich hodnota pro nás devaluje. Nedržíme se kvantitativního konceptu, který nám tabulkově vyhodnotí citovou hodnotu jako jednu šestisetinu původní fotografie, nicméně devalvace je tu naprosto zřejmá (například v tom, že takovým množstvím fotografií se nám mnohdy ani nechce probírat). Do hry zde vstupuje i předsevzetí, že později provedeme selekci a fotografie promažeme, což však devaluaci jako takovou příliš nesnižuje.

Foto-turismus je také do značné míry konzumerismem, a to v tom, jak spotřebovává naši energii a náš čas na proces výroby fotografií. Je to ovšem konzumerismus velmi zvláštní, proto zde hovoříme o specifickém případu.

Jedná se zde o jakési puzení zachytit nějaký obraz, který nás zaujme, přiřadit trvalost prchavému okamžiku. Do rozporu se tu dostávají dva mody, které Erich Fromm označuje jako modus „být“ a modus „mít“ [3]. Snaha zachytit okamžik, který například považujeme za příjemný či neopakovatelný, vychází z potřeby prodloužit si pocit, který je v daný moment přítomen. Nejedná se tedy o ono „mít“ v podobě vlastnictví hmotných statků. Chceme však být vlastníky zhmotnělého prožitku, chceme ho mít kdykoli po ruce a v tom je takové přání problematické. Samotný termín „zvěčnit“, který běžně používáme v souvislosti s fotografováním, v sobě nese jak vyjádření naší touhy, tak i její nereálnost, neboť věčnost je

samozřejmě pouhou iluzí. Mnozí příslušníci přírodních kultur (tradiční je to například u severoamerických Indiánů) fotografování odmítali, protože se intuitivně obávali toho, že jejich zachycení na fotopapír jim „ukradne duši“. Tato obava není ve své podstatě zdaleka tak pošetilá, jak se příslušníkům naší kultury může zdát. Fotografii můžeme „mít“, ale je otázkou, zda se její pořízení a následné vlastnictví nepodepisuje na našem „být“. Konkrétně zde můžeme uvést situaci, kdy v honbě za záběrem pořízeným z určitého místa přestáváme vnímat samotný okamžik.

Samo o sobě však má zachycení místa a situace mnoho pozitiv. Problémem zde zřejmě není samotná dokumentace cesty. Problémem je neustálé řetězení aktů honby za záběrem. Velice dobře si pamatuji přechod Roháčů, který jsme kdysi dávno absolvovali se skupinou čtyř kamarádů v doprovodu nadšeného lovce fotografií. Ten pak po návratu uspořádal přednášku pro osazenstvo studentských kolejí s vyprávěním zážitků z hor. Fotografie byly celkem pěkné, ale všichni čtyři ostatní jsme se shodli na tom, že tento člověk s námi tehdy na horách vůbec nebyl.

Toto hodnocení foto-turismu nelze chápat jako nesouhlas s fotografováním při cestování, ale jako námitku proti kvantitativnímu založení sběru fotografií a proti preferenci vytváření „zvěčnění“ na úkor přímého prožívání okamžiku. Nelze zde také opominout fenomén *uměleckého fotografování* v turismu, který však vychází ze značně jiného přístupu než foto-turismus. Mnozí foto-turisté se však vyzbrojují kvalitními přístroji a do pozice uměleckých fotografů se pak situují. Principiální rozdíl mezi uměleckým fotografem a foto-turistou však nespočívá v kvalitě získané fotografie, ale v samotných motivech cestování. Jakýmsi vnějším kritériem je pak například právě zmíněný počet fotografií.

„Stádní“ turismus

„Stádní“ turismus je poměrně přísné označení, které určitě nesplývá s tím, co označujeme jako „guided tours“, tedy hromadně organizované aktivity v cestovním ruchu. Pro mnoho jedinců jsou organizované akce jedinou příležitostí, jak se dostat na zajímavá místa a ještě pro mnohem větší počet z nich představují cesty s průvodcem výbornou příležitostí, jak si rozšířit své poznání a obohatit se o zajímavé zkušenosti.

Uchovat si svou identitu při hromadných zájezdech však není jednoduché a většina jejich účastníků potvrdí, že mnohdy pociťuje určitou závislost na volbách a chování ostatních účastníků zájezdu. Do popředí zde vystupuje mnoho „daností“, prostor pro vlastní rozhodnutí se omezuje, přizpůsobení se zájmům a přáním jiných je nezbytností. Pocitu, že člověk se v určitých momentech stává součástí davu a jeho vlastní vůle se kamsi ztrácí, zřejmě aspoň na okamžik propadl každý, kdo organizovaný zájezd někdy absolvoval. Někdo se s takovou situací smíruje dobře. Někdo se uprostřed davu cítí třeba i bezpečněji a spokojeněji, než pokud by si musel svou cestu razit sám.

Poměrně intenzivní pocit stádního turismu si vybavuji jako subjektivně podbarvenou vzpomínku na návštěvu Niagarských vodopádů. Umocnění tohoto pocitu bylo dáno modrými pláštěnkami *Mairmaid*, jimiž byli návštěvníci vybaveni při nástupu na loď plující podél amerického vodopádu až takřka pod kanadský. Počet návštěvníků údolí v dané chvíli lze pouze odhadnout. Předpokládám, že jich mohlo být okolo tří tisíc. Při vši účtě k impozantní síle padající vody a nesčetným duhovým obrazcům jsem se nedokázal ubránit vzpomínce na slova Varla Frištenského z divadelní hry *Dobytí severního pólu*, který při spatření polární záře říká: „Teda... bylo to hezký, ale že bych to musel vidět dvakrát...“ [21, s. 346]. V lehké parafrázi

na film *Na samotě u lesa*³ bychom to ještě doplnili: „Někdy až bude čas, tak bych se tam rád vrátil, ale až tam budu sám...”

Následující tabulka (tab. 1) pak stručně shrnuje atributy popsaných forem turismu.

Tab. 1 Vybrané problematické formy turismu

<i>forma turismu</i>	<i>příznak</i>	<i>úskalí</i>
„skleníkový“	sterilita	iluzivní povaha prožitků
kvantitativně založený	výčet navštívených míst	povrchnost přístupu
„konzumerský“	preferenze kvality služeb (ubytování, stravování atd.)	motiv poznání ustupuje motivu spotřeby
„foto-turismus“	„zvěčnění“ přítomnosti	ztráta autenticity
„stádní“	splynutí s davem	ztráta identity

V následující kapitole se pokusíme nastínit, jaký prostor nám spirituální přístup k cestovnímu ruchu dává, abychom se (alespoň do jisté míry) dokázali vypořádat se zmíněnými úskalími.

SPIRITUALITA POUTNICTVÍ JAKO FAKTOR CESTOVNÍHO RUCHU

Spiritualita, o níž v daném případě hodláme hovořit, je spiritualitou poutníka a vychází z již uvedeného výkladu hebrejského slova „ruach“ coby „vánku a posléze větru“, který poutníka určitým směrem pohání. Pro ty, kterým připadá podobný model příliš pasivní, je třeba zdůraznit, že zde nejde o „třtinu zmítanou větrem“, nýbrž o „dech“, který je součástí poutníka a na jehož vzniku a působení se sám poutník podílí. Poutník je zde chápán nikoli v užším slova smyslu (účastník náboženské pouti), ale jako hledající bytost pohybující se labirintem osudu, tedy účastník životní pouti. Tento úhel pohledu na poutnictví jsme již prezentovali v některých předchozích textech (např. Hurych [7]).

Od této obecné polohy sestoupíme ke konkrétněji popsaným prvkům poutnictví v jejich souvislosti s předchozí kategorizací vybraných problematických forem turismu.

Následující tabulka obsahuje výchozí atributy, jež poutnictví a dříve zmíněné formy turismu charakterizují:

Tab. 2 Vybrané atributy poutnictví a „moderních problémových“ forem turismu

<i>0</i>	<i>poutnictví</i>	<i>„moderní problémové“ formy turismu</i>
pohyb	zpomalený, nevykonový	zrychlený, efektivní, fyzicky nenáročný
dopravní prostředek	chůze (příp. pohyb vlastní silou – jízdní kolo, kanoe atd.)	let, jízda (letadlo, automobil, autobus)
motivace	vnitřní (putování za určitým cílem)	vnější (obchod, dovolená, pořízení fotodokumentace, dobré jídlo...)
finanční nákladnost	nedůležitá (v reálu většinou nízká)	podřízená poměru výkon/cena (v reálu většinou vysoká)
nároky na vybavení	nízké	vysoké
kvalita služeb	nepodstatná	klíčová
navštívené místo – sledované priority	atmosféra, příběh, „genius loci“	odškrtnutí položky, kvalita služeb, výhodné nákupy...
ovlivnění navštíveného místa	naplnění místa svou přítomností, jeho obohacení	vysávání místa, jeho znehodnocení (naplnění odpadky)
autenticita	vysoká	redukována (upnutím na předmětné lpění – materiální podmínky)
identita	vyhledávání	zapomenutá, ztracená

Všechny uvedené položky jsou do značné míry diskutabilní, ostatně stejně jako jakákoli

³ *Na samotě u lesa* - film ČSSR, 1976, režie Jiří Menzel.

kategorizace, jež se pokouší umístit sledované objekty do omezeného počtu kolonek. Přestože položky v pravém sloupci představují spíše jakési extrémní případy, uvedená tabulka přináší určité nastavení priorit, jejichž respektování či příklon k nim mají v sobě potenciál eliminovat úskalí popsaná v předchozí kapitole.

Stručně se pokusíme dotknout se smyslu tohoto „poutnického“ nazírání na cestování a cestovatelství.

- Zpomalení pohybu je důležitou podmínkou pro rozlišení detailů, které nám jinak ubíhají před očima a splývají v těžko zaznamatelnou směsici pocitů, dojmů či prožitků.
- Fyzická náročnost pohybu dodává cestování velmi důležitý prvek, velice důrazně jej zhodnocuje. To, co získáváme bez vynaložení úsilí, totiž svou cenu ztrácí. Každý, kdo se pokouší toto pravidlo obejít, dospěje v určité fázi k poznání, že jeho snaha nebyla prozíravá.
- Pokud motivace k cestování nevychází primárně z naší potřeby a touhy po poznání, pak se to na způsobu našeho pohybu a přijímání prožitého projeví. Tím není řečeno, že by vnější motivace byla sama o sobě nějak negativním jevem. V okamžiku, kdy je nutno překonávat překážky, pak se ovšem otázka motivace opakovaně vynořuje. Vnější motivace je vždy více spojena s dosažením cíle a mnohdy pak vede k hledání toho, jak si cestu k tomuto cíli zjednodušit.
- Finanční nákladnost cestování bývá mnohdy limitem, jímž mnoho jedinců obhajuje skutečnost, že se radši na cestu vůbec nevydají. Ve skutečnosti ovšem nemusí být cestování nákladné, záleží především na volbě prostředků.
- Nároky na vybavení s finančními prostředky přímo souvisejí. Lidé se jednak často stávají obětí reklamy, která nadsazuje účinnost různých materiálů, jednak se domnívají, že vyšší komfort jim přinese větší spokojenost. To poněkud popírá myšlenku samotného cestování, které je cestou od zajištěnosti do nejistoty. Poutnictví tento požadavek akcentuje a určitou míru nepohodlí staví nejen jako nezbytnou podmínku pro putování, ale také jako jeho přínosný prvek.
- V náhledu na kvalitu služeb je tento prvek dále rozvíjen. Poutník si je vědom svého cíle, takže kvalita služeb pro něj není důležitá. Není potřeba utíkat k extrémní askezi, neboť ta naopak naši pozornost ke kvalitě (byť v jiném hodnotovém posouzení) upírá. Častým argumentem, který od cestovatelů slýcháme, je skutečnost, že si dobře zaplatili, tak tedy požadují perfektní servis. V tomto požadavku, který je zcela legitimní, se zračí příliš velký akcent na hodnotu peněz a také následných služeb. Představa, že pokud jsem vynaložil větší finanční částku, mám nárok na větší díl spokojenosti, je velice iluzivní, stejně jako je iluzivní uspokojení z dodané služby (často ještě viděno prizmatem porovnání s ostatními – „mám lepší pokoj, bohatší snídaní“ apod.). Koncentrace energie na tyto atributy je vyčerpávající a odvádí pozornost od podstaty naší aktivity, která by měla evidentně spočívat v něčem jiném. Poutník proto nepřisuzuje těmto prvkům větší pozornost a spíše je ignoruje.
- Pokud jde o navštívené místo, poutník jej zkoumá z rozličných úhlů pohledu, zajímá se o jeho historii, vnímá jeho atmosféru, doplňuje jej postavami a příběhy, oživuje cit pro jeho posvátnost a jedinečnost, vytváří si vlastní inspirace („zde by se mohl odehrávat detektivní příběh“, „zde by se dobře skákalo do vody“ apod.) a mnohdy se také těmito inspiracemi nechá vést až k realizaci různých nápadů v praxi. Mnohdy poutník směřuje k tichému osamocenému zamyšlení, jindy však pro něj velice důležitou roli mohou hrát i lidé, s nimiž pobyt na místě sdílí, lidé, kteří mu vystupují ze své anonymity. Lidé, s nimiž hovoří a jimž naslouchá. Hodnota místa je spojena

i s potřebou vytvoření určité vzpomínkové vazby vyjádřenou pořízením suvenýru. Zakoupení suvenýru je často skrytou snahou zvýšit citovou hodnotu našeho pobytu na daném místě. Opět se tu objevuje iluze, že pokud investujeme více peněz do koupě suvenýru, zvýší to hodnotu našeho pobytu. Poutník ve většině případů suvenýry nekupuje, nýbrž vytváří či sbírá.

- Poutník si je vědom toho, že svou návštěvou místo ovlivňuje, snaží se jej proto spíše posílit. Někteří autoři hovoří i o nabíjení místa energií. Pokud se v tomto budeme raději držet profánního výkladu, stačí, když nabídneme vstřícnost, zdvořilost a respekt k místu i k lidem, s nimiž se poutník setkává. Navštívené místo nezahlcuje odpadky a nesnaží se z něj těžit (v tomto výkladu zde jde o jakýsi poutnický ekorozměr).
- Autenticita poutníkovu pohybu má mnoho skrytých vrstev. Jedná se o opravdovost putování, která je velmi těžko změřitelná, a tudíž může být z mnoha stran problematizována. Jedním z navenek dobře patrných projevů autenticity je vzdání se závislosti na materiálních aspektech putování. Předmětné bytí totiž nemůže být autentické, neboť se v něm vztahujeme k našemu pobytu skrze předměty a tudíž zprostředkovaně (takovou charakteristiku můžeme nalézt u mnoha filosofů – Hegel, Heidegger, Patočka). Důležitá je zde koncentrace na cíl a smysl putování. Současně si však poutník velmi pečlivě všímá cesty. Za určitý rys autenticity lze považovat také schopnost abstrahovat prožitky z cesty a zasazovat je do určitých souvislostí (lze říci, že se jedná o vyvození ponaučení, případně o schopnost vytvářet podobenství).
- V současném postmoderním světě je otázka identity jedince velice důležitým tématem a představuje také složitý komplex jevů. I zarytý pozitivista připustí, že jeho identitou není pouze souhrn biografických údajů obsažených v jeho dokumentaci. Ztráta identity je v současnosti příčinou mnoha psychických poruch a problémů. Potřeba identifikovat se s idoly, vytvářet si kultu a pak je bořit, je dána lidstvu od nepaměti. Právě při cestování problém identity často narůstá, dochází k jakémusi ztracení se v davu. Proudý aut a proudý lidé působí často tísnivě až depresivně. Stačí připomenout postavu Oty Rákosníka⁴ a jeho marné pokusy sladit krok s davem lidí proudícím do práce po mostě na pražském sídlišti. Poutník se pokouší svou identitu hledat, zná svou cestu a její cíl, což mu v tomto hledání výrazně pomáhá.

ZÁVĚR

Zamyšlení nad možným využitím spirituálního motivu poutnictví vychází z velice širokého uchopení obou fenoménů, tedy jak spirituality, tak poutnictví. Pokusili jsme se prezentovat oba tyto fenomény především v jejich nenáboženském chápání, přestože jsme si vědomi toho, že u obou z nich existuje silná tradice religiózního přístupu, z něhož také oba dva historicky vyšly. Tato naše snaha nebyla motivována potřebou téma za každou cenu sekularizovat, nýbrž potřebou upozornit na vnitřní obsah spirituality i poutnictví, který není nutno a priori spojovat s vnějšími projevy (v podobě rituálů a obřadů). Tyto vnější projevy jsou pozorovatelné, vysvětlitelné a zařaditelné, tím pádem i poměrně srozumitelné. Jejich přílišná akcentace nás však odvádí od samotné podstaty. Proto jsme představili spiritualitu jako široký duchovní rozměr člověka určující jeho dlouhodobé směřování a poutnictví jako jednu z možných forem, v níž se tento rozměr může rozvíjet.

⁴ Postavu Oty Rákosníka vytvořil ve filmu *Vesničko má středisková* (ČSSR, 1985, režie Jiří Menzel) maďarský herec János Bán.

V takovém rozvíjení pak můžeme přistupovat k cestovnímu ruchu z poněkud jiné pozice, než je v naší současné společnosti chápáno jako běžné a svým způsobem jako standardní. Dáváme ke zvážení názor, že většinové chápání nemusí být vždy chápáním nejrozumnějším ani nejmoudřejším a především, že nemusí být chápáním exemplárním. Z tohoto důvodu adresujeme náš příspěvek těm, kteří se domnívají, že čas pro přehodnocení priorit v oblasti motivace k cestování a k přehodnocení voleb užívaných forem cestovního ruchu právě nastává.

Je samozřejmě možno hledat i jiná východiska pro hledání možností, kam směřovat takové úsilí v oblasti turismu. Za důležité považujeme zejména to, aby na toto téma byla vedena diskuse, aby došlo k výměně názorů, postřehů a zkušeností těch, kdo se cestovním ruchem zabývají jak teoreticky, tak především prakticky.

SEZNAM LITERATURY:

- [1] BEDNÁŘ, M. *Pohyb člověka na biodromu. Cesta životem z pohledu (nejen) kinantropologie*. Praha: Karolinum, 2009.
- [2] BĚLOHRADSKÝ, V. *Společnost nevolnosti. Eseje z pozdější doby*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2007.
- [3] FROMM, E. *Mít, nebo být?* Praha: Aurora, 2001.
- [4] CHASE, J., H. *The Paw in the Bottle*. Meerut, India: Mastermind Publication, 2009.
- [5] HURÝCH, E. Srdce poutníka v hrudi moderního cestovatele. In *Aktuální problémy cestovního ruchu. Trvale udržitelný rozvoj v cestovním ruchu*. Jihlava: VŠPJ, 2008.
- [6] HURÝCH, E. Potenciální úskalí pozitivistické glorifikace e-learningových vyučovacích metod. In H. Vojáčková (ed.) *Tvorba e-learningových opor na VŠ: E-learning na VŠPJ*. Jihlava: VŠPJ, 2012.
- [7] HURÝCH, E. Poutnictví jako fenomén a jeho potenciální příspěvek k rozvoji turistiky a pohybových programů v přírodě na Jihlavsku. *Logos Polytechnikos*, 2012, 3 (1), s. 17–27.
- [8] JIRÁSEK, I. & LÜFTNEROVÁ, D. Vnímání spirituality českými plavci Total Immersion. *Česká kinantropologie*, 2012, 16 (2), 45–55.
- [9] JIRÁSEK, I. (2011). Sport and pilgrimage: cyborgization versus spirituality. *Sport Studies*, 2011, 17, s. 135–177.
- [10] KŘIVOHLAVÝ, J. (Osobní komunikace, dodáno e-mailem, 15. ledna, 2012).
- [11] KŘIVOHLAVÝ, J. *Mít pro co žít*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010.
- [12] PIEDMONT, R., L. Does spirituality represent the sixth factor of personality? Spiritual transcendence and the Five-Factor Model. *Journal of Personality*, 1999, 67 (6), s. 985–1013.
- [13] PARGAMENT, K., I. The psychology of religion and spirituality? Yes and no. *The International Journal for the Psychology of Religion*, 1999, 9 (1), s. 3–16.
- [14] PARRY, J., NESTI, M., & WATSON, N. (2011). *Theology, Ethics and Transcendence in Sports*. London, UK: Routledge, 2011.
- [15] ROBINSON, S., J. Spirituality: a working definition. In J. Parry et al. *Sport and Spirituality: An introduction* (s. 22–37). London, UK: Routledge, 2007.
- [16] ŘÍČAN, P. *Psychologie náboženství a spirituality*. Praha: Portál, 2005.
- [17] ŘÍČAN, P. Spiritualita jako základ mravní výchovy. *Pedagogika*, 2006, 61, s. 119–131.
- [18] SEDLÁČEK, T. *Ekonomie dobra a zla*. Praha: 65. pole. 2009.
- [19] SCHWARTZ, B. *The paradox of choice: why more is less*. New York: ECCO, 2004.
- [20] SMÉKAL, V. *O lidské povaze: krátká zamyšlení nad psychickou a duchovní kulturou osobnosti*. Brno: Cesta, 2005.

- [21] SMOLJAK, L. & SVĚRÁK, Z. *Divadlo Járy Cimrmana. Hry a semináře. Úplné vydání*. Praha: Paseka, 2009.
- [22] ŠTAMPACH, I., O. Nahradila spiritualita náboženství? In: H. Babyrádová & J. Havlíček (eds.). *Spiritualita. Fenomén spirituality z pohledu filozofie, religionistiky, teologie, literatury, teorie a dějin umění, pedagogiky, sociologie, antropologie, psychologie a výtvarných umělců* (s. 99–105). Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, 2006.

PaedDr. Emanuel Hurych, Ph.D.

Katedra sportů

Vysoké školy polytechnické Jihlava

Tolstého 16

586 01 Jihlava

+420 777 477 978

ÚČAST VŠPJ NA TVORBĚ NÁRODNÍHO PRODUKTU KULTURNÍHO CESTOVNÍHO RUCHU

The Participation of the College of Polytechnics Jihlava in the Creation of National Cultural Tourism Product

Jiří Vaníček

Abstrakt

V rámci Integrovaného operačního programu byl přijat projekt na tvorbu národního produktu kulturního cestovního ruchu, který realizovalo Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska. Vysoká škola polytechnická se podílela na přípravě i realizaci projektu. Příspěvek popisuje výsledky realizace tohoto projektu.

Klíčová slova

Dotazníkové šetření, Integrovaný operační program, kulturní cestovní ruch, produkt cestovního ruchu.

Abstract

A project for the creation of the national cultural tourism product was adopted within the Integrated Operational Program. The project was implemented by the Association of Historical Settlements in Bohemia, Moravia and Silesia. The College of Polytechnics in Jihlava participated in the preparation as well as implementation of the project. The paper describes the process of implementation and the outcome of the project.

Key words

Integrated Operational Program, heritage tourism, questionnaire survey, tourism product.

ÚVOD

Česká republika (ČR) je destinací cestovního ruchu, která je založena na množství historických, kulturních a technických památek a dalších zajímavostí. Je také známa bohatými tradicemi lidové kultury i pořádáním kulturních a hudebních festivalů. Tato malá země v srdci Evropy je v tomto smyslu kulturní velmocí a Praha je důstojnou metropolí kulturního cestovního ruchu v Evropě. Mnoho návštěvníků však neví, že Praha je jen tou „třešničkou na dortu“ kulturního bohatství a kulturních tradic ČR. Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska (SHS ČMS) se již od roku 1990 snaží přispět k záchraně a zachování tohoto dědictví pro příští generace. Konečným cílem jeho snažení však bylo a bude i do budoucna nabídnout tuto pestrou mozaiku kulturního odkazu minulých generací nejen současným lidem z České republiky, ale i všem zahraničním návštěvníkům.

Ovšem i v ČR má cestovní ruch určitý problém, kterým je skutečnost, že zhruba 57 % nerezidentů při své návštěvě v České republice, navštíví pouze hlavní město Prahu. Zároveň jsou ale v ČR předpoklady pro rozvoj kulturního cestovního ruchu na celém území. Je ale potřeba seznámit s možnostmi putování za kulturními památkami v ČR i rezidenty.

Proto SHS ČMS podalo v roce 2009 projekt v rámci Integrovaného operačního programu s výše uvedeným názvem a v soutěži s ostatními projekty uspělo. Pokud je nám známo, je to zatím jediný celostátní projekt z IOP, který se specializuje na podporu a propagaci kulturního cestovního ruchu[1]. O zahájení projektu jsme již v tomto časopise informovali [2].

Protože SHS ČMS má 204 řádných členů (z toho 8 přidružených členů), tedy sdružuje 196 měst nebo městských částí, na jejichž území se nachází městská památková rezervace nebo městská památková zóna. Vedení sdružení se rozhodlo preferovat 14 měst, která uspěla v každoroční soutěži „Historické město roku“, tedy města, která v minulých letech dosáhla nejlepších výsledků v regeneraci historických center těchto měst. V současné době se do projektu zapojila další města, která od zahájení projektu uspěla v této soutěži, takže je to již 18 měst.

Cílem projektu bylo vytvořit nabídku turistických produktů v jednotlivých regionech ČR zaměřených na turisty, kteří při své dovolené preferují právě kulturní aktivity.

Realizace projektu spočívala nejdříve v jeho propagaci na celostátní úrovni a v sousedních státech a v další etapě pak na regionální úrovni. Těžiště propagace projektu proběhlo právě v uvedených 14 městech v rámci tak zvaných TOP týdnů, kdy v těchto městech probíhají pravidelné městské slavnosti. Slavnosti v roce 2011 pak byly zaměřeny právě na propagaci tohoto projektu. V současné době v rámci udržitelnosti projektu probíhají TOP týdny i v roce 2012 a to i v dalších čtyřech městech, která se původního projektu nezúčastnila.

Cílem projektu bylo prosadit na trh cestovního ruchu nabídku nového produktu, která byla nazvána „Putování po historických městech Čech, Moravy a Slezska“. Tato nabídka je využitelná jak pro příjezdový, tak i pro domácí cestovní ruch. V rámci projektu byly zpracovány vícejazyčné nabídky pobytu v jednotlivých regionech a byla též vydána brožura, která propaguje kulturní cestovní ruch. Součástí projektu bylo i vytvoření internetových stránek www.historickeputovani.cz, které jsou průběžně aktualizovány. Náklady na udržitelnost projektu financuje již ze svých zdrojů SHS ČMS.

Společným motivem pro projekt je poznání měst, která vykonala nejvíce práce v rámci Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón a která uspěla v soutěži iniciované v roce 1994 SHS ČMS. Spolupředatelem soutěže je Ministerstvo kultury a Ministerstvo pro místní rozvoj. V této soutěži uspěla a měla zájem se podílet na projektu tato města: Česká Kamenice, Jindřichův Hradec, Kadaň, Klášterec nad Ohří, Kroměříž, Kutná Hora, Litomyšl, Nový Jičín, Polná, Prachovice, Spálené Poříčí, Svitavy, Šternberk a Třeboň. Vysoká škola polytechnická Jihlava byla partnerem projektu bez fixačního příspěvku. Autor příspěvku působil jako zástupce manažera projektu a podílel se na zpracování projektu i jeho realizaci. Tento partner také realizoval závěrečné dotazníkové šetření, jehož výsledky jsou součástí tohoto příspěvku.

REALIZACE PROJEKTU

Při realizaci projektu byla vytvořena nabídka regionálních aktivit a z nich byl vytvořen jeden národní produkt kulturního cestovního ruchu. Nabídka aktivit byla volena alternativně s možností pobytu v regionu po dobu 2, 3 nebo 7 dnů a to jak pro návštěvníky, kteří chtějí

cestovat autem, tak i pro milovníky cykloturistiky a pěší turistiky s možností vlastní dopravy nebo s využitím veřejné dopravy.

Hlavním prvkem nabídky je kulturní cestovní ruch, tedy zaměření na historická města, hrady, zámky, muzea a galerie i možnost dalších sportovních a kulturních aktivit. Součástí balíčku služeb jsou také možnosti ubytování a stravování. Nabídka je zaměřena také na různé městské slavnosti či festivaly.

Příprava národního produktu byla zajištěna skupinou, která byla tvořena zástupci jednotlivých regionů. Jelikož právě tito zástupci velmi dobře znají možnosti kulturního cestovního ruchu v regionech. Tvorba regionálních nabídek a celkového národního produktu byla koordinována řídícím výborem projektu. Cílem koordinace bylo dosáhnout toho, aby se nabídky jednotlivých produktů navzájem nepřekrývaly, ale naopak doplňovaly. Hlavním cílem bylo vytvoření národního produktu tak, aby byl naplněn globální cíl projektu.

Propagace národního produktu byla zahájena v rámci Dnů evropského dědictví v září 2010. Dále propagace proběhla na veletrhu MADI Travel Market, v lednu 2011 na Region Tour v Brně a na veletrhu Holiday World v únoru.

SHS ČMS jednalo s Českými centry v zahraničí o možnosti prezentace. Propagace byla zaměřena především na sousední státy, odkud se dalo očekávat nejvíce návštěvníků a turistů, kteří mají zájem o kulturní cestovní ruch a o návštěvu jednotlivých regionů. Druhá etapa propagace a prezentace produktu byla zaměřena na regionální úroveň v rámci již zmiňovaných TOP týdnů.

VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

V rámci projektu probíhalo v zúčastněných městech dotazníkové šetření, jehož cílem bylo zhodnocení informovanosti potenciálních návštěvníků historických měst o tomto projektu a obecně zájmu respondentů o kulturní dědictví České republiky. Počet respondentů byl vyšší než 1100.

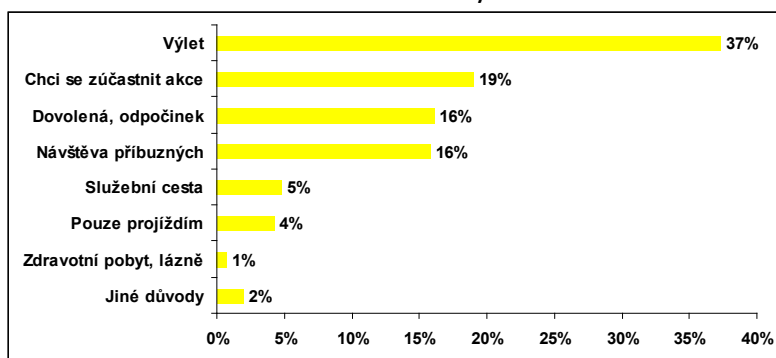
Z průzkumu vyplynulo, že 53 % respondentů slyšelo o projektu poprvé při dotazníkovém šetření, ale i 47 %, kteří již o projektu slyšeli, je poměrně dobrý výsledek, když šlo o první rok jeho propagace. S projektem „Putování po historických městech Čech, Moravy a Slezska“ je spojena soutěž. Podmínkou je navštívit alespoň 5 měst zapojených do projektu. 37 % respondentů projevilo zájem se soutěže zúčastnit. A jaká byla skutečnost?

Návštěvníci si mohli během celého roku 2011 v informačních centrech měst, která se zapojila do projektu, vyzvednout tzv. cestovní knížku a do ní pak získávat razítka při návštěvě daných měst. Do konce roku pak mohli své cestovní knížky zasílat do sekretariátu Sdružení s tím, že do slosování byly zařazeny cestovní knížky těch návštěvníků, kteří získali 5 a více razítek, a z toho alespoň 1 město navštívili v TOP týdnu.

Celkem bylo ze všech platných cestovních knížek vylosováno 5 výherců, kteří tak získávají poukaz v hodnotě 5 000,- Kč na ubytování v jednom z výše uvedených měst.

Dále byla vylosována tzv. prémiová cena. Do slosování byly zařazeny cestovní knížky těch účastníků, kteří získali během roku 2011 nejvíce razítek. Konkrétně 25 účastníků získalo všech 14 razítek – navštívili tedy všechna města, která se do projektu zapojila. Důvody návštěvy těchto měst jsou uvedeny v grafu 1.

Graf 1: Hlavní důvod návštěvy v daném městě

Největší počet oslovených přijel do daných měst na výlet (37 %). 32 % oslovených má za hlavní důvod návštěvy v daném městě dovolenou a odpočinek či návštěvu příbuzných nebo známých. Na dovolenou či za odpočinkem přijelo do daných měst 16 % oslovených, za příbuznými či známými přicestovalo také 16 % respondentů.

Asi třetina návštěvníků věděla ještě před příchodem na městské slavnosti, že tyto jsou v roce 2011 součástí tzv. TOP týdne, který propaguje projekt „Putování po historických městech Čech, Moravy a Slezska“.

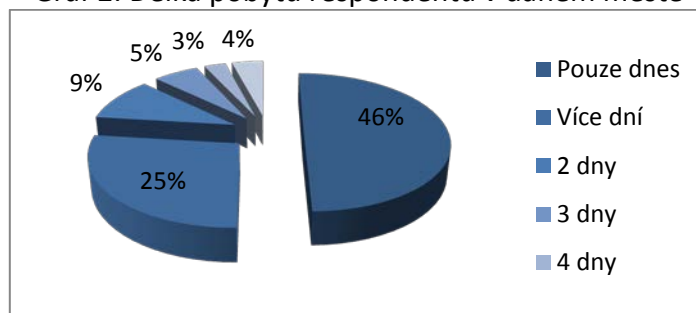
Na otázku „Co hodláte ještě v tomto místě nebo okolí navštívit, byla logicky odpověď v každém městě jiná. Největší zájem v jednotlivých městech vzbudily tyto turistické cíle:

- ✓ Česká Kamenice – Skalní vyhlídka a Hudební slavnosti
- ✓ Jindřichův Hradec – Státní hrad a zámek a Jindřichohradecká úzkokolejka
- ✓ Kadaň – Katova ulička a radniční věž
- ✓ Klášterec nad Ohří – zámek a lázně Evženie
- ✓ Kutná Hora – Chrám sv. Barbory a Vlašský Dvůr
- ✓ Litomyšl – Klášterní zahrady a zámecký areál
- ✓ Nový Jičín – historické centrum Nového Jičína a město Štramberk
- ✓ Polná – areál zámku a hrad a židovské památky
- ✓ Prachatice – muzeum a věž kostela sv. Jakuba
- ✓ Spálené Poříčí – Špejchar ve dvoře a zámek
- ✓ Svitavy – svitavské letní slavnosti a kulturní centrum Fabrika
- ✓ Šternberk – závody Ecce Homo
- ✓ Třeboň – zámek a Schwarzenberská hrobka
- ✓ Kroměříž – Květná zahrada

Pouze 24 % návštěvníků byli místní obyvatelé, poprvé do města přijelo 22 % a podruhé 10 % návštěvníků, často jezdí do města, kde probíhal výzkum 16 % respondentů.

Necelá polovina (46 %) přijela na jednodenní výlet (v tom jsou i místní obyvatelé) a průměrná doba pobytu turistů byla 2,9 dne, když v grafu jsou pobyty delší než 5 dnů shrnuty pod jednu kategorii (graf 2).

Graf 2: Délka pobytu respondentů v daném městě

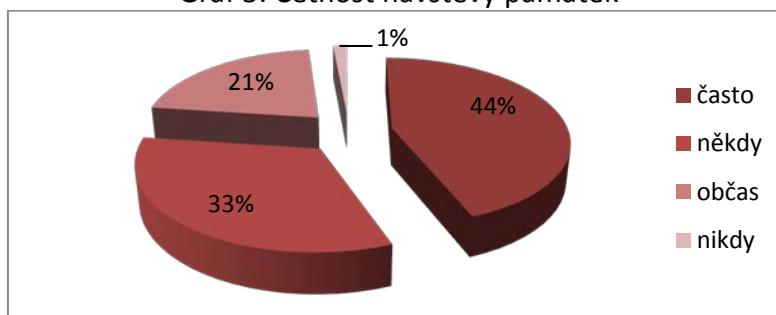
Z těch, kteří jsou na více dnů (54 %) se téměř polovina ubytovala v místě. Z těch, kteří jsou ubytovaní, jich bydlí u příbuzných a známých 9 % z celkového počtu, v penzionu a v soukromí 11 %, v hotelu pouze 4 %, v kempu 3 % a na chatě 1 %.

70 % návštěvníků přijelo s rodinou nebo přáteli, sám nebo sama bylo na slavnostech 27 % návštěvníků a jen 3 % přijeli se skupinovým zájezdem.

Nejčastějším dopravním prostředkem do historického města bylo auto 55 %, pokud však nebereme v úvahu místní, tak je to dokonce 70 %, vlakem přijelo 9 %, autobusem o procento méně.

Celkem 44 % respondentů navštěvuje památky často, 33 % někdy a 21 % občas, což je velmi vysoké procento. Je to dáno tím, že výzkum probíhal právě v historickém centru jednotlivých měst (Graf 3). Varianty odpovědi často-někdy-občas-nikdy je sice málo exaktní a značně subjektivní, ale jen těžko lze získat přesnější údaje. Smyslem otázky bylo zjištění subjektivního zájmu respondentů o návštěvu památek.

Graf 3: Četnost návštěvy památek

Téměř dvě pětiny (39 %) preferuje návštěvu hradů a zámků, 30 % navštěvuje také rádo centra historických měst, 14 % má v oblibě církevní památky, 12 % skanzeny a 5 % vesnickou architekturu.

Vzhledem k tomu, že jde převážně o milovníky památek, není překvapující, že 69 % ví, co jsou to památky UNESCO, a dovedlo uvést konkrétní příklad takových památek.

Co jsou to památkové rezervace a zóny vědělo o něco méně respondentů než u památek UNESCO (60 %).

Přestože aktivita SHS ČMS nazvaná Dny evropského dědictví (EHD), která probíhá ve více než 40 státech Evropy, se v ČR organizuje již 20 let, jen 36 % návštěvníků vědělo, co to EHD je a 23 % o tom nikdy neslyšelo.

Jen těžko lze říci, z kterého města jezdí lidé na tyto akce nejčastěji. I když nejčastěji uvedli bydliště Praha, což představuje 6,7 % návštěvníků, což neodpovídá ani podílu obyvatel Prahy na počtu obyvatel ČR.

Průměrný věk návštěvníků byl 39 let, což zhruba odpovídá průměrnému věku obyvatel ČR.

Tradičně podíl vysokoškoláků na průzkumech mezi turisty a výletníky je vyšší než by odpovídalo jejich podílu v populaci ČR (22 %). Je to v souladu s poznáním, že s vyšším vzděláním roste zájem o cestování.

ZÁVĚR

Příprava i realizace projektu prokázala, že spolupráce vysoké školy, která vyučuje obor cestovní ruch, s realizátorem projektu, kterým je Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska, je výhodné pro obě strany. Učitelé i studenti mají možnost si v praxi ověřit teoretické znalosti v praxi. Důležité je, aby se škola podílela na všech fázích realizace projektu, tedy od zpracování záměru, zpracování vlastního projektu včetně studie proveditelnosti, vlastní realizace i vyhodnocení projektu. To se v tomto případě podařilo.

LITERATURA

- [1] CZ.1.06/4.1.00/06.05960 a CZ.1.06/4.1.00/06.05961 "Putování po historických městech Čech, Moravy a Slezska". Projekt financovaný z Integrovaného operačního programu. Žadatel: Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska.
- [2] VANÍČEK, J: Putování po historických městech Čech, Moravy a Slezska. COT business, 2010, říjen, s. 44. ISSN 12124281 (2010).

doc. RNDr. Jiří Vaníček, CSc.,

Slezská univerzita Opava,

Filosoficko-přírodovědecká fakulta, Ústav lázeňství, gastronomie a turismu,

email: jiri.vanicek@fpf.slu.cz

(pozn.: v době realizace projektu pracoval ještě na Vysoké škole polytechnické Jihlavě).

ANALÝZA GEOCACHINGU V JIHLAVĚ

Geocaching Analysis in Jihlava

František Smrčka,
Martina Farková

Abstrakt

Tento článek se zabývá analýzou geocachingu v Jihlavě. Jsou v něm odpovědi na základní otázky: jaké je pohlaví hráčů, jejich věk, kraj původu hráčů, počet nalezených geocache, počet nalezených geocache v Jihlavě, které geocache hráče zaujaly, motivy účasti na geocachingu. Z výsledků této analýzy je stanovena charakteristika typického hráče geocachingu. Dále je zde analýza geocachingu v Jihlavě.

Klíčová slova

Geocaching, geocache, Jihlava, cestovní ruch

Abstract

This article deals with the analysis of geocaching in Jihlava. There are answers to the basic questions of: what is the gender of the players, their age, region of origin of players, number of total geocache, the number of found caches in Jihlava, which attracted players cache, motifs participate in geocaching. The results of this analysis determined characteristics of a typical player geocaching. Then there is the analysis of geocaching in Jihlava.

Key words

geocaching. geocache. Jihlava, tourism

ÚVOD

Od roku 2000, kdy byla odstraněna umělá odchylka na signálu GPS, se zlepšila přesnost systému GPS natolik, že bylo možné ho využívat i pro civilní účely. V této době vzniká i geocaching, tedy skrýše, které je možné pomocí GPS přijímače hledat. Vznik této hry také souvisí se zlevněním GPS přístrojů.

Geocaching je hra na hranici sportu a turistiky. Jejím principem je za použití navigačního GPS přijímače najít skrytou schránku (geocache). Na Internetové adrese <http://www.geocaching.com>

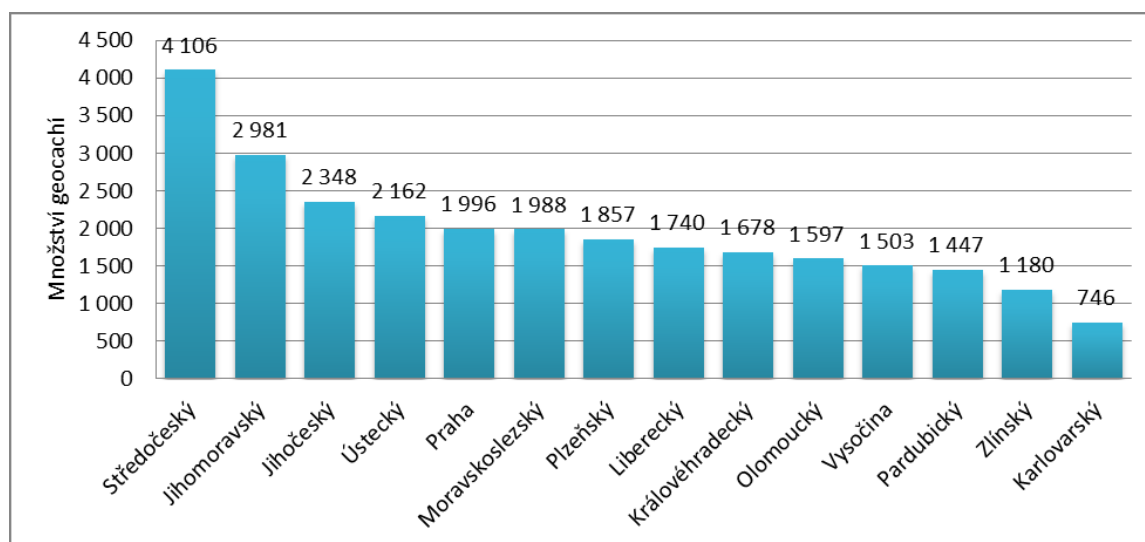
je seznam všech geocache, které je možné najít. Po nalezení této schránky se nálezce, nazývaný geocacher запиše do takzvaného logbooku, což je přiložený papírový deníček a zároveň se запиše na <http://www.geochaching.com>. Na této adrese je pak možné sledovat počty nalezených geocache jednotlivými uživateli.

Také v České republice se dnes tato hra těší velké oblibě. V posledních několika letech se objevila řada nových zajímavých geocache i na Českomoravské vrchovině. Analýzou geocachingu v Jihlavě se zabývá i tento článek. V roce 2012 byl na toto téma proveden v rámci bakalářské práce na Vysoké škole polytechnické v Jihlavě, výzkum [1]. Pomocí hlasovacích způsobů a názorů hráčů se zjišťovala oblíbenost vytvořených geocache v městě Jihlavě.

SOUČASNÝ STAV GEOCACHINGU V ČESKÉ REPUBLICE

V České republice výrazně přibývá geocache přibližně od roku 2005. V roce 2006 vzrostl počet geocache v Česku na celkem 2570. Rozvoj pokračoval, a v roce 2007 bylo na českém území zaregistrováno již přes 5600 skrýší. V roce 2008 již bylo v Česku 6600 geocache. K 16. lednu 2012 je evidováno 27000 geocache [1]. Na obrázku 1 je vidět počet geocache v jednotlivých krajích v roce 2012.

Graf 1: Počet geocache v krajích ČR k 16. 1. 2012

Zdroj: <http://pck.desitka.cz/120-kolik-je-aktualne-kesi-v-ceske-republice.html>

Aktuální počet geocache v České republice lze nalézt na adrese: <http://pck.desitka.cz/120-kolik-je-aktualne-kesi-v-ceske-republice.html#next>.

Dotazník - názory na jihlavský geocaching

Respondenty dotazníku zaměřeného na svůj vztah ke geocachingu v Jihlavě byli účastníci event. (setkání) GC3EXYC 4. EVENT CERINEK 2012. Průzkumu se zúčastnilo 145 geocacherů, přičemž 106 hráčů právě na zmiňovaném eventu. Zbýlých 39 bylo osloveno jiným způsobem než na setkání [2].

Bylo zjišťováno věkové složení, pohlaví, kraj původu respondentů, skutečnost zda patří

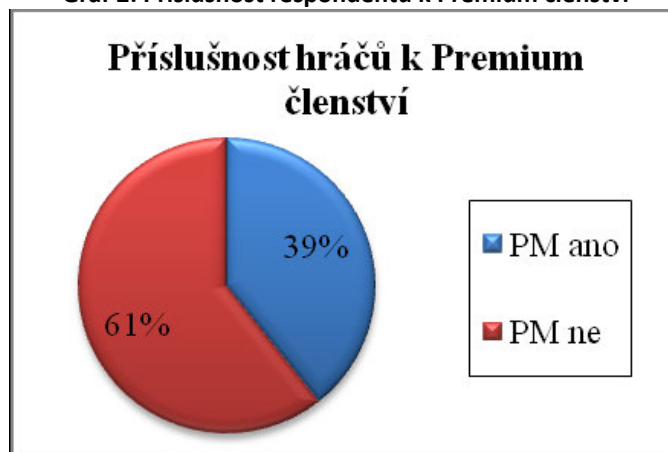
k Premium členům či nikoli a počet nalezených geocache dotazovaných respondentů.

Standardní členství na www.geocaching.com je zdarma a vyžaduje se pouze platná e-mailová adresa při vytváření účtu. Premium členství stojí 30 USD za rok nebo 10 USD na 3 měsíce a poskytuje přístup k dalším ze stránek, vlastností a funkcí, které pomohou hráči získat maximum z geocachingového zážitku. Hráč může zařadit zajímavé geocache, které našel, do seznamu oblíbených. Dále má možnost zakládání a zobrazení geocache pouze pro Premium členství. Při jejím zpětném hledání se díky rozřídění podle subjektivní popularity lépe zorientuje. Přínosem Premium členství ze strany geocacherů je také možnost vizualizace a sdílení statistik z geocachingové činnosti různými způsoby. Hráči například mohou vyhledat dny s nejvíce odlovenými geocache nebo nejdelší časové rozpětí, kdy nenalezl ani jednu schránku. Premium členství umožňuje využít další druhy vizualizace, např. vyznačení nalezených geocache na mapě podle krajů České republiky, celkově na české mapě, Střední Evropě či v celé Evropě.

Zajímavou možností Premium členství je Caches Along a Route (keše po cestě), kde si hráč vygeneruje cestu s geocache v .gpx souborech. Tu si vloží do svého GPS přístroje a po této cestě se nechá navigovat.

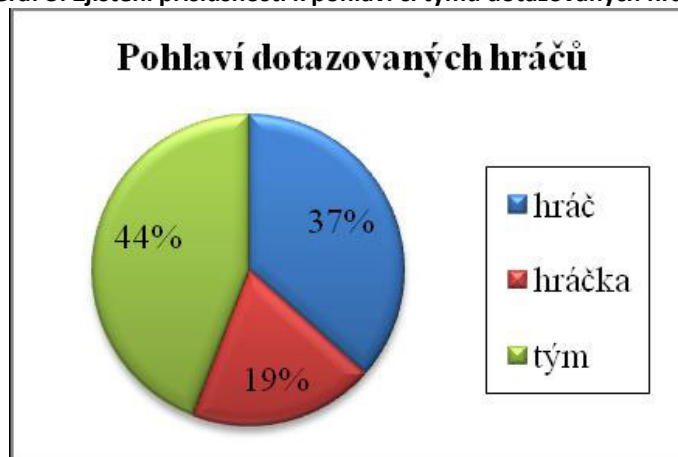
V následujících grafech jsou výsledky průzkumu.

Graf 2: Příslušnost respondentů k Premium členství

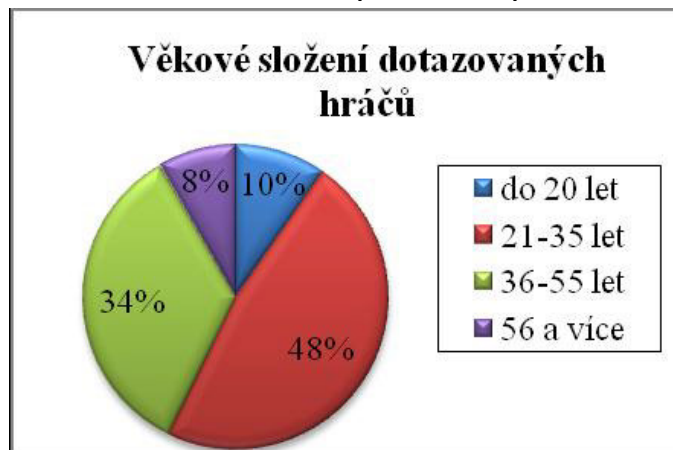
Zdroj: FARKOVÁ, M.

Graf 3: Zjištění příslušnosti k pohlaví či týmu dotazovaných hráčů

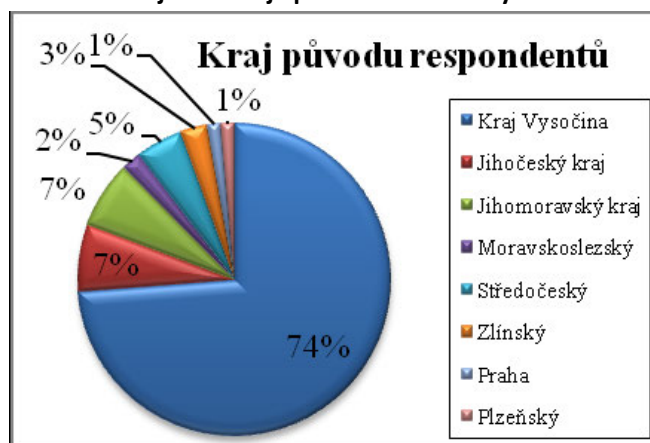
Zdroj: FARKOVÁ, M.

Graf 4: Věkové složení respondentů dle průzkumu

Zdroj: FARKOVÁ, M.

Graf 5: Zjištění kraje původu dotazovaných hráčů

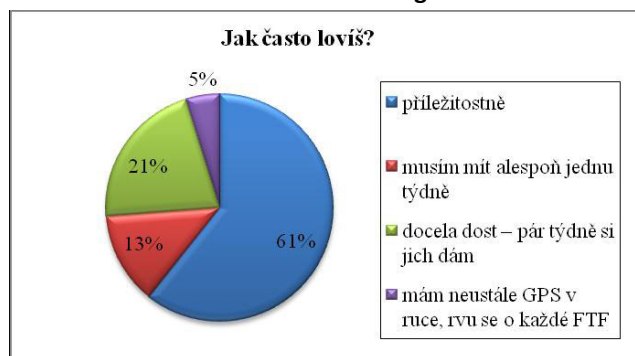
Zdroj: FARKOVÁ, M.

Graf 6: Počet nalezených geocache dotazovaných hráčů

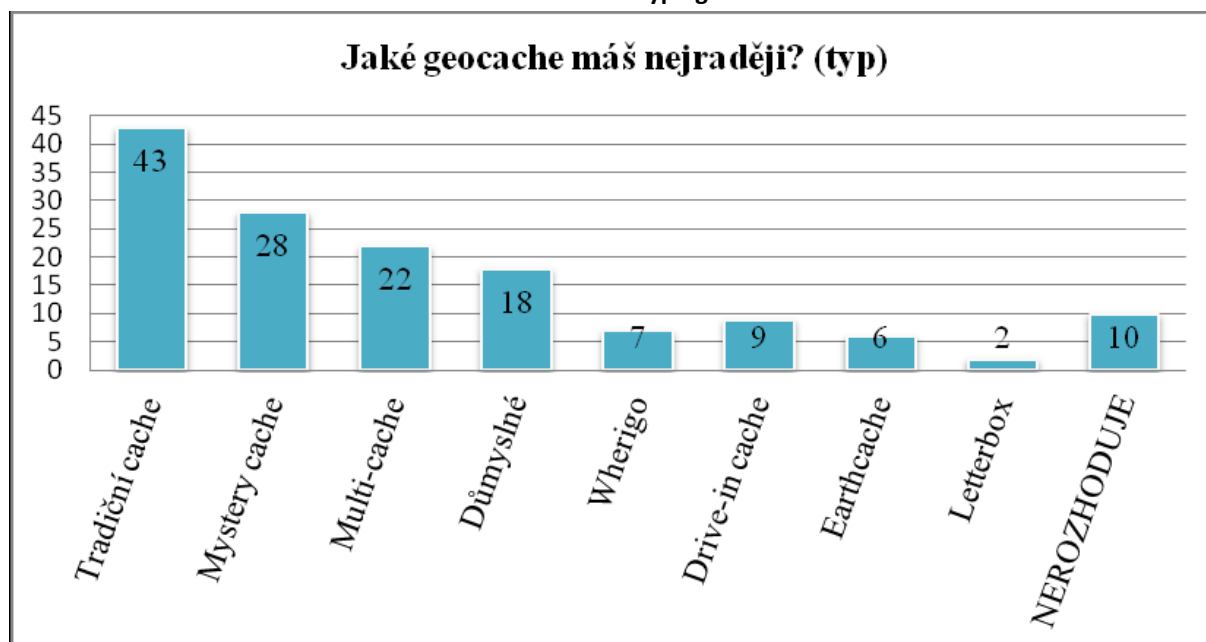
Zdroj: FARKOVÁ, M.

Graf 7: Intenzita hledání geocache

Zdroj: FARKOVÁ, M.

Graf 8: Oblíbenost typů geocache

Zdroj: FARKOVÁ, M.

Z uvedených grafických výstupů průzkumu lze sledovat, že nejvíce respondentů je ve věku 21 – 35 let, nejčastěji hledají poklady v týmu. Při podrobnějším rozhovoru bylo zjištěno, že tým většinou tvoří partneři, v mnoha případech s dětmi. Většinou část dotazovaných tvořili hráči z Kraje Vysočina, což odpovídá tomu, že se setkání v této lokalitě daného kraje konalo. Dalšími častými účastníky dotazníku byli geocacheři se sídlem v sousedících krajích, tedy Jihomoravané, Středočeši a Jihočeši. Průzkumu a tedy ani setkání se neúčastnil ani jeden obyvatel Pardubického kraje. Příslušnost k placenému Premium členství uvádí 39 % dotazovaných hráčů. Velká část respondentů má již nalezeno více než 600 schránek. Mnoho z nich se dokonce dostává do řádů několika tisíců [6]. Hráči nejčastěji hledají geocache příležitostně a nejoblíbenější jsou pro ně tradiční geocache

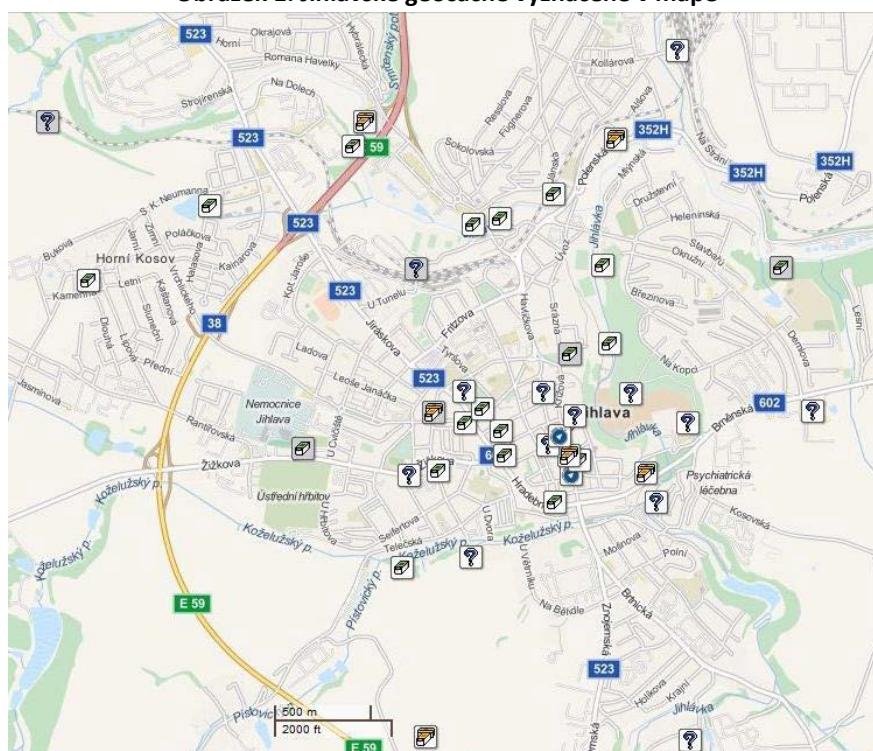
GEOCACHING V JIHLAVĚ

Při pohledu na mapu Jihlavy na obrázku 1 je vidět, že místo s největším výskytem geocache ve

městě je historické centrum. To nabízí mnoho zajímavých objektů, aby u nich byly vytvořeny geocache. Nejvíce schránek je tradičního typu, dále se hojně vyskytují MysteryCache, v neposlední řadě Multi-Cache a geocache typu Wherigo najdeme v Jihlavě dosud jenom dvě. V blízkosti Jihlavy, jižně od Hybálce, se nachází EarthCache, avšak ostatní v předchozích kapitolách zmiňované geocache na Jihlavsku nenajdeme.

Zobrazená výšeč města Jihlavy znázorňuje umístění vybraných geocache. U všech níže zobrazených vidíte vyobrazeny pouze výchozí souřadnice označeny ikonkou dle typu schránky. Nejedná-li se o tradiční geocache, krabičku na místě nenaleznete. Finální souřadnice se s výchozími totiž neshodují. V naprosté většině případů budou dopočítány v průběhu hry či luštěním rébusů pomocí listingu.

Obrázek 1: Jihlavské geocache vyznačené v mapě

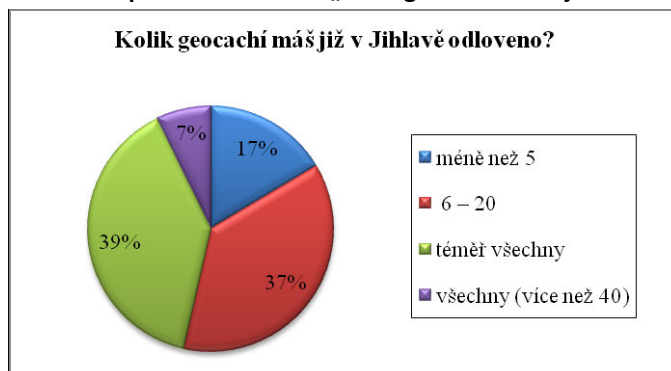
Zdroj: <http://www.geocaching.com>

Po podrobnější analýze geocache v Jihlavě je vidět, že autor s největším počtem geocache založených v Jihlavě si přezdívá BOBO-JI. Druhým největším zakladatelem je hráč, který si říká Alcroon. Ten ve vybrané lokalitě založil čtyři kvalitní geocache typu Mystery. Se svými Multi-Cachemi a jednou Mystery je na třetím místě hráč WJEK. Ostatní uvedení vlastní jednu schránku, případně ještě další v okolních čtvrtích Jihlavy nebo nedaleko města [2].

Obtížnost nalezení schránky či vyluštění rébusu se pohybuje v Jihlavě v průměru kolem 2,3 bodu pětistupňové osy. Z průměrování vyplývá, že většina krabiček by tedy měla být ukryta na místě, které nečiní problémy objevit a skrýš identifikovat. Dostupnost schránky v terénu po zprůměrování se těsně blíží k hodnotě 1,8 opět na pětiúrovňové stupnici. Znamená to, že by neměl být problém ke schránce se dostat po chodnících, zpevněných cestách, na kole či s kočárkem [6].

Další část dotazníku se věnovala situaci geocachingu v Jihlavě. Otázky na hráčské preference v této lokalitě byly zaměřeny následovně. Na otázku, zda již hráč hledal geocache v Jihlavě odpovědělo 52 % dotazovaných, že již mají většinu nebo všechny a 36 % respondentů konstatovalo skutečnost odlovu několika geocache. Zbýlých 8 % se do Jihlavy chystá a 4 % zmiňovaná lokalita z hlediska geocachingu neláká. Při konkretizování počtu nalezených schránek v krajském městě se můžeme od respondentů dozvědět následující.

Graf 9: Vyhodnocení odpovědí na otázku: „Kolik geocache máš již v Jihlavě odloveno?“

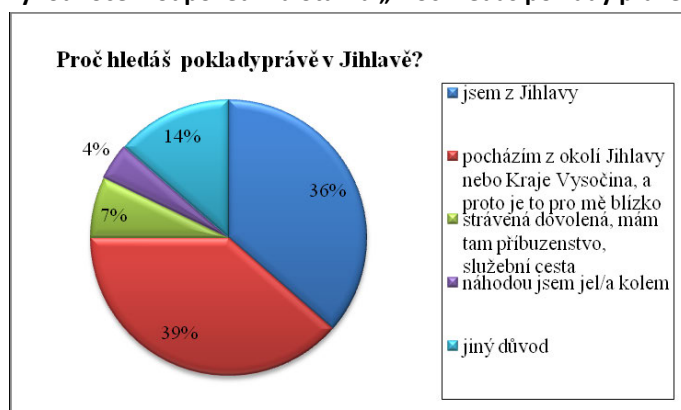

Zdroj: FARKOVÁ, M.

Protože pochází naprostá většina geocacherů z Vysočiny a 36 % ze všech dotazovaných dokonce právě z Jihlavy. Vyhodnocení odpovědí na otázku „Kolik geocache máš již v Jihlavě odloveno“, bylo zkresleno tím, že hráči využijí pro přednostní hledání okolí svého bydliště. A tak ve volném čase našlo 7 % dotazovaných (což činí 10 osob z celkových 145) již všechny schránky a dalších 39 % respondentů jich má na svém kontě více než 20 kusů právě v Jihlavě.

Na následujících grafech jsou další výsledky výzkumu.

Graf 10: Vyhodnocení odpovědí na otázku „Proč hledáš poklady právě v Jihlavě?“

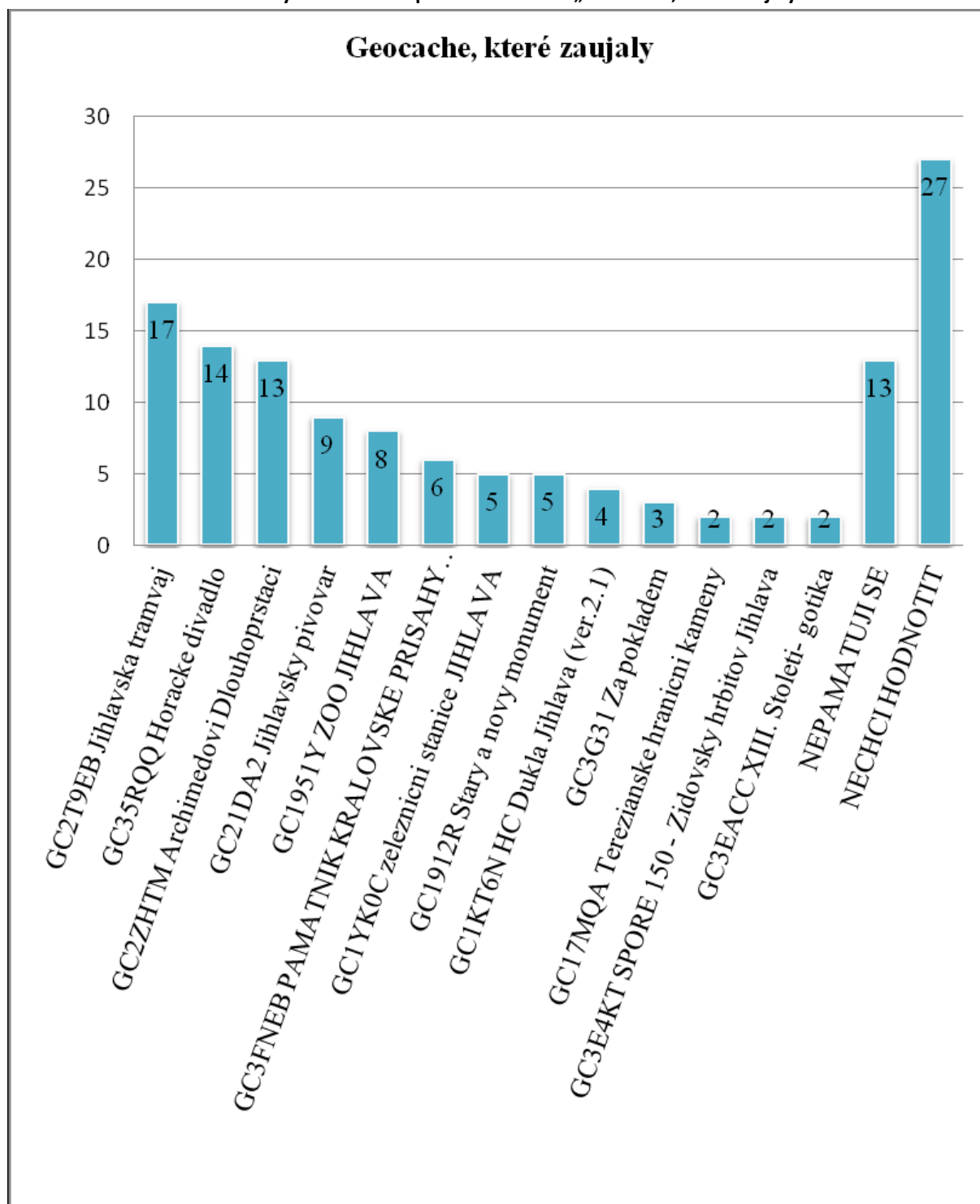

Zdroj: FARKOVÁ, M.

Na otázku, která jihlavská geocache hráče zaujala, bylo mnohem více různých možností odpovědí, týkající se negativních dojmů z nalezení jihlavských pokladů. Někteří udali argument, z jakých důvodů se konkrétní schránka tolik líbila. V grafu 8 lze vidět geocache, které mezi hráči sklidily největší úspěch. Jsou řazeny podle počtu pozitivních zmínek

v dotazníku. Mezi respondenty se našli také hráči, kteří se k této problematice nechtěli vyjadřovat, ale i tací, kteří si nemohli vzpomenout. [2]

Graf 11: Vyhodnocení odpovědí na otázku „Geocache, které zaujaly“

Zdroj: FARKOVÁ, M.

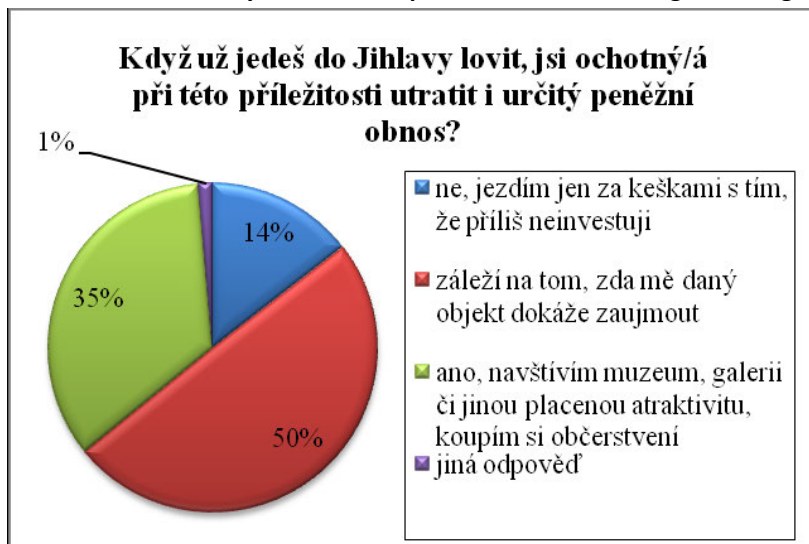
Důvody oblíbenosti konkrétních schránek jsou: výborný vzdělávací příběh, příjemná procházka – umístění v centru města, nápadité spojení s historií města, neobvyklé luštění – pěkně zpracovaný příběh, příjemný úkryt – nenápadné ukrytí, neobvyklá technická skryš, krásné klidné místo uložení. [2]

Co se týče názorů na geocache, o nichž se nedá říci, že by patřily právě k nejoblíbenějším, lze konstatovat skutečnost neshody mezi hráči. Soulad jejich názorů byl ve velké míře pouze v tom, že by žádnou ze schránek nehodnotili jako negativní, v mnoha případech si také nemohli vzpomenout nebo prohlásili, že se ke zmiňované problematice nebudou vyjadřovat.

Někteří zastávají stanovisko typu „pokud není krabička umístěna na špinavém místě s hromadou odpadků, neshledávám ji jako špatnou“.

Dále byla zkoumaná problematika, zda jsou geocacheři ochotni investovat do svých potřeb během hledání geocachingu s tím, že by jim byly k dispozici zmíněné atrakce a potřebné zázemí pro poskytnutí potřebných placených služeb. Výsledky najdete v grafu 12. Přesně polovina dotazovaných konstatovala, že výše finančních prostředků, které jsou schopni investovat, záleží na tom, jak v nich konkrétní objekt dovede vzbudit zájem. 35 % respondentů přiznává častou investici a dopředu počítají s tím, že nějaký peněžní obnos vydají. Asi 15 % dotazovaných nechce zbytečně utrácet své úspory. Uvedli, že pouze ve výjimečných případech si koupí svačinu či navštíví nějakou atraktivitu.

Graf 12: Dotazník: Vyhodnocení odpovědí o útratě během geocachingu

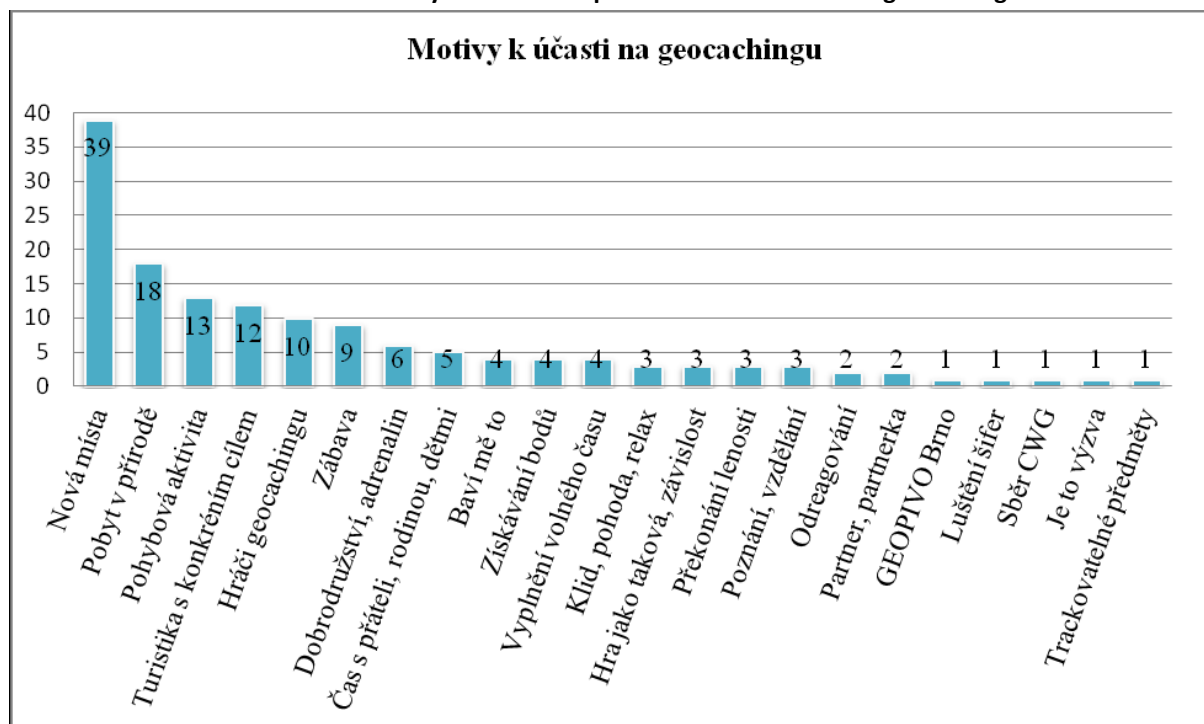

Zdroj: FARKOVÁ, M.

Během průzkumu byli hráči dotazováni, co je motivuje k tomu, aby se geocachingu účastnili. Výsledky jsou v grafu 13. Jejich odpovědi byly různorodé. Mnozí se ovšem shodli v tom, že nejpodstatnější popud k hledání krabiček pro ně je objevování neznámých zajímavých míst, která by člověk minul bez povšimnutí. Velká část respondentů provozuje geocaching také z důvodu, aby se dostala do přírody, užila si pobyt na čerstvém vzduchu a toulala se (nejen) po českých lužích a hájích.

Hráči také uvádějí, jak silnou motivací pro ně tvoří setkání s hráči majícími stejného koníčka, prodiskutování problematiky geocache a společných zážitků. Podnětem ke hře se často stává také pouhý fakt potřeby strávit volný čas s rodinou či přáteli při hledání pokladu. Pohnutkou k této činnosti může být také potřeba pohybu a fyzické aktivity. Někteří hráči dokonce překonají vlastní lenost jen kvůli tomu, aby vyrazili do přírody za geocachingem. Ovšem najdou se také tzv. sběratelé bodů, které příliš nezajímá, proč se která geocache kde nachází. [2]

Graf 13: Dotazník: Vyhodnocení odpovědí motivu k účasti na geocachingu

Zdroj: FARKOVÁ, M.

ZÁVĚR

Geocaching úzce souvisí s cestovním ruchem. Je to jeden z jeho moderních trendů. Podle definice UNWTO (United Nations World Tourism Organization) se pojem cestovní ruch charakterizuje jako „činnost osob cestujících do míst a pobývajících v místech mimo své obvyklé prostředí po dobu kratší než jeden ucelený rok, za účelem trávení volného času a služebních cest (osoba nesmí být odměňována ze zdrojů navštíveného místa).“ [7] Geocaching jako takový splňuje tyto podmínky, aby se součástí cestovního ruchu mohl stát. Osoby provozující geocaching ho vykonávají mimo své obvyklé prostředí. Nalezení geocache se dá realizovat za méně než jeden rok, geocache hráči hledají mimo pracovní dobu, tedy ve volném čase a za nalezení nebo založení geocache, není žádná finanční odměněna.

Tím, že se osoba rozhodne k výkonu aktivit spojených s geocachingem, v obecné rovině zvyšuje účast na cestovním ruchu.

Z uvedených grafických výstupů lze typického hráče geocachingu charakterizovat tím, že je ve věku 21 – 35 let, nalezl více než 600 schránek a nejčastěji hledá poklady v týmu. Tým tvoří většinou partneři. Většina hráčů hledá schránky v první řadě v místě svého bydliště. Nejčastěji hledá geocache příležitostně a nejoblíbenější jsou pro něj tradiční geocache.

Placené členství Premium členství uvádí 39% dotazovaných hráčů. Velká část respondentů má již nalezeno více než 600 schránek. Mnoho z nich se dokonce dostává do řádů několika tisíců [2]. K účasti na geocachingu motivuje hráče popud k hledání krabiček, objevování neznámých zajímavých míst, která by člověk minul bez povšimnutí, pobyt v přírodě na čerstvém vzduchu a toulání se (nejen) po českých luzích a hájích.

V Jihlavě jsou nejvíce oblíbené geocache GC1951Y ZOO JIHLAVA a GC21DA2 od autora BOBO-JI a dále GC2T9EB Jihlavská tramvaj od autora zettner.cz.

POUŽITÉ ZDROJE

- [1] Desítka.cz. [online]. 2012 [cit. 2012-10-10]. Dostupné z: <http://pck.desitka.cz/120-kolik-je-aktualne-kesi-v-ceske-republice.html>.
- [2] FARKOVÁ, Martina. Analýza geocachingu v Jihlavě, současné trendy v geocachingu. Jihlava, 2012. Bakalářská práce. Vysoká škola polytechnická Jihlava. Vedoucí práce František Smrčka.
- [3] Geocaching: JIHLAVSKA TAKY CACHE. GROUNDSPeAK, Inc. Geocaching.com [online]. Publikováno © 2000-2012/3.4. 2012 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: http://www.geocaching.com/seek/cache_details.aspx?wp=GC3FNEB.
- [4] Geocaching mapy. OPENSTREETMAP, CC-BY-SA. GEOCACHING [online]. © 2012 [cit. 2012-04-17]. Dostupné z: <http://www.geocaching.com/map/>.
- [5] Geoturismus. Geopark Vysočina [online]. Pardubice: MAXX CREATIVE COMMUNICATION, s.r.o., Publikováno 2011 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://geoparkvysočina.cz/cs/geoturismus>.
- [6] Geocaching: Geocaching 101. GROUNDSPeAK INC. Geocaching.com [online]. Publikováno 2000-2012 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.geocaching.com/guide/default.aspx>.
- [7] Charakteristika a význam cestovního ruchu v Česku. CZECHTOURISM. CzechTourism: Didaktické podklady [online]. Praha. Publikováno 2005-2012 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.czechtourism.cz/didakticke-podklady/1-charakteristika-a-vyznam-cestovniho-ruchu-v-cesku>.
- [8] Wiki geocaching.com. [online]. 2012 [cit. 2012-10-10]. Dostupné z: http://wiki.geocaching.cz/wiki/Geocaching_v_číslech.

PaedDr. František Smrčka, Ph.D.
Katedra elektrotechniky a informatiky
Vysoká škola polytechnická Jihlava
Tolstého 16, 586 01 Jihlava
telefon: 567 141 129
smrcka@vspj.cz

Bc. Martina Farková
farkova.martina@seznam.cz

DE MOTU ET HOMINE ITER FACIENTE ANEB O POHYBU A ČLOVĚKU PUTUJÍCÍM

De motu et homine iter faciente or The Movement and the Wandering man

Martin Hemelík

Abstrakt

Stať navazuje na předchozí příspěvky do diskuse o filosofické tematizaci cestovního ruchu. Autor soustředil pozornost na různé roviny tematizace pohybu a nabízí jisté směry zkoumání problému pohybu v rámci úvah o cestovním ruchu. Krátce se také zabývá tematikou poutnictví ve vztahu k cestovnímu ruchu.

Klíčová slova

Cestovní ruch, filosofie, pohyb, poutnictví

Abstract

This paper builds on previous contributions to the debate on philosophical thematization of tourism. Author's attention on different planes of thematization of movement and offers some directions of studying the problem of movement within the consideration of tourism. Soon also deals with themes related to pilgrimage tourism.

Keywords

Tourism, philosophy, movement, pilgrimage

O užitečnosti a prospěšnosti vážně a se zaujetím vedeného rozhovoru či diskuse věděli již staří Řekové přinejmenším od dob, kdy na athénské agorě postával Sokrates a s kolemjdoucími probíral v dlouhých rozhovorech nejrůznější témata. Tisíciletí, která od té doby uplynula, na této skutečnosti nic nezměnila stejně jako na faktu, že jedním z nejcennějších (ba často jediným skutečným) výsledků takových diskusí je postupné vzájemné vyjasňování stanovisek, názorů a myšlenek.

Ve jménu tohoto řeckého (sokratovského) odkazu si dovoluji ve svém dnešním příspěvku v krátkosti zareagovat na obsah diskuse rozvíjející se na stránkách časopisu *Studia turistica* [1,2,3], tj. diskuse o některých momentech lidské aktivity nazývané „cestovní ruch“ a jejích filosofických aspektech.

Poslední příspěvek kolegy Hurycha obsahuje pestrou škálu námětů, z nichž některé představují celé okruhy problémů, které sice s tematikou cestovního ruchu souvisí, nicméně horizont této oblasti lidských aktivit dalekosáhle přesahují a jsou doménou mnoha specializovaných disciplín. Příkladem takového motivu či tématu je „kyborgizace člověka“ [2], str. 51], což je téma zpracovávané v okruhu disciplín lékařských, informatických a zejména v okruhu disciplín z oblasti tzv. kognitivních věd. Kromě toho je to téma výsostně eticko-filosofické a sociologické. Je to prostě natolik závažný a natolik mnohostranný problém, že pouhé jeho zachycení a náležité uchopení je dnes předmětem nesčíslně mnoha filosofických a vědeckých monografií či odborných studií. Proto si ho dovolím ponechat stranou, neboť rozměry tohoto příspěvku nejsou adekvátní vážnosti takového tématu.

Stejně tak a z téhož důvodu bych si dovolil ponechat stranou souvislost tohoto tématu s tematizací filosofického motivu *par excellence* – totiž s motivem lidské svobody. (Je jistě chvályhodné uvědomovat si v daném kontextu různé expozice problematiky lidské svobody [2, str. 52], které se objevily v dějinách lidského myšlení, avšak samo o sobě takové uvědomění mnoho nepřináší. Daleko důležitější je důkladné promyšlení těchto expozic spojené s neméně důkladnou introspekci. To je však úkol, jenž opět výrazně překračuje rozměry krátkých diskusních příspěvků.)

Svůj příspěvek bych proto rád zaměřil pouze ke dvěma tématům z posledního příspěvku kolegy Hurycha – motivu **pohybu** a motivu **poutnictví** [2, str. 49 a násl.], a to s vědomím toho, že zejména motiv pohybu je tématem, které má v sobě rovněž nesmírné množství aspektů a momentů. V zájmu uchování svižného a hladkého průběhu diskuse se proto omezím jen na několik kratších poznámek zdůrazňujících ty stránky a momenty pohybu a poutnictví, jež považuji za relevantní z hlediska základního námětu celé diskuse – totiž vztahu cestovního ruchu jako oblasti lidských aktivit a oboru, který se těmito aktivitami zabývá, a jeho filosofické tematizace.

Předně si dovolím zdůraznit, že přístup kolegy Hurycha je nutno ocenit zejména v tom smyslu, že se v jeho rámci pokouší teoretické přístupy, tj. přístupy odpovídající původnímu významu řeckého slova [3, str. 59], propojit s tím, co je záležitostí konkrétního a praktického provozu cestování a volnočasových aktivit. Domnívám se však, že je potřebné jeho tematizaci doplnit o určité relevantní prvky. Pokusím se o to právě v případě motivu pohybu a motivu poutnictví.

Fenomén pohybu je jistě velice zajímavým a pozornosti hodným tématem a konstatování, že byl a je velice členitě chápán, je nepochybně správné a patřičné, nicméně zůstává příliš obecné a mnoho neříkající. Během staletí a tisíciletí, po která se lidé problémem pohybu zabývali a zabývají, se člověku podařilo problém pohybu promyslet vskutku důkladně, což ovšem neznamená jeho jakési definitivní a konečné řešení. V souvislosti s rozkrýváním dalších a dalších vrstev tzv. reálného světa se naopak problém spíše košatil a komplikoval.

Z téměř nepřeberného množství způsobů, kterými byl a je pohyb reflektován, bych pro potřeby naší diskuse rád připomenul alespoň jeden. V průběhu zejména filosoficky orientovaných reflexí pohybu se člověku přinejmenším odkryla potřeba určité vnitřní diferenciaci, v rámci které je nutno k problému pohybu přistupovat.

Jsem si vědom toho, že v následujícím rozlišení je přítomno až příliš zjednodušení, avšak i s tímto vědomím reduktivity daného přístupu bych si troufl uvést, že s využitím mnoha poznatků, které si osvojili již staří antičtí myslitelé na čele s Aristotelem ze Stageiry, lze konstatovat alespoň tři základní roviny tematizace pohybu:

- ontologizující tematizace

Pohyb je tematizován jako jedna ze základních (ne-li úplně ta nejdůležitější) charakteristik všeho, co jest. Mezi jsoucný a pohybem existuje úzká vazba, přičemž touto vazbou je změna. Podle toho, jakým způsobem se změna děje, lze rozlišovat různé druhy pohybu jsoucích věcí – přirozený, násilný, vnější, vnitřní, finální, místní atd. Vzhledem k vysoké míře abstrakce, s níž se pracuje, byla v této tematizaci vždy dominantní filosofie, zároveň se však v jejím rámci konstituovaly zárodky všech dalších, méně obecných či konkrétnějších pojetí pohybu.

- přírodovědná či fyzikalistická tematizace

V souvislosti s mohutným rozvojem přírodních věd v moderní době se začal pohyb tematizovat primárně jako záležitost dynamiky, tj. silového působení. Pohyb je zde chápán především jako místní či prostorový pohyb těles, přičemž pod pojmem tělesa můžeme rozumět celou škálu podob tělesnosti, tj. jak tělíska subatomárního světa, tak tělesa fyzikální (včetně lidského těla) stejně jako tělesa vesmírných rozměrů. Zvláštní kapitolou přírodovědného chápání pohybu se již v dávných dobách ukázalo pojetí pohybu v okruhu živých bytostí, tj. pohybu jakožto růstu a rozmnožování.

- antropologizující tematizace

Již starověcí řečtí myslitelé si uvědomovali, že pohyb živého jsoucna v sobě tají ještě jednu výjimečnou a zvláštní oblast – totiž pohyb jsoucen disponujících „rozumovou duší“, tj. lidských bytostí. V případě lidského jsoucna mají některé jeho pohyby v poměru ke kosmickému řádu vysoce zvláštní povahu. Proto se jednalo zejména o tematizaci pohybu lidské duše, lidského ducha, lidského myšlení, lidského společenství atd.

Pokud vyjdeme z historických i logických souvislostí, je pochopitelné, že všechny tři roviny spolu niterně souvisí. Přesněji řečeno první tematizace v sobě zahrnuje další dvě (a kromě nich ještě nespočet dalších, detailnějších a konkrétnějších). V oné první rovině konec konců všechny úvahy o pohybu musí mít své východisko a počátek. Kdybychom chtěli být v souladu s tradicí, měl by náš přístup být dirigován touto hierarchií. V naší diskusi se však jedná o něco jiného – nepokoušíme se postihovat pohyb v jeho nejobecnějších konturách, nýbrž naopak jsme primárně zaměřeni již ke zcela určité a vymezené podobě pohybu.

Z hlediska základního diskusního námětu je proto náležitý a odpovídající přístup reverzní. Pro úvahy o tématu pohybu v kontextu cestovního ruchu vystoupí samozřejmě a primárně jako nejdůležitější onen antropologizující přístup, v němž jsou zachycovány důležité momenty toho, jak je pojmán pohyb ve vztahu k lidským individuům a jejich společenství. Teprve důkladné rozpoznání a analýza takových momentů vedou k dalším obecnějším rovinám úvah, v nichž se již promítají tematizace ryze filosofického rázu.

Ve vztahu k tomu, co uvádí Hurych [2, str. 49 a násl.], tedy platí, že uváděné popisy typů lidského pohybu v rámci trávení volného času (adrenalinové aktivity, problém „cestovního klidu“, kvantitativně chápané cestování atd.) jsou pouhým nakročením či prvním krůčkem ke skutečně filosofickému pojmání problému. V rámci následných teoretizujících úvah o cestovním ruchu jakožto pohybu „sui generis“ by měly být brány na zřetel výstupy z podrobných sociologických, sociálně psychologických, kulturně antropologických, ale také kinantropologických či medicínských analýz, které rozebírají jednotlivé podoby mobility a aktivity lidských individuí v rámci toho, co je označováno jako cestovní ruch. Výstupy ve formě zobecněných závěrů se pak mohou stát předmětem úvah fundovaných filosofickými východisky. Těchto východisek se nabízí celá řada. Pro účely naší diskuse se pokusím některé z nich alespoň naznačit.

V posledním století prodělala euroamerická civilizace neobyčejně hluboké proměny. Moderní či dokonce postmoderní svět realizuje a chápe pohyb zcela jinak, než tomu bylo v dobách předcházejících. Mobilita lidského jsoucna se ohromujícím způsobem znásobila a kvalitativně proměnila. Stačí vzít v úvahu, že to, co dlouhá tisíciletí mnohočetným způsobem vázalo mobilitu lidských individuí – totiž fyzikální vlastnosti jejich tělesnosti – je dnes postupně zcela eliminováno a tento proces je nejen nevratný, ale také neobyčejně akcelerující. S tím je mimo jiné spojen i jistý přesun jakéhosi „těžiště“ lidského jsoucna.

Je-li v naší diskusi dovolena i jistá úroveň provokativnosti, pak bych rád obrátil pozornost k následující tezi, která do jisté míry koresponduje s Hurychovými úvahami o tzv. hypokinezi: **„Lidské individuum 21. století se postupně proměňuje v ryze mentální bytost.“** Tělesnost lidského pobytu veездеjším světě přestává být tím, co má zásadní váhu. (Paradoxním protikladem tohoto trendu je jakýsi „kult krásných těl“, který je v mediálním světě jistě vlivným fenoménem. Je to však kult vyprázdněný, bezobsažný, samoúčelný. Tato skutečnost výše uvedenou tezi spíše potvrzuje, než vyvrací.)

Z určitého hlediska se proto může zdát, že mnohé současné změny v realizaci a stejně tak v reflexi pohybových aktivit člověka přinejmenším s touto základní (řečeno filosofickými termíny onticko-ontologickou) proměnou souvisí. Domnívám se, že je na místě otázka: Je tomu tak? Nebo jsou ve hře ještě další motivy?

Pokud chceme uvažovat o tom, jaké filosofické dimenze ohledně tématu pohybu v sobě chová fenomén cestovního ruchu, pak by bylo vhodné zaměřit svou pozornost právě tímto směrem. Ti, kteří realizují volnočasové aktivity, stejně jako ti, kteří takovou realizaci plánují a zajišťují, v zásadě postupují podle toho, jakým způsobem rozumí sami sobě, jakým způsobem reflektují (ať už plně vědomě anebo pouze spontánně a intuitivně) statut a povahu lidských jsoucen. Soudím, že ne vždy je toto rozumění náležitě fundováno a že ne vždy se opírá o výše uvedené výstupy z detailních analýz a jejich teoretické zpracování. Zde je jeden směr, v němž mohou filosofující úvahy o obecných aspektech pohybu v rámci cestovního ruchu sehrát vysoce pozitivní roli.

V tomto rozumění či (sebe)reflexi totiž nejde o pouhou plochou deskripci. Jeho součástí by mělo být i uvědomění si toho, že ono rozumění má také svou rozvrhující funkci, tj. jeho prostřednictvím lze nejen zachytit to, co jest, ale také naznačovat, co by mělo být. Použijeme-li

(velice výrazné, avšak snad přiměřené) zkratky, pak můžeme konstatovat, že v nejobecnějším pohledu (který už přirozeně sahá do oné výše uvedené první tematizace) se za tematizaci pohybu v oblasti cestovního ruchu skrývá ona kruciální otázka vší lidské existence: Kdo nebo co je člověk, kým nebo čím by člověk měl být v podmínkách radikálně se měnící sociální i individuálně lidské situace počátku 21. století?

Fenomén poutnictví je rovněž nesmírně zajímavým tématem, byť pro mnohé současníky představuje spíše jakýsi anachronismus. Opět si dovolím tvrdit, že také ve vztahu k němu platí, že jeho filosofický rozměr se může stát smysluplným námětem teprve v určité rovině obecnosti, přičemž zde ještě přistupují mnohé kulturně historické a náboženské souvislosti.

Téma poutníka je vskutku starobylým námětem a má úzkou vazbu na tzv. finální pojetí pohybu, v tomto případě pohybu lidského jsoucna. Finální pojetí pohybu znamená, že pohyb je chápán jako přechod od nepohnutého počátečního stavu ke stavu koncovému, o nějž se usilovalo. Člověk – poutník (v podobách, v nichž byl zachycen v mnoha klasických dílech světové literatury, stejně jako na stránkách filosofických traktátů – vzpomeňme jen Homérova či Joyceova *Odyseu*, Danteho *Božskou komedii*, Miltonův *Ztracený ráj*, Komenského *Labyrint světa a ráj srdce*, Swiftovy *Gulliverovy cesty*, ale také Kerouacovo *Na cestě* atd.) usiluje o dosažení cíle, v němž hledá pravdu – pravdu nějaké věci, pravdu dějů, pravdu události, ale především a zejména pravdu o sobě samém. V tomto smyslu bylo poutnictví pojímáno jako jeden z důležitých rozměrů lidského pobytu ve světě. Byl to rozměr vnitřní, byť podněty k jeho realizaci měly povahu stimulů vnějších. Navíc kultivační a jaksi katarzní účinek poutnictví byl nesporný. V putování nikdy nebyla přítomna bezcílnost. Putování bez cíle není ničím jiným než potulkou.

V dnešní více či méně sekularizované společnosti vnější stimuly postupně mizí. Daleko pozoruhodnějším a z filosofického hlediska nahlíženo důležitějším faktem ovšem je skutečnost toho, že sama potřeba „dosahování cíle ve smyslu sebepoznání“ zůstává. Dokladem toho je jistá „poutnická spontaneita“, kterou můžeme sledovat a empiricky zachytit zejména u mladých lidí.

Problémem těchto spontánních aktivit je ovšem jejich jistá povrchnost, někdy až módnost (či v horším případě snobství). Tamá jistě své důvody, jež se zřejmě váží právě na onen nedostatek sebepoznání a sebezrozumění, ba dokonce i na nedostatek jisté dispozice k něčemu takovému. Proto také mají současná putování spíše charakter potulky či dokonce bloumání. Rovněž zde tedy platí, že absence urputného hledání odpovědi na otázku „Kým nebo čím je člověk a kým nebo čím by měl či mohl být v současném světě?“ deformuje poutnictví do zkarikovaných podob potulování či bloumání světem.

Hurych v samotném závěru svého příspěvku [2, str. 53] zcela správně konstatuje, že jistá renovace poutnictví či návrat k ideálům starých poutníků a cestovatelů sama o sobě nestačí. V takovém konstatování se zračí náznak pochopení a porozumění tomu, že situace dnešního v mnoha ohledech chaotického, zmateného a dost dobře neuchopitelného „post-světa“ je natolik bytostně odlišná a ontický statut lidských jsoucnen natolik jiný, že jakýkoli prostý návrat či dobrými úmysly vedený pokus o znovuzavedení je bohapustou iluzí. Pochopení této situace je jistě prvním krokem k jejímu překonání.

V závěru svého příspěvku bych si dovolil připomenout jednu myšlenku, která by mohla být výrazně inspirující v situaci, kdy zjevně prožíváme nesmírně radikální změny všeho lidského.

Slavný francouzský paleoantropolog, učenec a filosof abbé Pierre Teilhard de Chardin svého času zdůvodňoval onu chaotičnost a častou nepochopitelnost moderního světa (tj. světa poloviny 20. století) tím, že (dle jeho velkolepé teorie kosmogeneze a antropogeneze) lidstvo ve svém vývoji přechází z divergentní do konvergující fáze a tento přechod je nesmírně komplikovaný tím, že divergence (tj. rozbíhavost) vývoje dosahuje vrcholu. Naděje plnou je však skutečnost toho, že nastupující konvergentní fáze se bude vyznačovat rostoucím zduchovněním lidského bytí a postupným růstem nové ontologické vrstvy tzv. noosféry – tj. sféry ducha (rozumu).

Tímto konstatováním nechci naznačovat, že Teilhardova teorie je jakousi spásonosnou pravdou. Pouze jsem chtěl poukázat na to, že je dobrou dokumentací toho, jak vážně míněné a seriózní pokusy o vyrovnání se s jistými otázkami běžného života jsou konec konců ukotveny v nějakém obecném, teoretickém konceptu, resp. filosofické koncepci. Tak tomu je vždy a to dokonce i tehdy, když nejsou tyto základy plně uvědomovány a reflektovány.

Ostatně právě k tomu (mimo jiné aspekty) by měla diskuse, do níž tento příspěvek náleží, přispět.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Hurych, E.: Jak je možná „filosofie cestovního ruchu“, in: *Studia turistica*, červenec 2011, str. 4–12.
- [2] Hurych, E.: Otázky filosofické tematizace problematiky cestovního ruchu, in: *Studia turistica*, červenec 2012, str. 46–53.
- [3] Hemelík, M.: Cestovní ruch na cestách k filosofii aneb několik poznámek k tzv. filosofii cestovního ruchu, in: *Studia turistica*, prosinec 2011, str. 58–66.

Doc. PhDr. Martin Hemelík, CSc.

Vysoká škola polytechnická Jihlava

Tolstého 16

586 01 Jihlava

hemelik@vspj.cz

NADĚJE ČESKÝCH PRŮVODCŮ? NÁVRH KATEDRY CESTOVNÍHO RUCHU VŠP JIHLAVA NA ŘEŠENÍ SITUACE ČESKÝCH PRŮVODCŮ

Janoušková Eva,
Rux Jaromír

Abstrakt

Vážná situace českých průvodců je popsána v petici „Konec českých průvodců“. Na řešení problému existují protichůdná stanoviska profesních organizací. Katedra CR VŠP Jihlava proto přichází s vlastním řešením, které spočívá v rozdělení průvodcovské činnosti na dvě povolání.

Klíčová slova

Český průvodce, petice, profesní sdružení, katedra CR VŠP Jihlava

Abstract

The serious situation concerning Czech tourist guides is described in the petition “Ending of the profession of tourist guides in Czech Republic”. There are contradictory opinions by professional organizations as to the solution of the problem. The Department of CR VŠP Jihlava has, therefore, come up with its own solution, which consists of dividing the profession of tourist guide into two professions.

Key words

Czech tourist guides, the petition, The Departement of Travel/Tourism VŠP Jihlava

POPIS PROBLÉMU:

Situace českých průvodců je popsána v petici „Konec českých průvodců“, kterou vypracovalo a zveřejnilo Sdružení průvodců na <http://www.konecceskychpruvodcuvcz.cz/petice>

Tuto petici podporuje také Asociace průvodců. Obě organizace již podnikly některé kroky k řešení problémů.

STRUČNÝ OBSAH PETICE

Od novely Živnostenského zákona ke dni 1. 7. 2008, kterou došlo k přeřazení průvodcovské činnosti z živností vázaných na živnost ohlašovací volnou, může v České republice průvodcovskou činnost vykonávat v podstatě každý. Návštěvníkům jsou poskytovány služby

nekvalifikovanými průvodci nebo řidiči autobusů, kteří nemají nejzákladnější znalosti českých realit. Stanoviště černých průvodců je přímo před Staroměstskou radnicí.

V petici se požaduje navrátit tuto živnost průvodce cestovního ruchu mezi živnosti vázané, podmínit činnost zahraničních průvodců ohlášením a doložením odborné kvalifikace, vytvoření jednotného registru našich i zahraničních průvodců poskytujících služby na území ČR. Dále se navrhuje vymezit místa mimořádného významu (např. památky UNESCO), kde by směli provádět pouze průvodci se speciální licencí, a zavedení účinného kontrolního mechanismu.

PROČ ŘEŠIT PROBLÉM?

Situaci je nutno urychleně řešit, protože za stávající situace vznikají škody:

1) Kulturně poznávací: Nemáme moře ani Alpy, máme množství přírodních a uměleckých památek. Musíme umět ukázat turistům jejich význam a hodnotu tak, aby se jim zde líbilo a přijeli znovu. Nekvalifikovaní průvodci to nedokáží, často vykládají nesmysly a poškozují jméno České republiky.

2) Hospodářské: Cizí průvodci a neoprávnění čeští průvodci neplatí daně.

3) Sociální: V důsledku působení neoprávněných průvodců naši průvodci nemají práci. I když je to početně malá skupina, i její problémy by se měly řešit.

Řešení není jednoduché. Je třeba respektovat nejen zájmy průvodců, ale i oprávněné zájmy cestovních kanceláří. CK jsou zodpovědné za služby subdodavatelů, tedy i průvodců a mají právo mluvit do jejich vzdělávání.

Naši vysokou školu každoročně opouští asi 250 absolventů oboru cestovní ruch, kteří jsou kvalifikovanými průvodci, a proto tuto problematiku pečlivě sledujeme.

Řešení profesních organizací průvodců

Přeřadit povolání průvodce mezi živnosti vázané. To je nevýhodné pro CK a budeme asi jedinou zemí v Evropě, kde činnost průvodce, který doprovází zájezd (vedoucí zájezdu), je živností vázanou.

Podíváme-li se do historie, vidíme, že živnost průvodce CR byla opakovaně přezazována z živnosti volné na vázanou a naopak a tyto změny vždy byly provázeny kritikou a nespokojeností některých skupin podnikatelů v cestovním ruchu.

AČCKA je proti tomuto řešení.

Řešení katedry CR VŠP Jihlava

Rozdělit současnou živnost „Provozování cestovní agentury a průvodcovská činnost v oblasti cestovního ruchu“ (Příloha č. 4 k zákonu č. 455/1991 Sb., – Živnost volná, činnost 71)

na dvě živnosti:

- „Průvodce cestovního ruchu“ – živnost vázaná

- „Provozování cestovní agentury a činnost vedoucího zájezdu“ – živnost volná

ZDŮVODNĚNÍ ROZDĚLENÍ PRŮVODCOVSKÉ ČINNOSTI NA DVĚ POVOLÁNÍ:

1) Touto úpravou dojde ke sjednocení s praxí, která je běžná v Evropě i v USA, a s terminologií EU. Terminologie EU (ČSN EN 13809 Služby cestovního ruchu) rozlišuje tato povolání: vedoucí zájezdu, doprovod zájezdu, místní zástupce, průvodce cestovního ruchu, animátor, hosteska, vedoucí okružní plavby. Tato povolání reálně existují i u nás, ale právně jsou všechna v jedné profesi nazvané průvodce cestovního ruchu a provoz cestovní agentury. Tato skutečnost způsobuje problémy, protože pojem průvodce cestovního ruchu je příliš široký a zahrnuje velmi odlišná povolání.

2) Dojde ke sjednocení s Národní soustavou povolání (NSP), která rozlišuje povolání vedoucího zájezdu a průvodce cestovního ruchu a stanovuje náplň jejich práce.

http://katalog.nsp.cz/karta_tp.aspx?id_jp=102098&kod_sm1=1

3) Dojde ke sjednocení se stanovisky evropských a světových profesních organizací

V Evropě existuje European Federation of Tourist Guide Associations (FEG) a International Association of tour manager (IATM). Tyto organizace vydaly společné prohlášení, ve kterém podrobně vysvětlují rozdíl mezi vedoucím zájezdu (tour manager) a průvodcem (tourist guide).

[www.feg-touristguides.com / o-feg.html](http://www.feg-touristguides.com/o-feg.html)

4) Tato dvě povolání mají některé společné znaky, ale daleko více rozdílů.

Jsou to především:

a) Rozdílná náplň práce

Vedoucí zájezdu

Hlavním úkolem vedoucího zájezdu je splnění programu podle cestovní smlouvy.

Je zodpovědný za denní aktivity a zajišťuje, aby turisté dostali vše, co si zaplatili, a byli se zájezdem spokojeni. Dbá na dodržení stanovené trasy, časového rozvrhu a programu. Zajišťuje hladký přesun různými dopravními prostředky. Kontroluje kvalitu dopravy, ubytování, stravování a případných dalších služeb zahrnutých v ceně zájezdu.

Podává základní informace o zemi, její kultuře, historii, zvycích, jídle. Prodává fakultativní výlety. Vede agendu, provádí vyúčtování svěřených prostředků. Poskytuje pomoc v neobvyklých situacích nebo v případě onemocnění. Je prostředníkem mezi cestovní kanceláří, dodavateli služeb a turisty.

Průvodce

Hlavním úkolem průvodce je výklad o dané památce, objektu, městě atd.

b)Rozdílný zaměstnavatel

Vedoucí zájezdu

Vedoucí zájezdu nemůže pracovat bez CK (a CK bez vedoucího zájezdu). Nepracuje přímo pro turisty, ale vždy je najímán CK.

Průvodce

Průvodce může pracovat přímo pro turisty, destinační management, CK a jiné subjekty. Rozhodujícím způsobem ovlivňuje obraz České republiky v očích turistů.

c)Rozdílné pracoviště

Vedoucí zájezdu

Vedoucí zájezdu odjíždí se zájezdem (po ČR nebo do zahraničí), jehož délka se pohybuje od 2 do 40 dnů. Po celou tuto dobu se pohybuje mimo své bydliště.

Průvodce

Průvodce je stále ve svém městě a poskytuje odborné informace při pěších prohlídkách, v památkových objektech, kostelech, ale také v autobusu nebo jiném dopravním prostředku při okružních jízdách daným městem.

d)Rozdílná pracovní doba

Vedoucí zájezdu

Vedoucí zájezdu je turistům k dispozici 24 hod. denně.

Průvodce

Průvodce má stálou pracovní dobu.

e)Rozdílné fyzické a psychické nároky

Vedoucí zájezdu

Vedoucí zájezdu musí pohotově řešit různé neobvyklé situace (nemoc nebo úmrtí turisty, havárie dopravního prostředku, krádeže, ztráty dokladů, ztráta účastníka atd.). Často pracuje v neznámém prostředí.

Průvodce

Na průvodce jsou kladeny daleko menší fyzické a psychické nároky. Pracuje převážně v prostředí, které velmi dobře zná.

f)Rozdílné odborné znalosti, odborné dovednosti a obecné způsobilosti

Vedoucí zájezdu

Ovládá problematiku jednotlivých služeb cestovního ruchu, které jsou součástí zájezdu. Zná příslušné právní předpisy a normy, bezpečnostní předpisy, povinnosti a odpovědnost dopravců a poskytovatelů ubytovacích a stravovacích služeb. Zná pasové a celní předpisy. Umí pracovat s mapami, GPS a dalšími moderními prostředky. Zná problematiku cestovního

pojištění.

Průvodce

Průvodce musí znát základní fakta z dějin Evropy, podrobně dějiny České republiky, geografii, dějiny kultury a především mít dokonalé geografické a historické znalosti o lokalitě, ve které provází, a být schopen poskytnout odborný výklad podle požadavku turistů v jazyce dle jejich výběru.

EU vydala v roce 2008 směrnici 15566, stanovující kvalifikační požadavky pro průvodce v zemích EU, která měla být implementována do právních předpisů všech zemí EU. Mimo jiné předepisuje rozsah odborné přípravy průvodců ve výši 600 hodin.

Domníváme se, že z výše uvedeného vyplývá oprávněnost dvou samostatných povolání a jejich různé právní úpravy.

Toto řešení by zřejmě přispělo k řešení některých problémů, ale zcela by je nevyřešilo. Je nutné se zabývat možnostmi kontroly a vymahatelnosti zákona, tedy možností postihu činnosti neoprávněných průvodců.

ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ S VYMAHATELNOSTÍ ZÁKONA

Všichni známe definici živnosti, že je to soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených živnostenským zákonem.

Fyzické osobě, která neoprávněně podniká v činnosti, která je předmětem živnosti volné, může živnostenský úřad uložit pokutu až do výše 50 tisíc Kč. Je však nutno prokázat, že jde o neoprávněné podnikání. To dobře vědí neoprávnění průvodci a při kontrolách mají připravené výmluvy typu:

„Ano, provádím, ale provádím zadarmo, protože mám vaši zemi rád.“

„Provádím pouze své známé, kamarády, účastníky svatby atd.“

„Provádím dnes poprvé a naposled.“

Je otázkou, zda přeřazením průvodcovské činnosti mezi živnosti vázané pouze nezkomplicujeme život našim průvodcům, kteří budou muset s příslušnými doklady jít na živnostenský úřad, zaplatit za nový výpis z živnostenského rejstříku, zatímco černí průvodci budou dále nerušeně provádět, protože jsou podle ŽZ nepostižitelní.

Na základě diskusí s pracovníky MMR, p. náměstkem Janebou, ředitelem odboru cestovního ruchu p. Hozdeckým a s pracovníky MPO, p. náměstkem Dandou, p. ředitelem odboru živností Kameníkem, které inicioval p. senátor Vystrčil, předkládáme toto řešení:

Problematiku průvodců (místních i vedoucích zájezdů) řešit v rámci novely zákona 159/1999 Sb. V tomto zákoně je definován zájezd, činnost CK, činnost CA, a proto se jako logické jeví vymezit v tomto zákoně i obsah činnosti a podmínky pro výkon povolání průvodce (kvalifikační podmínky, vzdělání, měkké kompetence, odborné znalosti, zdravotní požadavky atd.). Při stanovování podmínek pro výkon povolání místního průvodce a povolání vedoucího zájezdu využít Národní soustavu povolání a Národní soustavu

kvalifikací.

Využitím Směrnice 2005/36/ES o uznávání odborných kvalifikací a Směrnice 2006/123/ES o službách na vnitřním trhu jasně vymezit podmínky pro české průvodce, pro průvodce z EU a pro průvodce mimo EU.

Na závěr dobrá zpráva pro všechny průvodce

Z iniciativy poslankyň Ing. Jany FISCHEROVÉ, CSc., a Ing. Lenky ANDRÝSOVÉ byla ustavena pracovní skupina k problematice průvodcovské činnosti při podvýboru pro cestovní ruch Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.

Parlament České republiky

POSLANECKÁ SNĚMOVNA

2012

6. volební období

USNESENÍ č. 4

podvýboru pro cestovní ruch

ze 7. schůze konané dne 21. září 2012

Pracovní skupina k problematice průvodcovské činnosti

Podvýbor pro cestovní ruch na své 7. schůzi po proběhlé rozpravě:

U s t a v u j e pracovní skupinu k problematice průvodcovské činnosti ve složení:

Ing. Jana FISCHEROVÁ, CSc., poslankyně PSP ČR

Ing. Lenka ANDRÝSOVÁ, poslankyně PSP ČR

Gabriela HUBÁČKOVÁ, poslankyně PSP ČR

Mgr. Jan SMUTNÝ, poslanec PSP ČR

PaedDr. Ladislav JIRKŮ, poslanec PSP ČR

Mgr. Jan ČECHLOVSKÝ, poslanec PSP ČR

RNDr. Miloš VYSTRČIL, senátor PČR

Ing. Jaromír KOHLÍČEK, CSc., poslanec EP

RNDr. PaedDr. Jaromír RUX, CSc., VŠP Jihlava

Aleš HOZDECKÝ, Ministerstvo pro místní rozvoj

Ing. Martina BLAŽEJOVSKÁ, Ministerstvo průmyslu a obchodu

Ing. Roman ŠKRABÁNEK, Asociace českých cestovních kanceláří a agentur

PhDr. Stanislav VOLEMAN, Asociace průvodců ČR

PhDr. Jolana Kopřiva MYSLIVCOVÁ, Asociace cestovních kanceláří ČR

SMO ČR - Komise pro CR

Mgr. Luděk **Jeništa**
ověřovatel podvýboru

Ing. Jana **Fischerová**, CSc.
ověřovatelka podvýboru

TELČ – MOŽNOSTI PRO HANDICAPOVANÉ NÁVŠTĚVNÍKY

Telč – Facilities for Handicapped Visitors

Monika Bláhová

Abstrakt

Cílem bakalářské práce je zhodnotit cestovní ruch v Telči pro osoby s tělesným postižením. Teoretická část se zabývá sociální cestovním ruchem v České republice a městem Telč. Praktická část je zaměřena na analýzu aktuální situace sociálního cestovního ruchu v Telči. Je řešena dotazníkovým šetřením a SWOT analýzou. Dále jsou v praktické části návrhy webové stránky, ve které mohou návštěvníci města najít potřebné informace o možnostech pro handicapované ve městě a také jsou zde návrhy dvou víkendových programů a propagačních letáků.

Klíčová slova

Sociální cestovní ruch, Město Telč, handicapovaní, bez bariér.

Abstract

The aim of my dissertation is to evaluate the tourism industry in Telč for people with physical disabilities. The theoretical part solves the social tourism in the Czech Republic and the town of Telč. The practical part is focused on the analysis of the current situation of the social tourism in Telč. It is solved with the questionnaire survey and the SWOT Analysis. The practical part also consists of drafts of web design, in which the visitors of the town may find necessary information about opportunities for handicapped in the town and also there are suggestions of two weekend programs and promotional leaflets.

Key words

Social tourism, Town of Telč, handicapped, without barriers.

1. ÚVOD

Cílem bakalářské práce bylo zjistit možnosti cestovního ruchu v Telči, města zapsaného na seznamu kulturního dědictví UNESCO, pro segment tělesně postižených návštěvníků města dotazníkovým výzkumem a vlastním šetřením vyhodnotit problémy této skupiny s poznáváním města a na základě zjištění navrhnout řešení těchto problémů a také možnosti zlepšení situace.

V Telči a v okolí města se nachází celá řada památek, které jistě stojí za návštěvu, většina z nich není vhodná pro handicapovaného návštěvníka.

2. JE TELČ VHDNÁ PRO HANDICAPOVANÉ?

Památky v Telči vhodné pro handicapované

Handicapovaní návštěvníci si mohou prohlédnout, i když s menšími obtížemi vzhledem k povrchu, **Náměstí Zachariáše z Hradce**. Na náměstí se nachází krásné historické domy s jednotícím prvkem podloubí. Mezi nejzajímavější stavby na náměstí patří: Radnice, Telčský dům, Hasičský dům, Jezuitská kolej, Kostel a věž sv. Ducha. Mnoho podloubí skrývá obchůdky s rukodělnými výrobky a suvenýry, stejně jako s předměty denní potřeby. V podloubích se nachází i restaurace či kavárny a u nich jsou většinou stolečky, většinou nejsou na vyvýšeném stupínku, takže jde pohodlně přijet k nim vozíkem. [1], [2]

Telčský zámek, známý z řady českých pohádek jako např. Pyšná princezna, Jak se budí princezny, Kouzelný měsíc či Z Pekla štěstí, patří mezi klenoty moravské renesanční architektury. Areál zámku Telč je jen částečně bezbariérovou památkou. Návštěvníci na vozíku nebo s kočárky si mohou prohlédnout zámeckou zahradu a park, jednotlivá nádvoří a exteriéry zámeckých budov. Návštěvník zámku si může vybrat ze dvou prohlídkových tras - Trasa A – renesanční sály, Trasa B – obytné místnosti posledních majitelů zámku. Problém návštěvy zámku je ale v přístupnosti prohlídkových tras, protože prohlídková trasa A se nachází ve druhém patře a trasa B se nachází v prvním patře. Obě prohlídkové trasy obsahují výstupy do schodů, místnosti druhé prohlídkové trasy jsou však v jedné úrovni, takže pokud s sebou bude mít postižený asistenta, může navštívit obytné místnosti Podstatských. Zámek Telč je přístupný z náměstí po rovině. Povrch zámeckých nádvoří tvoří především hrubá valounová dlažba, proto je pro handicapovaného lepší mít asistenta. Prodejna vstupenek a suvenýrů je v průjezdu z prvního na druhé nádvoří. **Bezbariérová toaleta upravena pro vozíčkáře je společně s běžnými toaletami umístěna na třetím nádvoří. Je uzamčena a klíč si je možné zapůjčit u průvodců a na pokladně.** Parkoviště se stáním pro řidiče se sníženou pohyblivostí se nachází u Slavatovské ulice nebo na Náměstí Zachariáše z Hradce. Pro rodiny s kočárky zde nejsou vyznačena speciální parkovací místa. [3], [4], [5]

V prostorách zámku se také nachází **Zámecká galerie** (Trasa C), kde si mohou návštěvníci prohlédnout výstavu s názvem „Hračky nestárnou“. Výstava je věnována hračkám české výroby z 20. až 80. let minulého století. Zámecká galerie je umístěna na východním okraji zámecké zahrady a návštěvníci do ní mohou vejít z arkádové chodby zcela bezbariérově. [2], [5]

Zámecká renesanční zahrada byla založena v renesančním slohu v 70. letech 16. století na místě bývalého kolbiště a patří k nejstarším architektonickým zahradám v republice. Ze dvou stran je obklopena arkádami. Návštěvníci mohou vstoupit do zahrady z druhého nádvoří z arkádové chodby přes zvýšený práh. V zahradě se pohybují po zpevněných cestíčkách sypaných jemným bílým štěrkem, v arkádové chodbě po rovné kamenné podlaze. [7]

Zámecký park leží severozápadně od zámku a vznikl v 16. století a je tvořen staletými stromy, nachází se zde i řada vzácných dřevin. Součástí parku je i klasicistní skleník. Přístup do parku z

hráze Štěpnického rybníka i z náměstí J. Kypty u kostela sv. Jakuba vede po svahu dolů, proto je v obou případech lepší, když vozičkáře někdo doprovází. Pohyb v zámeckém parku je bezbariérový. [3] [8]

Muzeum Vysočiny v Telči patří mezi nejstarší muzea na jihozápadní Moravě, založeno bylo v roce 1886. Expozice dokumentuje vývoj města v průběhu staletí. V úvodu expozice jsou vystaveny předměty, které zachycují život ve městě. Historické centrum si mohou návštěvníci prohlédnout na modelu, který je vyrobený ze dřeva a papíru. V měšťanském pokoji je přiblížena atmosféra domů na náměstí, pokoj je vybaven dobovým nábytkem, porcelánem a rodinnými portréty měšťanů. Protějškem je selská jizba, zobrazující všední život na venkově. **V muzeu je možno si prohlédnout i mechanický betlém manželů Vostrých.** Pobočka Muzea Vysočiny se nachází v 1. patře jihozápadního křídla zámku se vstupem z hlavního nádvoří. Návštěvníci vstupují do jeho přízemí přes práh a následně vystupují po 23 schodech do prvního patra. Pro vozičkáře je k dispozici schodolez. [3] [9]

Městská galerie Hasičský dům stojí na místě, kde kdysi stávala gotická brána s renesančním štítem ze 17. století, která uzavírala vstup do dnešní ulice U Masných krámů. Masné krámy byly zbourány a namísto nich byla v roce 1870 zbudována hasičská zbrojnice. Zbrojnice svému účelu sloužila do roku 2001, kdy se Hasičský záchranný sbor přestěhoval do nových prostor. V letech 2003 – 2004 proběhla rekonstrukce domu, která dům vrátila do jeho původní podoby. Od roku 2004 se v Hasičském domě nachází městská galerie. Ve výstavních prostorách jsou umístěny krátkodobé i dlouhodobé výstavy fotografií, plastik a výtvarného umění, z depozitářů muzeí a galerií. V letošním roce probíhá v Hasičském domě výstava Kočárků z časů našich babiček a bude se zde prezentovat Jízda králů, nehmotné kulturní dědictví na seznamu UNESCO. Městská galerie Hasičský dům má bezbariérový přístup. [10], [11], [12]

ZHODNOCENÍ SLUŽEB PRO HANDICAPOVANÉ V TELČI

Ubytování

V Telči se nachází velký počet ubytovacích zařízení, ale jen málo z nich je vhodných také pro tělesně handicapované. Většinou jsou to ubytovací zařízení kategorie hotel. Téměř všechny hotely, penziony a priváty skýtají možnost se ubytovat i s kočárkem a většina z nich i zapůjčuje postýlku. Některá ubytovací zařízení nabídku bezbariérových pokojů uváděla na svých internetových stránkách i s popisem daného pokoje (včetně ceny, počtu pokojů a lůžek a vybavení), některá však uváděla jen, že bezbariérové ubytování nabízí. Mezi ubytovací zařízení, které poskytují možnost přenocování pro osoby s tělesným handicapem, patří Hotel Celerin, Hotel Antoň, Hotel U Hraběnky, Hotel Pangea či Hotel Černý orel.

Stravovací zařízení

Kromě bezbariérových hotelových restaurací Restaurace U Vévody (Hotel u Hraběnky), Lihovar (Hotel Antoň) nebo Černý Orel může handicapovaný návštěvník využít bezbariérové

restaurace Švejk v sousedství Státního zámku Telč. Tyto restaurace mají i vlastní sociální zařízení. Handicapovaní turisté také mohou využít služeb některé restaurace na náměstí, která má venkovní zahrádku (např. Restaurace U Zachariáše). I v Telči si mohou handicapovaní dát zmrzlinu či nějaký zákusek. Tělesně postižení mohou navštívit cukrárnu U Matěje, kde ale není upravené sociální zařízení pro tělesně postižené, nebo si dát zmrzlinu v bezbariérové cukrárně Jadran, která se nachází vedle restaurace U Zachariáše.

Silniční a železniční doprava

Od června 2010 funguje v Telči nový dopravní terminál, který spojil železniční a autobusovou dopravu. Na rekonstrukci, která probíhala od července roku 2009 do června roku 2010, bylo vynaloženo 42 milionů Kč. Cestující mohou využít služby v nově zrekonstruované nádražní budově, kde jsou moderní čekárny a sociální zařízení (muži, ženy a invalidé). Během rekonstrukce bylo postaveno šest autobusových stání a další pro výstup a odstavení autobusů. Nájezdy od nádraží ke kolejím a zastávkám autobusů jsou bez bariér. V areálu vzniklo více než dvacet parkovacích míst pro osobní automobily a jedno pro automobily označené parkovacím průkazem pro osoby se zdravotním postižením. [13]

Pro imobilní cestující železniční dopravou je v Telči mobilní plošina, která významným způsobem ulehčuje nástup vozíčkářů do vlaku. [14]

Informační centrum

Informační centrum, které se nachází v bývalé radnici na Náměstí Zachariáše z Hradce, má bezbariérový přístup. Turisté zde mohou dostat informace o ubytování, stravování či dopravě a koupit si zde pohlednice, turistické průvodce či knihy, využít služeb kopírování nebo veřejného internetu. Otevřeno má od dubna do listopadu každý den a od prosince do března pouze od pondělí do pátku.

Webové stránky

Na webových stránkách Turistického informačního centra mohou všichni turisté najít potřebné informace v českém, anglickém, německém, francouzském a norském jazyce. Opravdu jednoduchý, ale velmi zajímavý design stránek je velké plus, ale hlavně jsou stránky přehledné. Ovšem když jsem zadala do vyhledávače „bezbariér“, našla jsem pouze informace o turistickém informačním centru, které má bezbariérový přístup. Nenajdeme zde seznam bezbariérového ubytování, stravování a ani památek ve městě. Když se podíváme na internetové stránky Městského úřadu Telče, tak co se týká handicapovaných, nenajdeme zde vůbec nic.

Plány do budoucnosti

Sociální cestovní ruch v Telči je teprve na samém počátku. Pro vozíčkáře zde není mnoho vybudováno. V budoucnu by se tato situace měla změnit. A to hlavně díky plánovanému

vybudování Geoparku Vysočina. Ale kromě tohoto projektu v průběhu dalších let neplánuje město vybudovat další atraktivitu, která by byla přístupná i vozíčkářům ani ostatní subjekty, které poskytují služby turistům, nehodlají tuto situaci nějak měnit.

3. NÁVRHOVÁ OPATŘENÍ

Největším problémem cestování tělesně postižených do Telče je v nepřístupnosti památkových objektů. Jedná se především o Státní zámek Telč. Tato situace je stejně jako téměř na všech zámcích velmi těžce řešitelná, protože v obou prohlídkových trasách se návštěvníci pohybují v prvním a druhém patře. V budoucnosti by měl být v prostoru hospodářské budovy instalován hydraulický výtah, který by měl zpřístupnit místnosti v prvním patře severního křídla zámku. Každopádně, i když je nyní zámek pro handicapované na vozíku bez asistence nepřístupný, by bylo dobré, kdyby se informace o nepřístupnosti objevily i na webových stránkách zámku podobně jako např. u Zámku Sychrov, kde jsou uvedeny podrobné informace o možnostech prohlídek zámku pro osoby na vozíku. [3]

Dalším problémem, který je patrný z dotazníkového šetření, je nedostatek informací týkající se bezbariérovosti na webových stránkách památek, ubytovacích, stravovacích zařízení a dalších subjektů, podnikajících v cestovním ruchu. Mým řešením je spojit město, restaurátory, hoteliery a další podnikatele a vytvořit jedny webové stránky, na kterých by byly všechny pro tuto skupinu potřebné informace. Odkaz na tyto webové stránky by si mohli umístit všechny zúčastněné subjekty na oficiální stránky. Tímto by se mohla zajistit rychlejší orientace potenciálních návštěvníků a také by tyto stránky mohly působit jako podnět k navštívení města handicapovanými.

Potenciálem k rozvoji sociálního CR v Telči by mohlo být vytvoření několika poznávacích víkendových pobytů. Dle dotazníkového šetření většina návštěvníků zůstává pouze jeden den, pokud by se ale vytvořily víkendové programy (a to nejen pro handicapované), je zde možnost prodloužit jejich pobyt na delší dobu. Protože se v Telči ale nenachází dostatek velkokapacitních ubytovacích zařízení a už vůbec se zde nenachází velký počet bezbariérových pokojů, nemohly by být víkendové programy pořádány zájezdovou formou, ale pouze individuálně. Balíček by zahrnoval ubytování, vstupné, v případě zájmu i stravování. Dopravu by si zájemci zajistili sami. Víkendové pobyty by mohly být uveřejněny na webových stránkách pro handicapované v Telči, oficiálních stránkách města a na stránkách www.telc.eu. Pokud I příští rok bude vydávat Vysočina Tourism Katalog produktové nabídky Kraje Vysočina v rámci projektu Marketing turistické nabídky Kraje Vysočina do roku 2013 nebo ho aktualizovat, mohly by být informace o víkendových balíčcích i zde. [15]

Dalším mým návrhem je vytvoření informačního tištěného letáku s informacemi o vhodném ubytovacím a stravovacím zařízení pro tělesně postižené. Neměly by tu chybět informace I o přístupnosti objektů atd. Informační leták by mohl být jen černobílý k dispozici na informačním centru.

3.1 VÍKENDOVÉ POBYTY

Pro handicapované v Telči jsem vytvořila dva víkendové pobyty v Telči. Oba dva jsou naplánované na období letních prázdnin, kdy se v Telči pořádá velké množství kulturních akcí.

Vybrala jsem si akce Prázdniny v Telči a Balóny nad Telčí, ale programy, které se netýkají těchto akcí, se mohou použít kdykoliv a návštěvníci se mohou zúčastnit jakékoliv jiné kulturní akce, kterých se v Telči koná celá řada, např. Koncert v rámci Mezinárodního hudebního festivalu Petra Dvorského, Výstava fuchsů v zámecké zahradě, Historické slavnosti Zachariáše z Hradce a Kateřiny z Valdštejna aneb Od Zachariáše po UNESCO či Dny evropského kulturního dědictví.

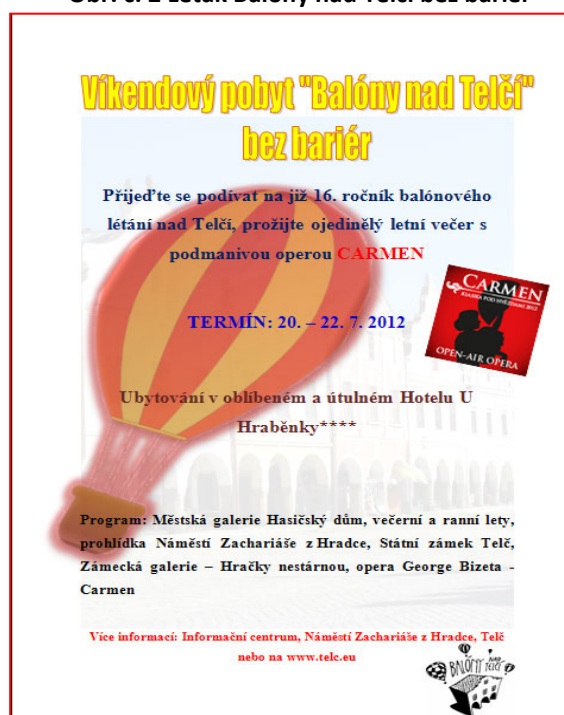
Samotné vytvoření víkendových balíčků bylo velmi komplikované a i část programu se zde opakuje, protože ostatní možnosti rozšíření programu vždy z nějakého důvodu nejsou vhodné pro osoby s postižením. Pro každý víkendový balíček jsem navrhla i propagační plakát.

Obr. č. 1 Leták Prázdniny v Telči bez bariér

Zdroj: vlastní tvorba

Obr. č. 2 Leták Balóny nad Telčí bez bariér

Zdroj: vlastní tvorba

3.2 NÁVRH WEBOVÝCH STRÁNEK

Tato kapitola se věnuje návrhu webové stránky. Internetové stránky se skládají z ubytování, stravování, dopravy, památek v Telči, památek v okolí, víkendových programů, fotogalerie a úvodní stránky. Barevně jsem pro návrh zvolila bílé pozadí a černé písmo, aby webové stránky byly snadno čitelné. Jako dvě další barvy jsem vybrala modrou a zlatou, jako dvě barvy typické pro Telč.

Návrh webových stránek by se dal v budoucnosti publikovat na internetu a sloužit handicapovaným jako zdroj informací, podle kterého by si volili program, ubytování i stravování. Webové stránky by také mohly sloužit i rodinám s kočárky. Mohla by se tam umístit ještě jedna záložka, kde by se objevily informace např. o místech, kde je možné přebalit či nakrmit dítě, restaurace, které mají dětský koutek atd. Odkaz na tyto webové

stránky bych umístila jak na oficiální stránky města Telč – **www.telc-etc.cz**, tak i na webové stránky pro turisty – **www.telc.eu**.

Obr. č. 3 Úvodní stránka

Zdroj: vlastní tvorba

4. ZÁVĚR

Závěrem musím bohužel potvrdit fakt, že problematika, týkající se možností pro osoby s handicapem, je nedostatečně řešena, přesto sociální cestovní ruch v Telči není úplně opomíjen. V Telči se nachází dostatek pozoruhodností, které si tito návštěvníci stihnou prohlédnout během jednoho dne, protože většinu nemohou navštívit, ale shlédnout jen jejich exteriéry. Ale pokud zde chtějí tyto osoby strávit dva a více dní, je poměrně složité vymyslet pro ně program. To je možné za předpokladu, že zde probíhá nějaká kulturní akce. Zjištění, že návštěvníci v Telči zůstávají velmi krátce, se netýká jen osob s handicapem. Je to samozřejmě obrovská škoda a Telč by s tímto faktem měla začít bojovat.

Možná se blýská na lepší časy připravovaným projektem Geopark Vysočina, který by zde mohl „zdravé“ i handicapované návštěvníky města trochu pozdržet. Nicméně je důležité, aby si také podnikatelé v cestovním ruchu uvědomili, že bez jejich pomoci, podpory a také zapojení tato docela početná skupina osob do Telče jezdit nebude.

Problematika sociálního cestovního ruchu je běh na dlouhou trať a nelze si nalhávat, že se vyřeší v blízké době. O tom po mnou získaných informacích velmi pochybuji, přesto je třeba na tomto problému pracovat. Odměnou pro subjekty v cestovním ruchu bude mimo větších tržeb hlavně rostoucí počet spokojených návštěvníků pohybujících se pomocí

kompenzačních pomůcek.

Domnívám se, že tato práce by mohla podpořit rozvoj podmínek cestování pro lidi se zdravotním omezením a přimět tak společnost, aby otevřela oči a začala se tímto problémem nejen v Telči vážně zabývat.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- [1] MARKETINGOVÁ STUDIE TURISTICKÉHO REGIONU TELČSKO. červen 2007.117 s.
- [2] Dostupné z WWW: <http://www.telc-etc.cz/telc/store/dokumenty_odboru/119.pdf>.
- [3] *Město Telč* [online]. [cit. 2012-01-08]. Náměstí.
- [4] Dostupné z WWW: <<http://www.mesto-telc.cz/namesti.php/>>.
- [5] JANČO, M.; ŠEVCŮ, O., *Jak dobýt hrad. Památky téměř bez bariér 2*, Praha: 2009. 287 stran. ISBN:978-80-87104-47-7.
- [6] *Neposedíme* [online]. [cit. 2012-01-21]. Přístupnost památek - Zámek Telč.
- [7] Dostupné z WWW: <<http://www.neposedime.cz/index.php/po-ceske-republice/pristupnost-pamatek-npu/239-telc-zamek>>.
- [8] *Zámek Telč* [online]. [cit. 2012-01-21]. Vstupné.
- [9] Dostupné z WWW: <<http://www.zamek-telc.eu/vstupne/>>.
- [10] *Zámek Telč* [online]. [cit. 2012-01-21]. Zámecká galerie.
- [11] Dostupné z WWW: <<http://www.zamek-telc.eu/zamecka-galerie>>.
- [12] *Zámek Telč* [online]. [cit. 2012-01-21]. Zámecká zahrada.
- [13] Dostupné z WWW: [www. <http://www.zamek-telc.eu/zamecka-zahrada/](http://www.zamek-telc.eu/zamecka-zahrada/)>.
- [14] *Zámek Telč* [online]. [cit. 2012-01-21]. Zámecký park.
- [15] Dostupné z WWW: <<http://www.zamek-telc.eu/zamecky-park/>>.
- [16] *TELČSKÉ LISTY* Prosinec 2011. Telč: Městský úřad Telč. 22 s.
- [17] Dostupné z WWW: <<http://www.telc-etc.cz/telc/store/dokumenty/1918.pdf>>.
- [18] *Vítejte na Vysočině - Turistický průvodce* [online]. [cit. 2012-01-21]. Telč - Hasičský dům.
- [19] Dostupné z WWW: <<http://www.region-vysocina.cz/index.php?objekt=1389>>.
- [20] *Infocentrum města Telče* [online]. [cit. 2012-01-21]. Městská galerie Hasičský dům.
- [21] Dostupné z WWW: <http://www.telc.eu/page.php?mx=81_mesto-okoli/pamatky&ax=213_mestska-galerie-hasicsky-dum&lx=cz&ft=>.
- [22] *Místopisný průvodce po České republice* [online]. [cit. 2012-01-21]. Telč - Památky a turistické zajímavosti.
- [23] Dostupné z WWW: <http://www.mistopisy.cz/pamatky_telc-_7524.html>.
- [24] *TELČSKÉ LISTY Červenec 2010*. Telč: Městský úřad Telč. 20 s.
- [25] Dostupné z WWW: <<http://www.telc-etc.cz/telc/store/dokumenty/1704.pdf>>.
- [26] *Regiony ČR: Zprávy z Vašeho regionu* [online]. [cit. 2012-03-28]. Kraj Vysočina přispěje na dvě zvedací plošiny na vlakových nástupištích v Okříškách a Horní Cerekvi. Dostupné z: WWW: <<http://shop.regiony-cr.cz/view.php?cislocclanku=2010110107&rstema=236&rsstat=5&rskraj=13&rsregion=69>>.

- [27] *Vysočina Tourism* [online]. [cit. 2012-03-30]. Nabídka spolupráce pro subjekty podnikající v cestovním ruchu.
- [28] Dostupné z WWW:
<http://www.vysocinatourism.cz/files/prilohy/INZERAT_SPOLUPRACE_2011.pdf>.

Autor:

Bc. Monika Bláhová

Studentka Univerzity Mateje Bela v Banské Bystrici

Blahova.Moni@seznam.cz

Vedoucí práce:

RNDr. Eva Janoušková, Ph.D

Vedoucí katedry cestovního ruchu

janouske@vspj.cz

CESTOVNÍ RUCH NA KUBĚ

Tourism in Cuba

Dagmar Pánková

Abstrakt

Bc. PÁNKOVÁ, Dagmar: Cestovní ruch na Kubě.

Tento odborný příspěvek má za cíl seznámit čtenáře se současným cestovním ruchem na Kubě a popsat osobní zážitky z expedice po tomto nádherném ostrově.

Roku 2012 jsem vypracovávala bakalářskou práci s názvem Kuba jako cílová destinace pro české turisty a zakončila jsem tak své studium oboru Cestovní ruch na Vysoké škole polytechnické Jihlava. Cestovatelské zkušenosti a zásadní informace pro vytvoření bakalářské práce a poté tohoto příspěvku jsem načerpala při odborné expedici na Kubě na přelomu listopadu a prosince roku 2010. Dalšími zdroji mi byly zejména cizojazyčné zdroje a odborná literatura. Velkou pomocí pro mě byly také informace, které mi poskytl Prof. PhDr. Petr Chalupa a RNDr. Eva Janoušková Ph.D.

Klíčová slova

Kuba, cestovní ruch na Kubě, Češi na Kubě, nabídka zájezdů na Kubu, východní část Kuby

Abstract

Bc. PÁNKOVÁ, Dagmar: Tourism in Cuba.

This technical contribution is aimed at inform readers about current assumptions of tourism in Cuba and describe the personal experiences of the expedition gained in Cuba expedition 2010.

In 2012 I elaborate bachelor thesis entitled Cuba as a target destination for Czech tourists and finished my study of Tourism at the College of Polytechnics Jihlava. Travel experience and essential information to create a bachelor thesis and than this article to the journal post, I gained in the training expedition to Cuba in late November and December 2010. Other sources I was especially foreign language resources and literature.

A great help for me was the information from prof. PhDr. Petr Chalupa and RNDr. Eva Janoušková Ph.D.

Key words

Cuba, tourism in Cuba, Czech tourists in Cuba, Czech offer tours to Cuba, eastern Cuba.

Perla Karibiku – kouzelná Kuba, pohybující se v rytmu salsy, je jedním z posledních míst socialismu. Halí ji dým z nejlepších doutníků na světě a výfukové plyny starých amerických aut. Je také místem, kde se zastavil čas a kde se vše řídí všudypřítomnou pohodou a temperamentem, místem, kam neproniklo skoro nic, co se skrývá pod slovem globalismus. Turisté zde potkají vlídné a usměvavé Kubánce, kteří jsou překvapivě vzdělaní, disciplinovaní a navzdory všem politickým negativům otevření a stále hrdí na svoji vlast...

Na Kubě turisty obklopí barevná a rozmanitá krajina s dlouhými bílými plážemi, vysokými palmami, tajemnými vodopády uprostřed tropické přírody, překrásnými pohořími či úchvatný pestrobarevný svět korálových útesů.

Není divu, že tento nádherný ostrov ročně přiláká tolik turistů, nabízí totiž ojedinělý zážitek – cestování proti času. Takovou možnost turisté na jiných místech planety těžko naleznou. Nejen proto je Kuba stále více vyhledávanou turistickou destinací i pro české turisty.

Karibská oblast ležící na severozápadní polokouli se skládá z Velkých a Malých Antil a z Baham. Tato souostroví tvoří spojovací článek mezi Severní a Jižní Amerikou. Ostrov Kuba je součástí karibského souostroví Velké Antily a mezi více než tisícem karibských ostrovů je ostrov Kuba (República de Cuba) největší. Patří do zemí Střední Ameriky, takzvané Latinské Ameriky.

Její přesná geografická poloha je mezi 19°-49' až 23°-13' severní zeměpisné šířky a 74°-08' až 84°-57' západní zeměpisné délky. Rozlohou 110,80 km² se Kuba řadí na 105. místo všech zemí a je současně 15. největším ostrovem na světě. Rozlohou je tedy tento karibský stát větší než Česká republika, dá se přiřadit například k Bulharsku či Guatemala.

Ačkoliv je Kuba zcela izolovaná, od Spojených států od pobřeží Floridy ji dělí pouze 180 km široká floridská úžina. 140 km jižně od Kuby leží Jamajka a přibližně 77 km moře odděluje východní pobřeží Kuby od břehů Haiti.

Většinu ostrova, přibližně 75 %, zaujímá především pouze mírně zvlněná krajina tvořená sedimenty krasovými oblastmi na západě a středu země. Kubě dominují 3 velká horská pohoří. Nejvyšším pohořím Kuby je Sierra Maestra. Toto pohoří se táhne podél jihovýchodního pobřeží až k zálivu Guantánamo a je tvořeno několika rovnoběžnými horskými hřebeny. Nejbližší k moři je to Cordillera del Sur, kde se nachází nejvyšší hora Kuby – Pico Turquino (1 994 m.n.m.), která má tři hlavní vrcholy: Pico Cuba, Pico Suecia a nejvyšší vrchol Pico Real. Zde poměrně často prší a samotný vrchol je povětšinu času zahalený v oblacích. Na východ od Sierra Maestra se rozkládá nižší pohoří Sierra del Cristal a středu ostrova dominuje pohoří Sierra del Escambray a na západ od hlavního města Havany se táhne Sierra de los Organos, Sierra del Rosario a Sierra Guaniguanico s typickými impozantními vápencovými útvary zvanými Mogoty. *„Mogoty jsou vápencová skaliska vysoká asi 300 metrů. Jejich stěny vystupují příkře z roviny a vrcholy jsou téměř rovné. Vznikly silnou krasovou erozí v souvislých vápencových vrstvách, kdy tekoucí voda a vzdušná vlhkost působily odplavení měkkých částí, takže zde zůstaly jen nejtvrďší vápence.“* (Opatrný, 2002, str. 98)

V současné době je na Kubě 6 biosférických rezervací zapsaných v UNESCO: 1) Parque Baconao ležící v provincii Santiago de Cuba, 2) Parque Buenavista, který leží na rozhraní

provincie Villa Clara, Sancti Spíritus a Ciego de Ávila, 3) Ciénaga de Zapata ležící v provincii Matanzas, 4) Cuchillas del Toa ležící v provincii Guantánamo, 5) Sierra del Rosario leží v provincii Pinar del Río a 6) Península de Guanahacabibes, která leží také v provincii Pinar del Río. *Na Kubě se dále nacházejí dvě přírodní památky zapsané na seznam UNESCO - Národní park Alejandro de Humboldt a Desembarco del Granma*, které jsme měli možnost s naší expedicí taktéž navštívit.

Návštěvníci na Kubě naleznou také mnoho kulturních památek zapsaných na seznamu UNESCO, je to Havana, Trinidad a údolí Valle de los Ingenios, Pevnost El Castillo de San Pedro del Morro (hrad San Pedro de la Roca), Údolí Viñales, Krajina prvních kávovníkových plantáží, Historické centrum Cienfuegos a Historické centrum Camagüey. Mě osobně nejvíce zaujalo Údolí Viñales, stará část Havany a pevnost El Castillo de San Pedro del Morro.

Údolí Viñales se nachází v nejzápadnější provincii Kuby v Pinar del Río. Toto údolí má velice úrodnou půdu a nacházejí se zde velkolepé vápencové útvary a skály zvané mogoty. Obyvatelé v této lokalitě se zabývají již po několik generací zemědělstvím, především pěstováním tabáku, který je v této provincii nejkvalitnější a nejznámější. Navštívili jsme zde jednoho místního obyvatele přímo v jeho domě, který byl vybavený velmi střídme a ve kterém bydlel se svými nejbližšími příbuznými. Vedle domu má malé políčko, kde pěstuje tabák, za políčkem stojí domek z přírodních materiálů sloužící jako místo, kde se tabákové listy suší. Díky rodinným tradicím zde původní zemědělství přežilo beze změny již několik století.

Z hlavního města Havany, přezdívaného jako Paříž Karibiku, dýchá duch starých časů, exotika a všudypřítomná pohoda a kubánský temperament. I když v této době je již na Havaně znát vliv turismu, stále má své kouzlo. Nejkrásnější částí je La Habana Vieja, neboli Stará Havana, která poukazuje na dlouhou historii Kuby. Mě také zaujala pobřežní část s promenádou zvaná Malecón, která přímo vybízí k romantickým procházkám a fotografování. Nemohu nezmínit také pevnost El Castillo de San Pedro del Morro, zvanou zkráceně El Morro. Jde o mohutnou stavbu, která stojí na vysokém útesu. Hlavním úkolem této pevnosti bylo střežit zátoku u Santiaga a odrážet útoky pirátů. Měli jsme možnost zde sledovat každovečerní ceremoniál, kdy zde vojáci v dobových uniformách dělají ceremonii Cañonazo – když se slunce večer „dotkne“ oceánu, vystřelí vojáci kouli z děla. Pevnost vypadá jako vystřižená z filmů Piráti z Karibiku a musím po osobní zkušenosti napsat, že její návštěva pro mne byla nezapomenutelným zážitkem.

CHARAKTERISTIKA CESTOVNÍHO RUCHU NA KUBĚ

Statistika sice nuda je, jak se zpívalo ve známé pohádce, ale mluví jasně. Ta o cestovním ruchu říká, že postupně měníme způsob trávení svých dovolených. Platí to pro mladé, pro rodiny s dětmi i pro seniory. Tento jev zaznamenaly prakticky všechny rozvinuté země. Změna spočívá v tom, že dovolenou už si nebereme během prázdnin na několik týdnů, ale že si ji rozdělíme na několik etap. Stále vítězí letní dovolené, nicméně se zvyšuje počet dovolených, kdy si vyrazíme „vyhrát kozich“ (jak říká s oblibou můj tatínek) do teplých krajín někam daleko do exotiky i během zimních měsíců. Mezi stále častěji navštěvovanou exotiku patří právě i Kuba.

Cestovní ruch, hlavní pilíř kubánské ekonomiky, zaznamenal roku 2011 nárůst počtu turistů oproti roku 2010 o 7,3%. Kubu v roce 2011 navštívilo více než 2,7 milionu turistů. Jose Manuel

Bisbe, ministr Ministerstva turismu na Kubě, uvedl, že počet čítající tři miliony návštěvníků ročně se již rychle blíží. Nejčastějšími návštěvníky jsou Kanadčané, u kterých se v roce 2012 očekává, že dosáhnou 1 mil. turistů. Druhý největší podíl na návštěvnosti Kubu mají Evropané a to zejména Italové, Španělé, Francouzi atd. Další incomingovou skupinou jsou turisté ze zemí Latinské Ameriky (zejména Mexičané, Argentinci a obyvatelé Venezuely). Na Kubu každý rok přijede i mnoho amerických občanů, kteří mají ale cestu na Kubu zakázanou, nicméně sem cestují i pod pohrůžkou velkého finančního postihu a trestního stíhání. Cestují nejčastěji přes Kanadu, či připlouvají na lodích a jachtách. Nově na ostrov cestují i Kubánci, žijící v USA, kteří přijíždějí zpět na Kubu již bez větších komplikací.

Kuba, kromě již všeho výše zmíněného, nabízí také onu pověstnou pohodovou atmosféru, ale ta právě může být někdy problémem. Jelikož nám Evropanům se může zdát až přehnaná. Kubánci nepospíchají, proto služby nejsou mnohdy poskytovány tak rychle a na úrovni, na co jsme my turisté zvyklí. To ale ke Kubáncům prostě patří, jejich život se nese v duchu „mañana“. Ve španělštině toto slovo znamená „zítra“, a taková je jejich filozofie – není kam spěchat, zítra je také den. Při naší měsíční expedici jsem se s tímto setkávala často, ze začátku mi to vadilo, ale postupně si člověk na všudypřítomnou pohodu zvykne a uvědomí si, že na Kubě opravdu není kam spěchat a že pohoda a klídek k doutníku, salse a Havaně s kolou prostě tak nějak patří... Kubánci jsou velmi sympatičtí a přátelští lidé, se stálým úsměvem na rtech a většinou v pohybu při rytmech salsy či jiné kubánské hudby.

Každý rok stoupá počet turistů, kteří se rozhodnou na vlastní kůži poznat kouzlo Kubu. Malé procento turistů jsou ti, kteří na Kubu přijíždějí na vlastní pěst a nevyužijí služeb cestovní kanceláře. K tomuto typu turismu se přikláním i já. Podle mě je tento typ návštěvy Kubu nejlepší. Turista není odkázaný pouze na hotelový komplex, hotelovou pláž a její bezprostřední okolí, předražené fakultativní výlety a znemožnění příležitosti poznat pravou tvář Kubu. Takto jsme měli možnost navštívit Kubu i my, expedice studentů z Vysoké školy polytechnické Jihlava, na podzim roku 2010. Většina turistů se ale na Kubu vydává za spolupráce cestovní kanceláře či agentury, která zařídí vše potřebné a turista si pak pouze nerušené užívá ráje uprostřed Karibiku.

Pro návštěvníky, kteří se rozhodnou Kubu procestovat ať na vlastní pěst či organizovaně přes cestovní kancelář, je příhodné přicestovat na poznávací zájezd či delší expedici právě v zimních měsících. Pro cestování je to bezpečnější, nehrozí takové riziko hurikánů, cyklónů a dešťů a nejsou taková úmorná horka, která při takovémto pobytu nejsou příjemná.

ČEŠI A DOVOLENÁ NA KUBĚ

V roce 2011 přijelo na Kubu kolem devíti tisíc českých turistů, tři ze čtyř těchto českých turistů mířili na Varadero. Módnost Kubu pro české turisty podle statistik stále roste. Nejen díky silnější propagaci Kubu ze stran cestovních kanceláří, ale i ze stran spokojených turistů, kteří si skvělé zážitky přivezené z Kubu nenechají pro sebe a předávají je dál svým známým a ti pak dál atd. [1] Byla jsem velice mile překvapena, když jsem při nedávné cestě po D1 směr Praha, viděla billboard z kampaně Authentica Cuba, na kterém je fotografie nádherné karibské pláže a usměvavého páru mladých turistů a nápis: „Dokonalá pláž je pouze začátek“.

ČESKÁ NABÍDKA ZÁJEZDŮ NA KUBU

Dalo by se říci, že nabídka zájezdů na Kubu od českých cestovních kancelářích a agentur není vůbec špatná, ale pojďme se na ni podívat zblízka. Na začátku roku 2012, kdy jsem psala svoji bakalářskou práci na téma „Kuba jako cílová destinace pro české turisty“, jsem si dělala osobní průzkum a zjistila jsem, že v nabídce zájezdů od českých CA a CK vysoce převažují zejména pobytové zájezdy. V drtivé většině jde o pobyty v nejvýznamnějších turistických oblastech jako je Varadero, Havana, ostrovy Cayo Coco, Cayo Largo, Cayo Santa María a Cayo Guillermo. Pokud se setkáme s nabídkou poznávacího zájezdu na Kubu, většinou bude mít název typu – „Kubou od západu k východu“, „Velký okruh Kubou“, „Velká cesta Kubou“, „Kubou na kole“, „To nejlepší z Kubu“ či „Krásy Kubu s prodloužením na Varaderu“ apod. Tyto zájezdy mají stále dokola pořád stejné programy a trasy soustředěné na západ, jih či sever Kubu. Nabídek pobytových či poznávacích zájezdů na krásný východ Kubu je ale bohužel pouhá hrstka. [2], [3], [4]

Pobytové zájezdy prodávají známé i méně známé cestovní kanceláře – například CK Čedok, CK Fischer, CK ESO travel, CK FIRO-tour, CK Exotica Cuba, CK Latino Travel, CK Caribe Tour. Z cestovních agentur to jsou například - CA Top Travel, CA New Travel, CA travel esprit. Dále se nabízí možnost využít internetových CA – největší internetová CA INVIA.cz, CA Na Cesty.cz, CA TINA TRAVEL.cz, CA 1. Cestovní agentura.cz, CA Tropix.cz, CA zájezdy.cz a další.

Poznávací zájezdy na Kubu na našem trhu prodávají například tyto cestovní kanceláře – CK Čedok, CK Kentaurus, CK ESO travel, CK Marco Polo, CK Nomád, CK Poznání, CK Kudrna, CK Arcadia Air, CK FIRO-tour, CK Adventura. CK Latintour, Mezi cestovní agentury patří například - CA Travel Esprit, CA eTravel, CA New Travel, CA 82, Easy Travel, CA travel esprit, CA Summit tour. Velkou nabídku poznávacích zájezdů mají také některé internetové cestovní agentury – internetová CA INVIA.cz, CA Holiday Tip.cz, CA 1. Cestovní agentura.cz a další.

Jak už jsem zmiňovala, cestovní ruch na Kubě se soustřeďuje zejména na severozápadní část ostrova, kde leží Varadero a hlavní město Havana. Proč ale nepoznat východní část, která nabízí to, co západní část Kubu nemá.

Při expedici na Kubě mne východ ostrova přímo nadchl. Tato turisty neobjevená část ostrova je více kubánská a svojí historií a malebností krajiny je podle mě zajímavější než většina centrální Kubu. Východní Kuba má mnoho skrytého potenciálu pro rozvoj cestovního ruchu. Kromě dlouhých pláží s jemným bílým pískem a vysokých hor, které jsou porostlé palmami a kakaovníky, zde turisté najdou i historicky významná místa, místa která spoluvytvářela dějiny Kubu.

Sama sebe jsem se proto ptala, jak je možné, že tato krásná část ostrova je tak málo vyhledávána turisty. Bohužel drtivá většina českých cestovních kancelářích a agentur nemá ve své nabídce žádný poznávací zájezd na východ Kubu a ani většinou pobytový zájezd do této části ostrova. Pokud už česká CK či CA nabízí pobytový zájezd na východ Kubu, tak ve 100 % mnou vypočítaných případech, jde o pobyt v provincii Holguín v oblasti Guardalavaca.

Z cestovních kancelářích a agentur nabízejících pobytové zájezdy také do oblasti Guardalavaca jsem vybrala CK ESO Travel, která je také jediná z českých CK a CA nabízející poznávací zájezd

orientovaný čistě na východ Kubu. ESO Travel je v současné době největší českou cestovní kancelář specializující se na exotické destinace. Jejich nabídka exotických zájezdů čítá na 126 zemí včetně Kubu. [5] Tato cestovní kancelář má širokou nabídku pobytových zájezdů na Kubě. Nabízí zájezdy do oblastí: Varadero, Havana, Cayo Largo, Cayo Coco, Cayo Guillermo, Cayo Santa Maria, Cayo Ensenachos a zejména nabízí i tři pobytové zájezdy do oblasti Guardalavaca v provincii Holguín na východě Kubu. [6] Jak už jsem zmiňovala, jako jediná cestovní kancelář v České republice (dle mého průzkumu) prodává CK ESO travel poznávací zájezd zaměřený ryze na východ Kubu s názvem „Neobjevený východ“. Tento poznávací zájezd je na 9 dní a předběžný termín je cestovní kancelář ESO travel stanoven na 7. – 15. listopadu 2012. Turisté na tomto zájezdu mají možnost navštívit město Holguín, El Salto Villa, Bayamo, Santiago de Cuba a Baracoa. Také je v programu zahrnuto koupání na pláži Cayo Saetia a návštěva známého turistického střediska Guardalavaca. Tento zájezd, jak jsem zjistila, je opravdu jediný tohoto typu (s cílem poznat východní Kubu), který se na českém trhu s exotickými poznávacími zájezdy na Kubu dá sehnat. CK ESO travel tento zájezd prodává za 56 990 Kč. [7] Tento zájezd také zprostředkovaně prodává CA New Travel za stejnou cenu 56 990 Kč. [8]

Pro zajímavost jsem prozkoumala nabídku i cestovních kancelář Fischer a Čedok. Tito dva lídři na českém trhu v oblasti prodeje zájezdů mne zklamali. Co se týče Kubu, je jejich nabídka více než omezená. Cestovní kancelář Čedok v internetovém katalogu nabízí celkem 18 pobytových zájezdů, ale pouze do dvou turistických oblastí – na Varadero a na Cayo Santa Maria v ceně pohybující se od 36 590 Kč do 55 690 Kč. Cena se odvíjí od výběru hotelu, termínu, délky pobytu, hotelu a stravování. Tyto zájezdy jsou na 8 nebo 15 dní. [9]

Jako největší negativum hodnotím to, že CK Čedok nabízí pouze jeden poznávací zájezd na Kubu, jedná se o zájezd s názvem „Velká cesta Kubou od východu na západ“, kterou CK Čedok nabízí za 69 990 Kč. Tento zájezd je na 18 dní a CK Čedok ho prodává pouze na jeden listopadový termín. Podobné, dá se říci i horší, je to s cestovní kancelář Fischer. Tato cestovní kancelář nemá ve své nabídce ani jeden poznávací zájezd na Kubu. Nabízí pouze 10 pobytových zájezdů a to do turistických oblastí Varadero a Cayo Largo. Tyto zájezdy jsou v nabídce na 7–14 dní a jejich ceny se taktéž odvíjí od délky zájezdu, výběru hotelu, stravování. CK Fischer tyto zájezdy nabízí od 34 390 Kč do 75 390 Kč.

Na jaře letošního roku, kdy jsem zkoumala tuto nabídku zájezdů od českých CK a CA na Kubu, jsem sice zjistila, že Kuba jako taková, není nejvíce vyhledávanou turistickou destinací pro české turisty, ale její návštěvnost ze strany nás Čechů stále roste. Bohužel pokud už si Češi zájezd na Kubu zaplatí, velká většina z nich kupuje právě pobytové zájezdy v nejvíce oblíbených turistických destinacích jako je Varadero, Cayo Largo, Cayo Coco, Cayo Guillermo, Cayo Santa Maria a hlavní město Havana, které ale většinou bývá navštěvováno pouze formou celodenního fakultativního výletu koupeného s pobytovým zájezdem právě například na Varaderu, od kterého je Havana hodinu cesty autobusem. Nejmenší podíl pobytových zájezdů jsou zájezdy přímo do kubánských měst jako je Santiago de Cuba, Trinidad, Holguín, Camagüey, Santa Clara či Cienfuegos.

Je velká škoda, že Češi, ani ostatní národy, navštěvující Kubu, nejezdí i na její východní část, do tzv. Oriente. Je ale také pravdou, že po stránce materiálně technické základny není tak dobře vybavenou, jako právě oblast severozápadní Kuby. Zatím tuto oblast „neobjevili“ ani zahraniční investoři, kterými jsou velké hotelové řetězce z Evropy či Kanady (Sol Meliá, Grand Meliá, Bluebay, Iberostar a Paradios), které na Kubě ve velkém staví jeden hotelový komplex za druhým společně s kubánskými společnostmi (Cubanacán, Islazul, Gaviota, Horizontes, Grand Caribe a Habaguanex). Pokud budu hledat výhodu tohoto zhodnocení, bude to jistě fakt, že je alespoň zachována panenská příroda, na plážích není hlava na hlavě, člověk zde cítí tu opravdovou Kubu a je zde i nadále do budoucna co objevovat. Po vyhodnocení nabídky zájezdů českých cestovních kancelářích na Kubu jsem došla k závěru, že není chyba ani tak na straně českých cestovních kancelářích, ale naopak na straně kubánského cestovního ruchu a politického systému země. Je tedy více než možné, že právě kvůli tomuto důvodu, konkrétně kvůli délce schvalovacích procesů a byrokracii, Kuba nabízí omezený rozsah oblastí pro pobytové a poznávací zájezdy, jelikož nabídka českých cestovních kancelářích je sestavována v kooperaci s kubánskými cestovními kancelářemi, které tyto zájezdy a programy samy sestavují. Změna například v podobě nového okruhu poznávacího zájezdu s cestovní kancelářích je tedy dopředu téměř vyloučena, nejen z důvodu toho, že v žádaných, neobjevených lokalitách není ještě dostatečná materiálně technická základna, ale i z důvodu dlouhotrvajícího procesu, kdy se taková změna musí schválit několika institucemi.

VÝCHOD KUBY

Východní část Kuby - oblast Oriente nabízí ráj s bílým pískem a dlouhými plážemi, daleko méně turistů, vysoké hory porostlé palmami, divokou tropickou přírodu, kakaovníky, kávovníky a také historicky významná místa. Přistál zde Kryštof Kolumbus, vyrůstal zde Fidel Castro a Američané zde mají vojenskou základnu.

Oriente je geograficky blíže k Haiti než k Havaně a tak je zde patrné i jiné, karibštější a uvolněnější chování převzaté právě z Haiti, Jamajky a dalších míst. Dnes je na Kubě patrné, I my jsme při expedici měli možnost toto pozorovat, decentní soupeření mezi východem a západem Kuby. Povídají se různé vtipy, hrají sportovní zápasy s týmy ze západu proti týmům z východu. „Zatímco nafoukaní Habaneros (obyvatelé Havany) vám řeknou, že zbytek Kuby je jen zelená louka a z obyvatel Santiaga si dělají legraci a říkají jim Palestinci, hrdí obyvatelé Oriente sami sebe považují za vznětlivé historické osvoboditele a žárlivé strážce proslulého kubánského hudebního dědictví.“ (Sainbury, 2010, str. 403). Oblast Oriente se dělí na západní a východní část a dohromady čítá 5 provincií.

VLIV KUBÁNSKÉHO CESTOVNÍHO RUCHU NA EKONOMIKU STÁTU

Cestovní ruch Kuby tvoří 40% HDP. Ve srovnání s EU, která má HDP ve výši 13,5 % nebo s Českou republikou, která vykazuje 3% HDP, je to nesrovnatelně obrovské číslo. V současné době je Kuba na třetím místě v žebříčku nejoblíbenější turistické destinace v oblasti Karibiku.

V sektoru cestovního ruchu pracuje kolem 75 000 až 100 000 Kubánců. Tento počet je samozřejmě vázaný na sezónnost, kdy se počet úměrně zvyšuje poptávce.

Z hlediska cestovního ruchu je tento ostrovní stát považován za strategický trh a vstupní bránu jak do Karibské oblasti, tak i do celé Latinské Ameriky. Expanze španělských hotelů na Kubě má za účel zajistit financování jejich dalšího rozvoje v Latinské Americe. Hotelový řetězec Sol Meliá dosahuje 37% tržního podílu v hotelnictví na Kubě. Stejným způsobem na Kubu expandují další španělské společnosti - Iberostar Hotels a Barceló.

Na začátku roku 2012 bylo na Kubě více než 50 000 hotelových pokojů, z toho 36 % těchto ubytovacích kapacit se nachází na Varaderu, 23 % v Havaně, 10 % v Holguínu. Z hlediska Kuby se do budoucna jeví jako nutnost zvýšit kvalitu služeb, snížit ceny a zlepšit infrastrukturu. Cestovní ruch je v současnosti nejvíce otevřen přílivu zahraničního kapitálu.[10], [11]

Samotný cestovní ruch na ostrově čítající výstavbu ubytovacích zařízení a jiné investice, vytváří v této oblasti nejen pracovní místa, ale i zajímavé a zejména potřebné příjmy ve volných měnách. Díky tomuto faktu, ovlivňujícímu cestovní ruch na Kubě, se zde budou i nadále budovat nové hotelové komplexy a ostatní kapacity. Zaměření se na cestovní ruch jako důležitou a hlavní aktivitu v sobě skrývá dvě základní výhody. První je zejména to, že produkt cestovního ruchu se obnovuje každých den, každých 24 hodin, s minimálními dodatečnými náklady. Druhou výhodou je to, že odvětví cestovního ruchu je náročné na pracovní sílu a ta dobře vnímá dodatečné motivační či stimulující odměny k řádnému příjmu od zaměstnavatele.

Bohužel stálým a přetrvávajícím negativem této destinace je to, že nabídka služeb pro cestovní ruch je stále svým způsobem omezována státní politikou. Nicméně kubánská vláda si už posledních pár let uvědomila, jak moc je pro cestovní ruch pro jejich domácí ekonomiku důležitý a tak zmírnila podmínky pro podnikání v turismu a povolila expanzi zahraničním firmám, které mají co do činění na zlepšení a rozvoji turismu na Kubě.

NAŠE EXPEDICE

Od dětských let jsem byla vychovávána k lásce k cestování a poznávání. S rodiči jsme cestovali zejména po turistických oblastech Evropy, při studených zimních večerech jsme s maminkou listovaly katalogy cestovních kanceláří a sledovaly pořady o cestování. Každá země je krásná, každá země má své kouzlo, já ale měla oči nejvíce pro obrázky, ze kterých dýchalo něco víc, něco, čím se pyšnila nejedna obálka katalogů se zájezdy cestovních kanceláří. Snila jsem o cestě dál, někam daleko do exotiky... Měla jsem strýčka z Plzně, který nás pravidelně navštěvoval a na jehož vyprávění jsem se těšila týdny předem. Večer nám v obývacím pokoji pokaždé znovu a znovu a s nadšením vyprávěl o jeho cestování po Kubě, o nezapomenutelném zážitku. A my jej znovu a znovu a s nadšením poslouchali. Ukazoval nám fotografie a diapozitivy, mušličky a různé suvenýry od místních obyvatel... Tenkrát se zrodil můj sen – podívat se na Kubu.

V lednu r. 2010 začal můj dětský sen dostávat konkrétnější podobu. V momentě, kdy Katedra cestovního ruchu na Vysoké škole polytechnické Jihlava vyhlásila možnost zúčastnit se

odborné 30denní expedice na Kubu, neváhala jsem. Bohužel pár týdnů před tímto vyhlášením strýček zemřel. Víím jistě, že by byl nadšený stejně jako já, že budu mít tuto příležitost. Po mnohých přípravách uteklo pár měsíců jako voda a 19. listopadu 2010 se mi sen splnil, když jsme spolu s 20 studentkami cestovního ruchu na VŠPJ vstoupily po dlouhém letu do příletové haly na letišti v Havaně. Cíl naší expedice byl jasný – poznat srdce Kuby, poznat ji takovou, jaká opravdu je a zjistit, že všeobecné povědomí nás Čechů o Kubě a zdejších podmínkách je často daleko od pravdy.

Jak jsem uvedla výše, většina turistů se jezdí na Kubu pouze rekreovat a tráví většinu času v krásných hotelových resortech s bílým pískem na pláži a výhledem na tyrkysově modrou vodu Karibiku či Atlantického oceánu. Jediné, co jim může připomínat, že jsou na Kubě, je možnost večer si dát na hotelovém baru nějaký alkoholický drink s příměsí bílého rumu značky Havana Club, kouřit kubánský doutník, například Cohiba, a u delegátky si zakoupit některý z předražených celodenních fakultativních výletů, které jim ukážou pouhé minimum z krásy a povahy Kuby.

Díky této školní expedici jsem měla možnost poznat Kubu celou. Při expedici jsme provozovali jak rekreační, kulturní, tak i sportovní cestovní ruch včetně ekoturistiky. Expedice byla koncipována jako poznávací, ale čas na odpočinek na karibských plážích zbyl také, když jsme končili naší expedici na Varaderu.

Kuba neklamala, ba naopak, předčila mé už tak pozitivní očekávání. Od té doby říkám, že jsem na Kubě nechala část sebe sama a že se tam musím ještě vrátit.

Obrázek č. 1: Společná fotografie z pláže na Varaderu

Zdroj: archiv autorky

ZDROJE

- [1] *www.cia.gov* [online]. unknown [cit. 2012-03-20]. The world factbook. Dostupné z WWW: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/cu.html>>.
- [2] *www.esotravel.cz* [online]. 2012 [cit. 2012-04-27]. *Poznávací zájezdy Kuba. To nejlepší z Kuby.* Dostupné z WWW: <<http://www.esotravel.cz/poznavaci/kuba/to-nejlepsi-z-kuby/>>.
- [3] *www.invia.cz* [online]. 2012 [cit. 2012-04-28]. *Poznávací zájezdy Kuba. To nejlepší z Kuby.* Dostupné z WWW:<<http://zajezd.invia.cz/kuba/poznavaci-okruh-to-nejlepsi-z-kuby/kuba-poznavaci-zajezd/tour-461657/?id=17965676>>
- [4] *www.cedok.cz* [online]. 2012 [cit. 2012-05-01]. *Poznávací zájezdy Kuba. Velká cesta Kubou od východu na západ okruh Kubou.* Dostupné z WWW:<http://www.cedok.cz/zajezdy/velka-cesta-kubou-od-vychodu-na-zapad-kuba-53173.htm?k_f=0WykbGIUN6J|lyT4eIMNKG>.
- [5] *www.esotravel.cz* [online]. 2012 [cit. 2012-04-28]. *O ESO travel. O nás.* Dostupné z WWW:<<http://www.esotravel.cz/informace/o-ESOTravel/>>.
- [6] *www.esotravel.cz* [online]. 2012 [cit. 2012-04-28]. *Pobytové zájezdy – Kuba.* Dostupné z WWW:<<http://www.esotravel.cz/pobytove/kuba/>>.
- [7] *www.esotravel.cz* [online]. 2012 [cit. 2012-05-01]. *Poznávací zájezdy – Kuba – Neobjevený východ.* Dostupné z WWW:<<http://www.esotravel.cz/poznavaci/kuba/kuba-neobjeveny-vychod/>>.
- [8] *www.newtravel.cz* [online]. 2012 [cit. 2012-05-05]. *Poznávací zájezdy – Kuba – Neobjevený východ.* Dostupné z WWW:<<http://www.newtravel.cz/kuba--neobjeveny-vychod/>>.
- [9] *www.cedok.cz* [online]. 2012 [cit. 2012-05-06]. *Pobytové zájezdy Kuba.* Dostupné z WWW:<http://www.cedok.cz/zajezdy/hledat.aspx?TypZajezdu=pobytove&KodDestinace=CU_P&Termin=&Cena=&Sleva=&LM=0&LET=1&ACAR=1&VD=1>.
- [10] *www.bussinesinfo.cz* [online]. 2012 [cit. 2012-03-02]. *Kuba. Ekonomická charakteristika země.* Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/kuba-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000788/>>.
- [11] *www.businessinfo.cz* [online]. 2012 [cit. 2012-03-03]. *Základní informace o teritoriu.* Dostupné z WWW. <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/kuba-zakladni-informace-o-teritoriu/1/1000788/>>.

Autorka článku:

Bc. Dagmar Pánková

Za Prachárnou 493/22, Jihlava 586 01

Tel.: 723 720 443

e-mail: dagmar.pankova@hotmail.cz

Vedoucí práce:

Prof. PhDr. Petr Chalupa, CSc.

Katedra cestovního ruchu VŠP Jihlava

VYMEZENÍ SFÉRY PŮSOBNOSTI VYSOKÉ ŠKOLY POLYTECHNICKÉ JIHLAVA

College of Polytechnics Jihlava and the Definition of its Sphere of Territorial Activity

David Prášek

Abstrakt

PRÁŠEK, David: Vymezení sféry působnosti VŠPJ. Bakalářská práce. Vysoká škola Polytechnická Jihlava. Katedra cestovního ruchu. Vedoucí práce Prof. PhDr. Petr Chalupa, CSc. Stupeň odborné kvalifikace: bakalář. Jihlava 2012. Počet stran: 58

Tato práce vyhodnocuje dosavadní vývoj počtu studentů Vysoké školy polytechnické Jihlava. Soustřeďuje se zejména na alokaci studentů v jednotlivých regionech České republiky a dává komplexní náhled na její dosavadní vývoj a pozici vůči ostatním vysokým školám.

Klíčová slova

Aplikovaná informatika. Cestovní ruch. Finance a řízení. Nodální region. Počítačové systémy. Porodní asistentka. Sféra působnosti. Všeobecná sestra. Vysoká škola polytechnická Jihlava. Zájem o studium.

Abstract

PRÁŠEK, David: College of Polytechnics Jihlava and the definition of its sphere of territorial activity. Bachelor thesis. College of Polytechnics Jihlava. The Department of Travel and Tourism. Supervisor Prof. PhDr. Petr Chalupa, CSc. Expertise Degree: Bachelor. Jihlava 2012. Number of pages: 58

This thesis tries to assess College of Polytechnics Jihlava students' development to date. It focuses especially on students' allocation in particular regions of the Czech Republic and therefore it provides a complex viewpoint on its previous development and defines its standing among other universities in the Czech Republic.

Key words

Applied Informatics. Travel and Tourism. Finance and Management. Nodal region. Computer Systems. Midwifery. Sphere of activity. General Nurse. College of Polytechnics Jihlava. Applicants for studies.

1. ÚVOD - PROBLEMATIKA A CÍL ŘEŠENÉHO PROBLÉMU

K tématu této práce jsem se dostal tak trochu náhodou, díky shodě několika událostí. Tou nejvýznamnější bylo setkání s panem profesorem Petrem Chalupou. Tehdy na jedné hodině nabídl tuto práci ke zpracování kterémukoliv zájemci z tehdejšího třídního kolektivu. Bez váhání jsem se chopil příležitosti a ke zhotovení práce se přihlásil. Téma práce bylo bezesporu velmi zajímavé a diametrálně se lišilo od ostatních prací oboru Cestovní ruch. Vedoucím práce byl již dříve zmíněný Prof. PhDr. Petr Chalupa, CSc., kterého považuji za jednoho z nejschopnějších kantorů školy.

Samotná práce je charakteristická tím, že pro zpracování určitého výsledku nebylo zapotřebí dotazníkové šetření. Naprostou většinu dat, která byla potřebná, poskytla samotná vysoká škola. Nutno podotknout, že o to víc dat muselo být zpracováno.

Doposud nebyla o Vysoké škole polytechnické Jihlava sepsána podobná publikace, která by poskytla základní souhrnné informace. Tato práce tedy poskytuje nejen vymezení sféry působnosti Vysoké školy polytechnické Jihlava, ale v podstatě také jakési ohlédnutí za dosavadní historií školy. Do jaké míry je fungování Vysoké školy polytechnické Jihlava úspěšné a prospěšné pro region, ve kterém působí, se můžete dočíst právě v této práci.

Konkrétními cíli této práce jsou:

- Vymezení sféry působnosti VŠPJ jako nodálního regionu.
- Vývoj od roku 2005 do roku 2010 prezentovaný kartograficky a graficky.
- Analýza geneze a návrh případných nápravných opatření.

2. METODY ŘEŠENÍ PROBLÉMU

Pro vypracování této práce byl poskytnut seznam pěti tisíc devíti set sedmdesáti studentů, kteří nastoupili ke studiu na Vysokou školu polytechnickou Jihlava v letech 2005 až 2010. Seznam byl samozřejmě anonymní. Byly v něm uvedeny adresy studentů, dále datum jejich nástupu, forma a obor studia.

Ke zpracování těchto dat byl použit program Microsoft Excel, kde byly jednotlivé údaje rozříděny do odpovídajících celků a následně graficky zobrazeny. Nezbytným pomocníkem byl dále internetový server <http://mesta.obce.cz/>. Studenti školy pocházejí i z těch nejmenších obcí České republiky a bez tohoto serveru by bylo přiřazení dané obce do správného regionu opravdu zdlouhavé. Kraj Vysočina byl zpracován podrobněji a byl rozdělen na obce s rozšířenou působností. Právě toto zpracování a rozdělení obcí bylo základním kamenem této práce.

Po rozdělení studentů do jednotlivých územních celků, byla výsledná data zobrazena v grafech na mapě České republiky a na mapě Kraje Vysočina.

3. DOSAŽENÉ VÝSLEDKY ŠETŘENÍ

Po té, co byla zpracována veškerá data, byl jasně zřetelný regionální význam vysoké školy. Z celkového počtu pěti tisíc devíti set sedmdesáti studentů přichází většina z Kraje Vysočina. Konkrétně je to 63 % všech dosavadních studentů. Studenti tohoto kraje tak mohou dosáhnout na vzdělání ekonomického směru, aniž by opustili svou rodnou oblast. Nejde však jen o ekonomické obory. Vysoká škola polytechnická nabízí vzdělání i jiného zaměření. Řeč je

o katedře zdravotnických studií a katedře elektrotechniky a informatiky. Právě absolventi těchto kateder by měli zvýšit vzdělanost v kraji, namísto odlivu vzdělaných lidí do tradičních studentských měst.

Vysoká škola polytechnická Jihlava samozřejmě není určena pouze pro obyvatele tohoto kraje. Zájem o vzdělání na této škole mají také studenti z celé republiky. Nutno podotknout, že se vzdáleností od sídla školy, zájem studentů klesá. Nejvíce studentů tak přichází ze sousedních krajů, zejména z kraje Jihomoravského. Největším lákadlem pro studenty z okolních krajů je obor Cestovní ruch. Více jak nadpoloviční většina studentů volí právě tento obor. Přímo obor Cestovních ruch lze studovat jen na několika vybraných vysokých školách v České republice a zájem o tento obor na VŠPJ rok od roku roste.

Nezbývá než doufat, že v budoucnu nadále poroste zájem o studium na této škole. A nejenom zájem, ale také dobrá pověst školy a kvalita vzdělání, kterou poskytuje. Tato bakalářská práce slouží nejen jako jakési zhodnocení dosavadní pozice VŠPJ, ale může posloužit i jako určité vodítko pro budoucí rozvoj školy.

4. ZÁVĚR

Celkově bylo analyzováno a vyhodnoceno pět tisíc devět set sedmdesát studentů, kteří doposud nastoupili ke studiu na Vysokou školu polytechnickou Jihlava. Konkrétně byla zpracována data od akademického roku 2005/2006 do roku 2010/2011.

Všeobecně platí pravidlo, že se vzdáleností od sídla školy úměrně klesá počet studentů, kteří přicházejí studovat na VŠPJ. Tento fakt platí nejen pro celou Českou republiku, ale i pro jednotlivé územní celky nacházející se v Kraji Vysočina.

Podle vývoje zájmů studentů za prvních šest let působení VŠPJ můžeme očekávat, že v budoucnu zájem o tuto vysokou školu každým rokem poroste. Na Vysoké škole polytechnické Jihlava lze studovat celkem šest oborů. Každý z těchto oborů má jiný účel a také jiné výsledky. Proto je potřeba se v závěru vyjádřit ke každému oboru jednotlivě.

- a) Výuka oborů katedry elektrotechniky a informatiky a zdravotnických studií je poskytnuta zejména pro zvýšení vzdělanosti a následného udržení absolventů v Kraji Vysočina. Dle výsledků vidíme, že tyto obory jsou vyhledávány téměř výhradně studenty z Kraje Vysočina. Možnost studovat tyto obory přímo v Jihlavě bezesporu udrží vyšší část absolventů, než kdyby studovali například na vysokých školách v Brně a Praze.
- b) Podobná situace je i u oboru Finance a řízení, který poskytuje možnost vzdělání ekonomického směru přímo v Kraji Vysočina. Potenciál tohoto oboru je však mnohem vyšší. Nejvíce studentů samozřejmě přichází z Kraje Vysočina. Nemalý zájem o tento obor je i u studentů z dalších oblastí České republiky, zejména v sousedních krajích. Obor Finance a řízení má ovšem nesmírnou konkurenci v dalších školách ekonomického směru. Což je jeden z hlavních důvodů nižšího zájmu studentů ze vzdálenějších krajů.
- c) Jiné postavení zaujímá obor Cestovní ruch. Díky tomu, že v České republice nenajdeme větší množství podobně zaměřených oborů, zaznamenává škola značný zájem o studium tohoto oboru ze všech krajů naší republiky. Samozřejmě i zde platí, že se vzdáleností zájem klesá.

Celkový počet studentů VŠPJ dlouhodobě stoupá. Je ale nutno podotknout, že velký podíl na tomto zvyšujícím se počtu studentů má postupné přidávání oborů a jejich nabídka v kombinované formě. Nejvyšší nárůst studentů je samozřejmě v Kraji Vysočina. Dále pak v sousedních krajích. Výsledná data vykazují, že zvyšování zájmu o VŠPJ by patrně proběhlo i bez již zmíněného vzniku nových oborů, ale zajisté ne v takové míře. Do budoucna se tedy nabízí otázka, zda se pokusit o udělení akreditace pro další obory, o čemž škola již také uvažovala, nebo se vydat jinou cestou. Druhou možností je myšleno soustředění VŠPJ na své stávající obory a jejich případné rozšíření na pokračující magisterské studium. Dovolím si tvrdit, že právě tato druhá možnost je ta správná cesta nejen pro školu, ale také pro její studenty.

5. POUŽITÁ LITERATURA

- [1] Přehled soukromých vysokých škol: MŠMT ČR. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky [online]. 2006 [cit. 2012-03-03]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/prehled-verejnych-soukromych-skol>
- [2] Správní obvody obcí s rozšířenou působností, správní obvody obcí s pověřeným obecním úřadem [online]. 2002–2011 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: http://www.kr-vysocina.cz/vismo5/galerie3.asp?id_org=450008&id_fotopary=17481&p1=33264
- [3] Státní vysoké školy: webové stránky, MŠMT ČR. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky [online]. 2006 [cit. 2012-03-03]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/statni-vysoke-skoly-webove-stranky>
- [4] Veřejné vysoké školy: webové stránky, MŠMT ČR. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky [online]. 2006 [cit. 2012-03-03]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/verejne-vysoke-skoly-4>
- [5] Výroční zprávy o činnosti za rok 2004. PaedDr. LADISLAV JIRKŮ. VŠP Jihlava [online]. 9. 5. 2005 [cit. 2012-09-02]. Dostupné z: <https://www.vspj.cz/skola/uredni-deska/vyrocnizpravy-o-cinnosti>
- [6] Výroční zprávy o činnosti za rok 2005. PaedDr. LADISLAV JIRKŮ. VŠP Jihlava [online]. 15. 5. 2006 [cit. 2012-09-02]. Dostupné z: <https://www.vspj.cz/skola/uredni-deska/vyrocnizpravy-o-cinnosti>
- [7] Výroční zprávy o činnosti za rok 2006. PaedDr. LADISLAV JIRKŮ. VŠP Jihlava [online]. 2007 [cit. 2012-09-07]. Dostupné z: <https://www.vspj.cz/skola/uredni-deska/vyrocnizpravy-o-cinnosti>
- [8] Výroční zprávy o činnosti za rok 2007. PaedDr. LADISLAV JIRKŮ. VŠP Jihlava [online]. 2008 [cit. 2012-09-07]. Dostupné z: <https://www.vspj.cz/skola/uredni-deska/vyrocnizpravy-o-cinnosti>
- [9] Výroční zprávy o činnosti za rok 2008. PaedDr. LADISLAV JIRKŮ. VŠP Jihlava [online]. 2009 [cit. 2012-09-14]. Dostupné z: <https://www.vspj.cz/skola/uredni-deska/vyrocnizpravy-o-cinnosti>
- [10] Výroční zprávy o činnosti za rok 2009. PaedDr. LADISLAV JIRKŮ. VŠP Jihlava [online]. 2010 [cit. 2012-09-14]. Dostupné z: <https://www.vspj.cz/skola/uredni-deska/vyrocnizpravy-o-cinnosti>
- [11] Výroční zprávy o činnosti za rok 2010. Ing. JAKUB NOVOTNÝ, Ph.D. VŠP Jihlava [online]. 2011 [cit. 2012-09-15]. Dostupné z: <https://www.vspj.cz/skola/uredni-deska/vyrocnizpravy-o-cinnosti>
- [12] Vysoké školy v ČR. ČSÚ [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: http://www.czso.cz/cz/cr_1989_ts/1208.pdf

6. Jméno a Kontakt na diplomanta případné aktuální zaměstnání

Bc. David Prášek

student UTB

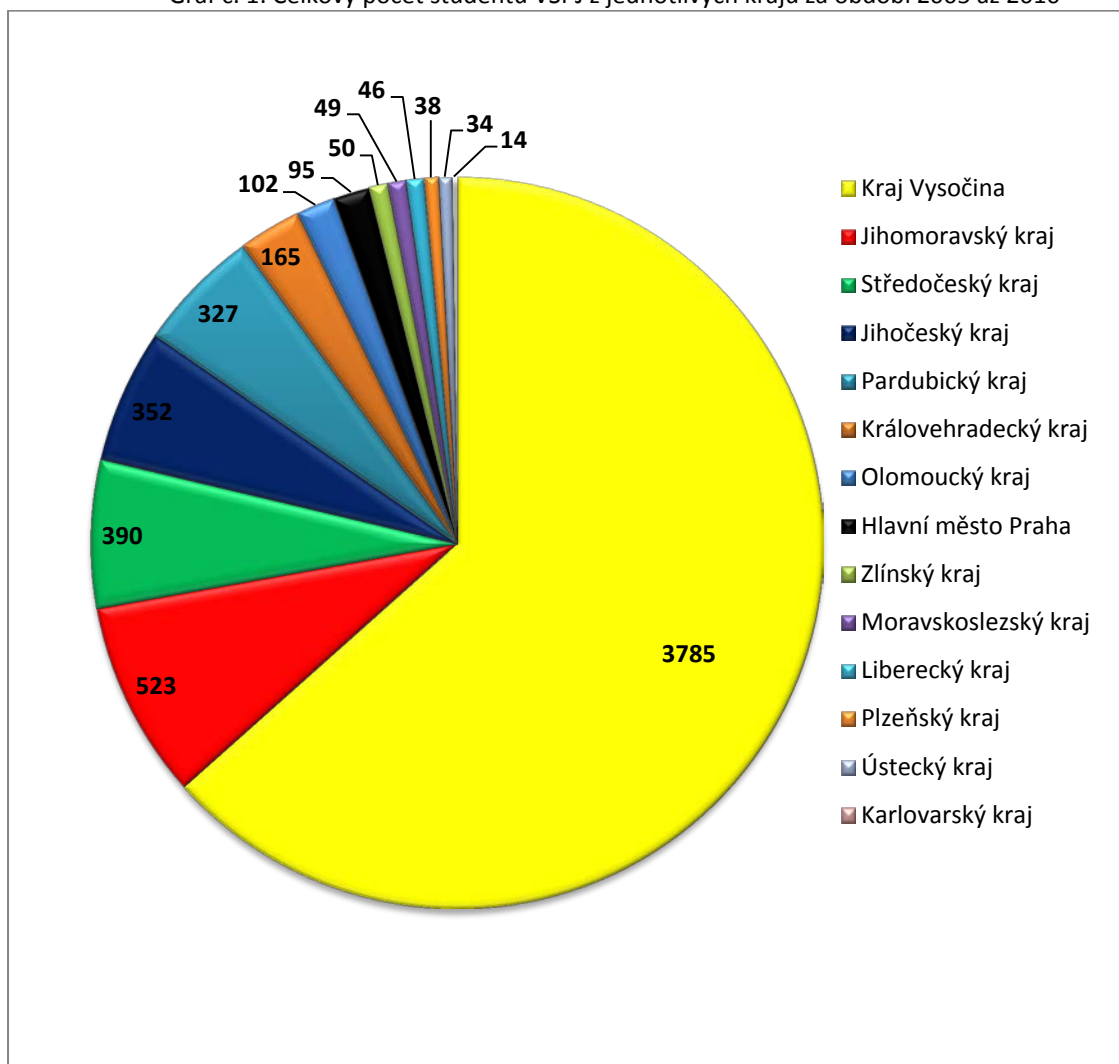
e-mail: prachyd@seznam.cz

7. Jméno a kontakt na vedoucího práce, pokud není uveden jako spoluautor článku.

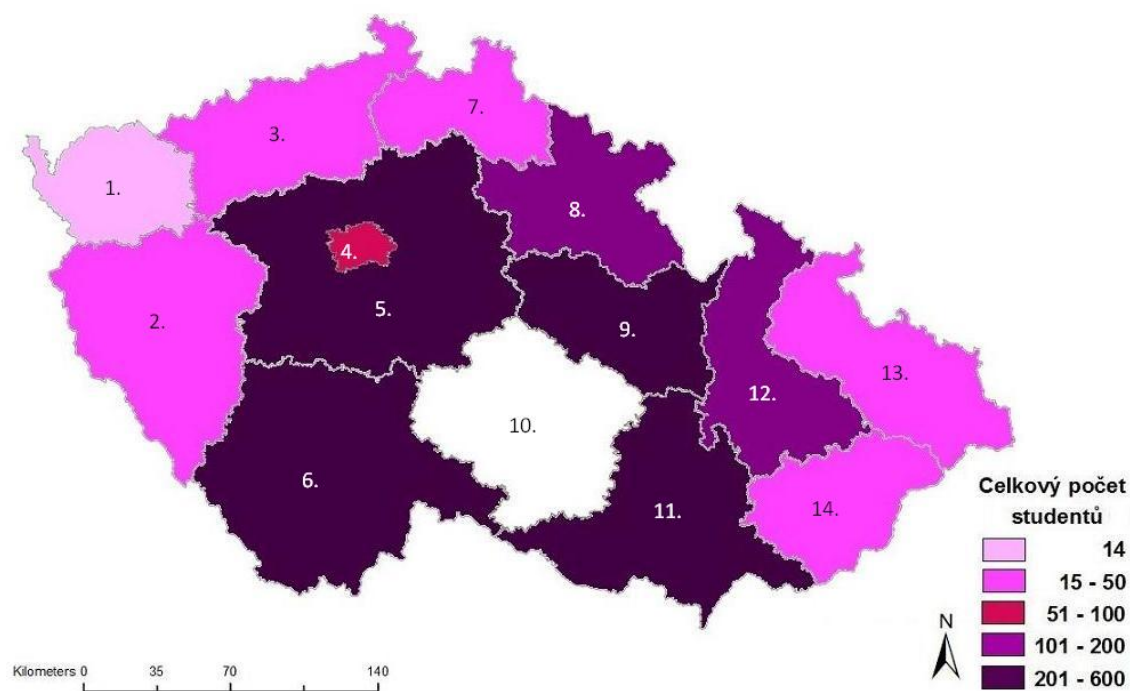
Prof. PhDr. Petr Chalupa, CSc.

e-mail: chalup10@vspj.cz

Graf č. 1: Celkový počet studentů VŠPJ z jednotlivých krajů za období 2005 až 2010

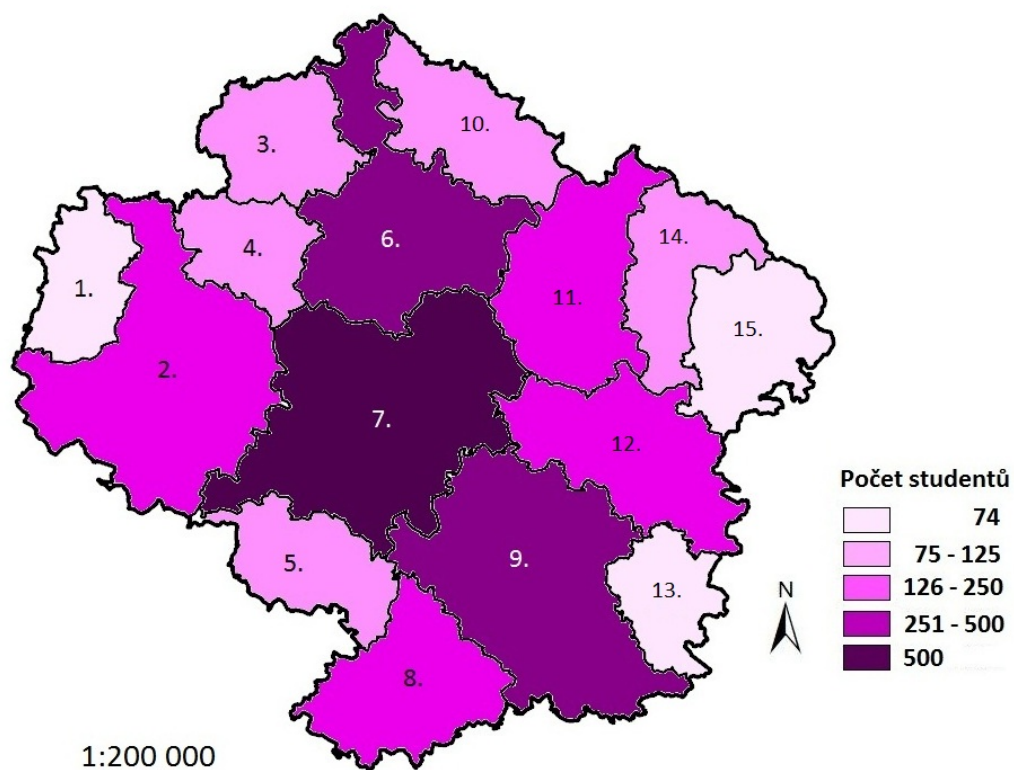
Mapa č. 1: Počet studentů VŠPJ – součet za roky 2005 až 2010

Legenda:

1. Karlovarský kraj	2. Plzeňský kraj
3. Ústecký kraj	4. Hlavní město Praha
5. Středočeský kraj	6. Jihočeský kraj
7. Liberecký kraj	8. Královéhradecký kraj
9. Pardubický kraj	10. Kraj Vysočina
11. Jihomoravský kraj	12. Olomoucký kraj
13. Moravskoslezský kraj	14. Zlínský kraj

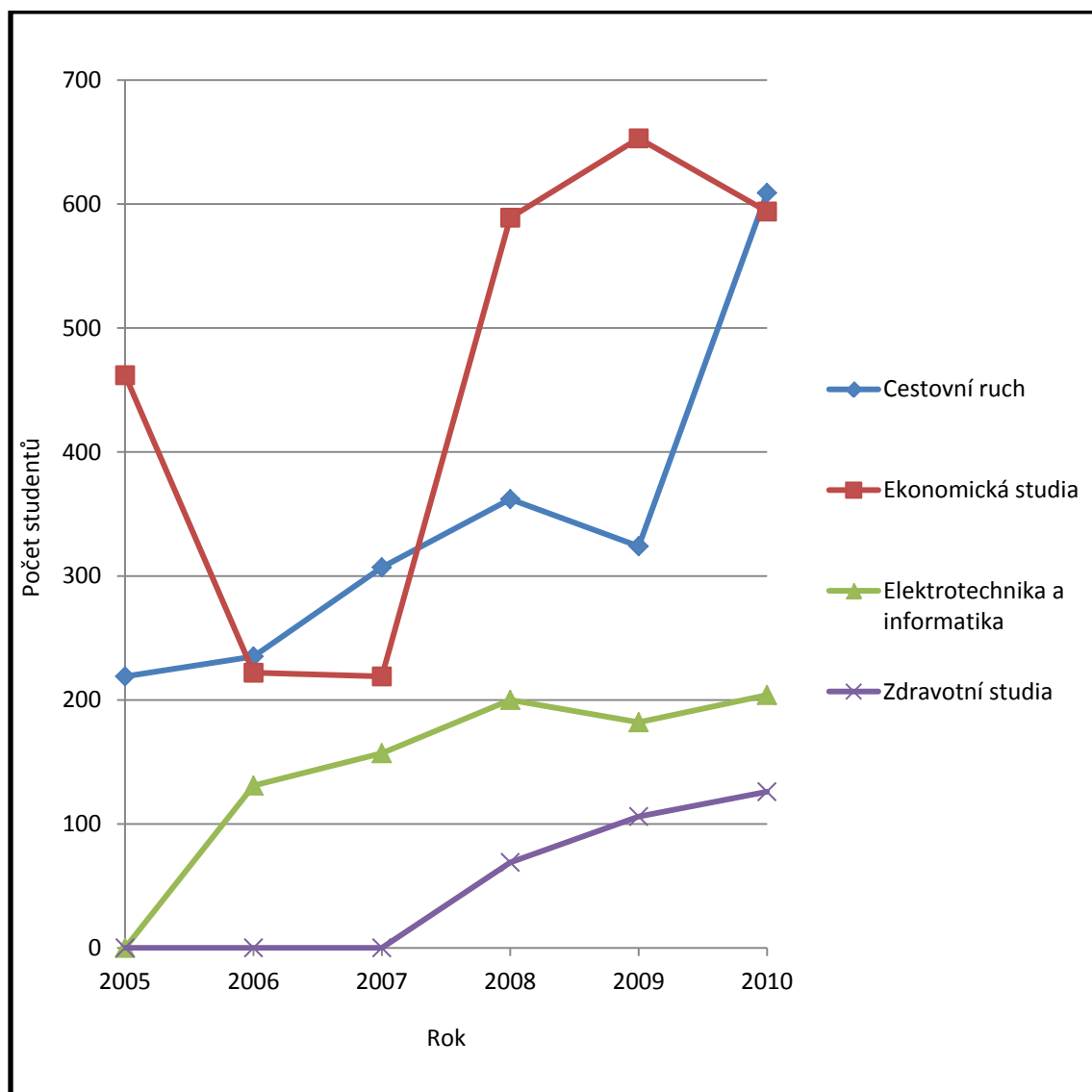
Mapa č. 2: Souhrnný počet nastupujících studentů z Kraje Vysočina

Legenda:

1. Pacov	2. Pelhřimov
3. Světlá n. Sázavou	4. Humpolec
5. Telč	6. Havlíčkův Brod
7. Jihlava	8. Moravské Budějovice
9. Třebíč	10. Chotěboř
11. Žďár n. Sázavou	12. Velké Meziříčí
13. Náměšť n. Oslavou	14. Nové Město na Moravě
15. Bystřice n. Pernštejnem	

Graf č. 2: Vývoj počtu nově nastupujících studentů jednotlivých kateder VŠPJ

Byly prázdniny, potkal jsem hezkou dívku a potřeboval ji na sebe nějak upozornit, tak jsem se jí zeptal, jestli by se mnou nechtěla jet do Mongolska. Myslel jsem, že se tomu zasměje a půjdeme někam na přehradu, ona mi ale řekla, že ano. Musel jsem to tedy rychle nějak zařídit. Zavolal jsem na mongolské velvyslanectví, kde mne poučili, že máme bezvízový styk. Horší to však bylo s očkováním – u nás totiž nemají vůbec nic proti brucelóze, vozhrivce, smrtelným žloutenkám ani moru atd. Vybavili jsme se proto sami spoustou léků, takže jsme pak působili jako "velcí šamani", když jsme na potkání každého léčili.

Do Mongolska se dá buď letět anebo jet vlakem. Trochu jsme jen vyvedli z míry pokladní, když jsme chtěli lístek Olomouc-Ulanbátor. Za týden ve vlaku jsme se však seznámili se spoustou mongolských studentů, kteří nás všichni zvali na návštěvu – aby ty "exoty" ukázali rodičům.

Cestou jsme měli silný pocit, že se přesouváme nejen v prostoru, ale i v čase. Mongolsko je náhorní plošina bezmála na úrovni Sněžky. Obklopí vás tam stovky kilometrů stepní trávy bez jediného keře, či stromu. Jen v horách se místy na závětrné straně kopce krčí čupřina modřínů. Počasí je vysokohorské – když svítí slunce je horko, jakmile však zajde, prudce se ochladí. Přes noc nám někdy i zmrzla voda v ešusu. Léto trvá jen krátce a srpen už připomíná náš listopad. Za tak krátkou dobu nic nedozraje – Mongolové jsou proto nuceni žít se pastevectvím. Čím dál od města jsou lepší lidé i jídlo. Čtyřikrát do roka mění pastviště. Bydlí v jurtách, které tvoří dřevěná konstrukce pokrytá jednou až třemi vrstvami plsti a zahalené jsou nepromokavou látkou. Jurtu nemá okna, jen ve stropě je větrací otvor na kouř. Na venkově se dosud nosí tradiční přepásaný plášť. Dél má tři funkce – jednak je na ozdobu, v noci se jím přikrývají a když si potřebují odskočit, tak slouží jako paraván.

Po Mongolsku se však přesouvá dost obtížně. Nejsou tam žádné silnice, mosty ani ukazatele směru. Vlak projíždí jen od severu na jih, takže zbývají dvouplošníky a terénní auta. Přátelé nám poskytli gazík a šoféra. Celých 600 km se perfektně orientoval a dojel vždy bez bloudění přesně tam, kam jsme chtěli. Když jsem se ho ptal, jestli se řídí podle hvězd, slunce nebo jednotvárné krajiny, tak se jen smál a říkal že "podle všeho". Letadla přistávají přímo na stepi, kde se pase dobytek. Jakmile pastevci uslyší motor, tak začnou krávy odhánět, vždy si ale některá postaví hlavu a nechce odejít, piloti to ale vždycky zvládli.

Nejkrásnější místo, které jsme navštívili, bylo Chorgo. Jsou tam stovky vyhaslých sopek, jen 33 má ale jméno. Nejpůsobivější kráter je Chorgen toho, nedaleko kterého leží překrásné jezero Cagán Núr.

Pochopitelně že nikde nenarazíte na stánek s hamburgery. Mongolové jsou však velmi

pohostinní. Každého poutníka v kteroukoliv denní i noční dobu rádi přijmou, nasytí a uloží. Většinou jsme se živilí tím, co jsme ulovili. Vypůjčenou malorážkou jsme lovili stepní sviště. Tarvagan je velice plaché, ale zároveň také zvědavé zvířátko – a to se mu stává osudným. Když jedete gazem a uvidíte tarvagána skočit do nory, tak musíte za jízdy seskočit, zalehnout a mířit na noru. Když vozidlo poodjede, svišť vystrčí hlavu a vy ho musíte trefit přesně tři centimetry pod oko, jinak vleze zpět do nory a tam už ho nenajdete. Hodně jsme také lovili ryby. Řeky jsou v Mongolsku přerybněné. Loví se však úplně jinak než u nás. Voda je tam naprosto čirá a proto se musíte plazit k řece tak, aby vás ryba nezahlédla. Loví se na kobyly a většinou než dopadne do vody, tak po ní něco skočí. Za čtvrt hodiny máte hromadu ryb a už vás to nebaví.

Přiznám se, že jsme se při táboření zpočátku trochu báli vlků, slyšeli jsme je však naštěstí jen v dálce výt. Kdo uloví vlka, dostane ovci, finanční odměnu a ještě si může nechat kůži na kožich. Každý se proto velice snaží a vlci proto už před lidmi utíkají. Slyšeli jsme, že nějaký mladík uštvál vlka na motorce a utloukl ho klíčem.

Protože jsou Mongolové stále v pohybu, nelpí na materiálních věcech. Jejich kulturní bohatství je spíše v písních, příbězích, nejrůznějších obyčejích a velice složité etiketě. Když se např. blížíte k jurtě, musíte už z dálky křičet "uvažte si psa!", protože kolem jurty běhají psi velcí jako telata, kteří hlídají stáda. Oni pak vyběhnou ven, zadrží je a začne uvítací obřad – zdravíte se, klaníte se, ptáte se jak se mají a oni odpovídají "žijeme dobře po staru". Pak vás pozvou dál. Dveře jurty jsou vždy na jih, protože tam je nejtepleji, mají vysoký práh na který nesmíte stoupnout a jsou navíc velmi nízké. Když tedy zvednete nohu a skloníte se, jste ve velice labilní poloze. Kdybyste snad byli nevítaní hosté tak by si s vámi lehce poradili. Uvnitř nesmíte smekat – podle Mongolů si má být každý sám vědom své důležitosti a před nikým se nemá kořit. Nesluší se také postávat u dveří – to by vypadalo, že nemáte čisté úmysly, ani se hrnout ke kamnům, musíte jen popojít tak tři kroky, zastavit se a čekat. Kolem stěn jsou rozestavěny malé židličky a každá z nich má svoji „významnost“. Nejváženější je stolička nejdál ode dveří a tu vám vždy nabídnou, vy se však musíte rozhlédnout a přenechat ji nejstaršímu členu společnosti. Až se usadíte, začnou další obřady. Nejdříve dostanete napít tři pialy pálenky z kobyliho mléka, pak dostanete 3 půllitry kumisu, který má sice jen 4 procenta alkoholu, ale i tak se už jen sotva držíte na židličce. Teprve pak začne zábava. Mnozí mluví rusky. První otázkou bývá: "Kolik máte dobytka?". Když jsem se přiznal, že nemám dobytek, tak se na mne jen smutně podívali a pokynuli ženě, která okamžitě donesla mísu masa, abych se najedl. Pak je ale třeba vědět, která sousta jsou určena pro hlavu rodiny, která pro muže, ženy či děti, co se trhá a co se řeže atp.

Když zajde slunce, sesednou se kolem kamen a vypráví si většinou nejrůznější strašidelné historky – o čertech, sněžných ženách atp. Hrdinové těchto příběhů spoléhají vždy sami na sebe, často lžou, podvádí a kradou, aby si uchovali holou existenci. To zrcadlí tradiční zkušenost osamělého pastevce s despotickou mocí. Neradí jim ale žádný zázračný "mluvící kůň" a protože se nedělí "o půdu", neohrožují je ani žádní zlí bratři či jiní příbuzní - jako v našich pohádkách. Naším vtípům se smáli, ale sami žádné neznali.

Dítě ve třech letech prodělává "postřižiny". K tomu se sjede celá asi šedesátčlenná rodina. Dítě si pak "ušpižlává vlasy" a podává je příbuzným, kteří mu za ně dávají ovci, tele, velblouda nebo koně. Po obřadu má tak dítě již slušné stádo a je do života zajištěno. Svatby se také vesměs domlouvají už v dětství. Stvrzením závazku je výměna hedvábných šátků (chadaků) a o takové dívce se pak říká "ona má chadak". Naš šofér měl také ženu určenou již od malička, není to však nic osudového a mohou to zrušit.

V rodině jednoho přítele mne dokonce adoptovali. Přijetí do rodiny probíhalo tak, že jsem vypil pialu mléka – vyjadřující svou bělobou čistotu vztahu, dostal jsem modrý chadak – symbolizující barvou nebe hloubku přátelství a po různých proslovech a přípítcích jsem pak jako syn směl políbit matku. Ta to brala naprosto vážně, rozzářila se a řekla "konečně mám zase devět synů". Jeden jí nedávno zemřel na zánět slepého střeva. Nato mne zavedla ke stádu a vybrala mi hříbě, tomu pak po čenichu rozetřela hroudu tvarohu a zbytek mi podala, abych to snědl a tím bylo hříbě moje. Za několik dní se pak jeden z bratrů ženil. V jurtě sedělo asi 30 hostů. Hodně se zpívalo, pilo a předávaly dary. Já však pořád postrádal nevěstu, nakonec jsem se zeptal bratra, která to je a on mi vysvětlil, že prý zrovna dělá v Ulánbátaru nějaké zkoušky – ale že o tom ví... Pochopil jsem, že to vlastně byla spíš oslava nové jurty. Nejde totiž ani tak o to, kdy spolu začnou žít, ale že mají konečně kde.

O nás mají Mongolové určitě lepší povědomí, než my o nich. Jeden stařec, když uslyšel, že jsme Češi, tak poklekl, objal mi nohy a řekl: „Vám děkujeme, vy jste pro nás něco udělali, zatímco jiní nám sem posílají jen vojáky“. Obecně se totiž ví, že jsme tam postavili cementárnu, koželužnu atp. Tento stařík se zajímavě vyjadřoval i o ostatních národech: "Číňané jsou dobří lékaři, kdežto vy Evropané máte úžasnou schopnost vyrábět stroje, které dělají hračky. Nám Mongolům dal ale bůh tuto širou step, abychom tady přemýšleli o vyšších věcech".

Pozoruhodný je i obřad loučení. Na všechny světové strany se rozstřikuje mléko jako oběť bohům, kteří nás mají na cestě chránit a volá se "zdrávi jeďte" a vy odpovídáte "zdrávi zůstávejte".

Pokud jde o tu slečnu, tak ta se na té náročné dovolené natolik osvědčila, že se nakonec stala mou paní.

DESTINAČNÍ MANAGEMENT JAKO NÁSTROJ REGIONÁLNÍ POLITIKY

Andrea Holešinská

Na letošním 3. Mezinárodním kolokviu o cestovním ruchu, které se konalo tradičně v Pavlově 6. až 7. září, byla pokřtěna nová monografie „Destinační management jako nástroj regionální politiky“ od autorky Andrey Holešinské z Ekonomicko-správní fakulty MU v Brně.

Tato publikace se zaměřením na problematiku destinace cestovního ruchu a destinačního managementu je zejména významným a potřebným přínosem pro odbornou veřejnost i všechny stupně odborného vzdělávání v cestovním ruchu.

Publikaci lze považovat svým rozsahem, kvalitou i komplexností metodologických přístupů k socioekonomickým souvislostem v prostoru a čase na území Česka za typického reprezentanta brněnského pracoviště ESF MU. Takto pojímanou metodologii lze považovat za jedinou možnou cestu k vyjádření vazeb uvnitř cestovního ruchu, který je svou povahou oborem s vysokým stupněm komplexity.

Kvalitu práce dokresluje i zdařilé propojování teoretického textu s praktickými příklady z Česka i ze zahraničí. Text je komponován do srozumitelných logických celků a je založen na vhodném využívání správné odborné terminologie, která by měla být v cestovním ruchu používána.

Monografie je členěna tematicky do 4 hlavních kapitol. První část je věnována systémové analýze obecných teoretických souvislostí v cestovním ruchu. Druhá část propojuje teoretická východiska destinačního managementu s praxí. Třetí kapitola představuje současnost a perspektivy destinačních společností v Česku. Čtvrtá část se zabývá legislativním rámcem organizace cestovního ruchu.

Publikaci považuji za zdařilou a na současném trhu odborné literatury za potřebnou. Všem, kteří mají snahu o hlubší poznání širších souvislostí systému cestovního ruchu, doporučuji k prostudování.

Jiří Šíp
VŠPJ

STUDENTSKÁ EXPEDICE KATEDRY CESTOVNÍHO RUCHU VŠPJ „CUBA 2013“.

Španělská koloniální nadvláda s pomocí katolické církve odřízla obrovské území na západní polokouli na tři století od progresivnějších duchovních vlivů Evropy. Nesmíme si ale myslet, že španělská kolonizace dala uniformitu tomuto světovému územnímu celku. Jednotlivé země Latinské Ameriky se od sebe výrazně odlišují svými přírodními poměry a navíc v některých v současnosti probíhají výrazné politické a ekonomické změny s dopady na cestovní ruch.

Specifické postavení v rozvojovém světě má ostrovní Kuba svojí bezpečností a zdravotní úrovní, což při pobytu v Latinské Americe jsou jedny z nejvýznamnějších priorit. Kubánská republika je mála ze zemí světa, kde v jednom století občané viděli odcházet tři velmoci - Španělsko, USA a SSSR. Všichni sice zanechali v zemi své dědictví, ale nijak výrazně nezměnili místní přírodní podmínky. Pro návštěvníky se dále nabízí zajímavá možnost srovnat její vývoj po roce 1959 se situací u nás do roku 1989. Navíc nyní probíhá na Kubě, která se až do roku 1989 rozvíjela za masivní pomoci zemí sovětského bloku, specifický ekonomický a politický proces. V tzv. „Speciálním období“ (*Época Especial*), a zvláště od dubna minulého roku, jsou v zemi patrné významné ekonomické změny. Týkají se např. makroekonomických záležitostí, zahraničního a vnitřního obchodu, dalšího rozvoje a směřování vědy, energetiky, zemědělství a dopravy. Velká pozornost je věnována sociální oblasti, zejména zdravotnictví, vzdělání a sportu. Opomíjen není ani perspektivní rozvoj cestovního ruchu, dopravní záležitosti a stavebnictví, včetně průniku zahraničního kapitálu do země. Povolené soukromé podnikání a zahraniční kapitál dynamicky mění sociální strukturu společnosti a podstatně ovlivňuje politickou situaci. Výrazně na ostrov proniká zejména čínský a kanadský kapitál. Kuba se díky nutné demokratizaci postupně otevírá světu a lze s velkou pravděpodobností předpokládat, že tento proces bude v příštích letech akcelarovat. Preferovaný cestovní ruch znamená nejen výrazný příliv zahraniční klientely do nových hotelů budovaných ve spolupráci se španělskými agenturami Melia a Barcelo, ale také narůstající konkurenční snahy o proniknutí do této významné součásti kubánského národního hospodářství. Neustálý je růst počtu zahraničních hostů zejména z Kanady, Španělska, Francie, Německa, Argentiny a Ruska. Kuba je nyní v počtu návštěvníků pátou zemí západní polokoule. Počet českých hostů se také zvyšuje a určitě se v blízké budoucnosti karibský ostrov stane mnohem více atraktivní i pro české cestovní kanceláře, které budou upřednostňovat zaměstnance se zkušenostmi.

První praktické poznatky získalo 21 studentů cestovního ruchu VŠPJ v roce 2010 a nyní se již další dvě desítky připravují na pobyt v roce 2013. Účastníci po přihlášení obdrželi seznam literatury k prostudování a zvolili si téma, které budou v průběhu měsíční praxe zpracovávat. Znamená to pro ně připravit danou problematiku k veřejné prezentaci a k možnosti svoje poznatky publikovat v odborném tisku. Toto vyžaduje elementární výzkumnou činnost v průběhu expedice, např. dotazníkové šetření, pořízení videozáznamů, doplňující fotodokumentace anebo získání statistických údajů a konkrétních informací. U mnohých studentů tato činnost vytvoří podkladový materiál pro zpracování závěrečných bakalářských prací, jak tomu bylo u úspěšně obhájených závěrečných studentských prací v červnu roku 2012. Nezbytnou součástí praxe je po jejich návratu také soutěžní výstava fotografií.

Ve třicetidenním programu, který je na základě požadavků pracovníků katedry cestovního ruchu VŠPJ realizován ve spolupráci s univerzitními kolegy z kubánských pracovišť připravujících pracovníky v cestovním ruchu, je zahrnuto komplexní poznání ostrovní země. Již druhý den po přiletu je pod odborným vedením zařazena např. prohlídka největšího koloniálního komplexu Latinské Ameriky v Havaně. Nechybí návštěva kubánských míst zapsaných do Seznamu světového kulturního a přírodního bohatství UNESCO, což představuje několikadenní pobyty ve městech a v regionech historických koloniálních měst Trinidadu a Baracoa - místa prvního přistání Kolumba v roce 1492 a také prvního založeného města španělské kolonizace již v roce 1511. Ve všech provinčních střediscích a jejich historických částí, které jsou zařazeny mezi Národní kulturní památky a při návštěvě jejich muzeí, se postupně účastníci expedice seznámí s historií předkolumbovských obyvatel, španělskou kolonizací a stoletou historií samostatné republiky. Studenti budou s odbornými pracovníky v národních parcích Kuby postupně výškově procházet všemi středoamerickými ekosystémy. Po odjezdu z Havany, přes biosférickou rezervaci Las Terrazas, zamíří na západ ostrova do města Pinar del Rio. Ve městě bude exkurze do lihovaru, tabákové továrny a návštěva univerzity. Třídenní pobyt v nejzápadnější provincii proběhne v národním parku Viñales s unikátními geomorfologickými útvary (mogoty) formovanými tropickým krasovým procesem. Zajímavá bude pro studenty nejen návštěva soukromé tabákové plantáže a seznámení s biotou ekosystému korálových ostrovů Cayo Jutias, ale také možnost potápění na korálové bariéry. Ze západní provincie povede cesta na východ do bažinatého poloostrova Zapata s krokodýly. Zážitek z lednového koupání v teplém korálovém Karibském moři na historické Playa Girón bude v tomto regionu doplněn ubytováním uprostřed národního parku v indiánské vesnici uprostřed jezera (Laguna Tesoro). Postupně v následujících dnech program zavede účastníky přes historická města Trinidad a Sanctí Spiritus - která založil první kolonizátor ostrova Diego Velasquez - do města Bayama a odtud do mlžných horských lesů nejvyššího pohoří Sierra Maestra. Pěší túra národním parkem, kam je možno dojet jen terénními automobily a přeprava na koních, umožní poznat tento zatím málo turisticky využívaný region. Čtyřdenní pobyt v Santiagu de Cuba poskytne studentům nejen návštěvu všech turisticky zajímavých historicky významných lokalit provincie, ale také seznámení s tradiční afrokubánskou kulturou. Přes suché regiony karibského pobřeží v provincii města Guantánama se v polovině pobytu dostanou studenti až do města Baracoa a k exkurzi v tropických deštných lesích v Parque Nacional Alejandro Humboldt na samém východě

ostrova. Zajímavým poznatkem pro studenty cestovního ruchu jsou pobyty v hotelích nejvyšší kategorie nadnárodních řetězců a informace vedení těchto hotelů o jejich činnosti. Po týdenním pobytu v provincii Oriente, začne směřovat expedice na západ k Havaně. Studenti pojedou přes města Holguín a Camagüey a cestou budou pobývat v nejnovějších moderních resortech určených pro nejnáročnější zahraniční klientelu, které jsou vybudované na korálových ostrovech Cayo Coco a Cayo Brujas, až do historického města Santa Clara. Součástí expedice je také poznání nejvýznamnějšího rekreačního střediska Varadera, kde prožijí celkem tři dny. V Havaně, na závěr pobytu, proběhne konference s vedením největší kubánské cestovní agentury CUBANACAN o cestovním ruchu na Kubě.

Není možno vyjmenovat všechna místa a oblasti, kde studenti budou poznávat kubánskou realitu. Za měsíc ujedou studenti po Kubě téměř pět tisíc kilometrů. Poznájí pěstování plantážních rostlin, zpracování tabáku v továrnách, výrobu rumu a tradiční výrobu keramiky. Informace v muzeích doplňuje návštěva škol a univerzit, prohlídka nemocnice, nejvýznamnějších církevních památek, včetně obřadů, a návštěva mnoha dalších hudebních a kulturních podniků a sportovních a akcí.

Komplexní souvislá geografická praxe na Kubě umožní studentům ověření teoretických poznatků získaných v předmětech studijního oboru cestovní ruch a seznámí je s objekty, které lze sledovat jen v reálu. V praxi poznají také svoje organizační a průvodcovské schopnosti a ověří si úroveň jazykové vybavenosti. Po absolutoriu budou odcházet s poznatky a zkušenostmi, které - s ohledem na předpokládané kubánské společenské změny a narůstající zájem o pobyt v této zemi - budou moci v příštích letech dobře uplatnit.

Petr Chalupa

ZÁVĚRY 4. ROČNÍKU KONFERENCE HOTELNICTVÍ, TURISMUS A VZDĚLÁVÁNÍ „INOVACE A KVALITA SLUŽEB“

Ve středu 24. října 2012 se uskutečnil na Vysoké škole hotelové v Praze 4. ročník mezinárodní vědecké konference Hotelnictví, turismus a vzdělávání zaměřený na problematiku „Inovace a kvalita služeb“.

Záštitu nad konferencí převzal **Ing. Kamil Jankovský**, ministr pro místní rozvoj ČR, **Mgr. Zdeňka Horníková**, předsedkyně Podvýboru pro cestovní ruch Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, a **Ing. Rostislav Vondruška**, generální ředitel agentury CzechTourism.

Konference byla zaměřena na teoretické i praktické poznatky v oboru. Přes dvě stovky účastníků z vysokých škol, veřejné a podnikové sféry se sešlo na dopoledním plenárním zasedání, které v odpoledních hodinách pokračovalo odbornými sděleními a diskusí v šesti sekcích. Novinkou v tradiční koncepci byla panelová diskuse v plénu k hlavnímu tématu konference. Nejvýznamnější příspěvky konference pak byly vybrány k publikování ve vědeckém recenzovaném časopise Czech Hospitality and Tourism Papers, vydávaném Vysokou školou hotelovou v Praze.

SEKCE 1 – HOTELNICTVÍ

Sekci Hotelnictví řídil vedoucí katedry hotelnictví **PhDr. Marek Merhaut, Ph.D., MBA**. Účelem setkání odborníků v hotelnictví byla rozprava nad problematikou hotelnictví v době ekonomické recese. V odborné sekci hotelnictví jako první vystoupil **Ing. Jiří Švaříček**, ředitel hotelu Imperial – Karlovy Vary, který svým vystoupením nastínil inovační strategii svého hotelu. Tento příspěvek byl velice motivujícím prvkem pro obor hotelnictví, jak inovovat strategii operativního řízení hotelu s cílem dosáhnout co nejlepšího a nejefektivnějšího výsledku. **Ing. Miloš Vajner**, majitel Centra Babylon Liberec, podal ve svém příspěvku přehled hospodářského poklesu zaběhnutých podniků v oblasti cestovního ruchu. Ing. Vajner všeobecně shrnul hospodářský pokles ekonomických výsledků při řízení hotelového a restauračního provozu v současné době se zaměřením na dopady DPH. **Doc. Ing. Darina Eliášová, PhD.** se ve svém příspěvku zaměřila na historický průřez slova Hospitality až po jeho současnost s výhledem do dalších let. **Ing. Alžběta Cedidlová** z Asociace hotelů a restaurací ČR, vystoupila s příspěvkem průzkumu obsazenosti hotelových ubytovacích kapacit v ČR, dále představila novou strategii AHR, zaměřila se na všeobecnou problematiku DPH a její dopad na hotelnictví a gastronomii.

Ing. Petr Studnička z Vysoké školy hotelové (VŠH) vystoupil se svým příspěvkem o projektu Nová tvář hotelu Stein, který byl realizován ve spolupráci VŠH a společnosti **STEIN, Sport, Fit & Fun s. r. o.** v rámci Inovačních voucherů Karlovarského kraje. Všichni aktéři sekce svými odbornými příspěvky přispěli k rozvoji oboru hotelnictví. Závěrem proběhla diskuze, v rámci které si přednášející vyměnili své letité odborné zkušenosti z oboru a vedli rozpravu nad

budoucím vývojem hotelnictví a služeb jako celku. Hlavní diskutovanou problematikou byly sazby daně z přidané hodnoty.

SEKCE 2 – GASTRONOMIE

Gastronomická sekce měla pracovní atmosféru se zastoupením nejlepších odborníků v oboru a přilákala více než padesát posluchačů z řad účastníků dopoledního jednání konference. Dopolední workshop řídila **Ing. Pavla Burešová** z katedry hotelnictví VŠH. Hned v úvodu upozornila na skutečnost, že gastronomie se stává vědou, která zkoumá souvislosti, jež ovlivňují stravování lidstva, a to od výběru surovin na přípravu pokrmů až po konzumaci.

Prof. Ing. Vlastimil Fic, DrSc., z Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, vyvolal diskusi k tématu svého příspěvku „*Regulace oxidu siřičitého u vína pro gastronomii a zdraví*“. Otázky směřovaly k technologii zpracování hroznů, vlivu terroir a zdravotním aspektům. **Mgr. Alexandr Burda** ze Slezské univerzity v Opavě zaměřil své vystoupení na odborné vzdělávání pracovníků v gastronomii, kde poukázal na absenci vzdělávání a malý zájem o zkvalitnění stávajících služeb ve zkoumaném regionu. Nejlepší sommeliérka v ČR, **Mgr. Klára Kollárová**, a současně úspěšná provozovatelka Vinografu, který patří mezi šest nejlepších barů (jediný v kategorii wine bar) přítomné posluchače zaujala vystoupením, které nazvala „*Teorie a praxe sommeliéra*“. Klíčovými tématy byly znalosti, dovednosti a schopnosti, které jsou spojeny s profesí sommeliéra.

Roman Paulus, michelinský šéfkuchař hotelu Radisson Blue Alcron, vyvolal očekávanou živou diskusi na téma kvalita, efektivita, atraktivnost, sezonnost a vzdělávání v současné gastronomické nabídce. Odpovídal na všetečné otázky, např. – jak tvoří nové receptury, jak často obměňuje nabídku, jak a kde nakupuje kvalitní suroviny a jak docílí vysoké kvality?

Mezi klíčové závěry vyplývající z gastronomické sekce patří definice aspektů gastronomie, které jsou určující pro kvalitu:

- vhodnost výběru surovin a jejich kombinace s ohledem na terroir, sezonu a zásady zdravé výživy;
- vytvoření vhodné nabídky;
- metody technologického zpracování pokrmů s ohledem na finální kvalitu;
- estetika, která se promítá do designu pokrmu a servisu;
- místní kultura a tradice;
- vytvoření vhodného sociálního prostředí k podávání a konzumaci.

Dalším výstupem je neustálé vzdělávání všech pracovníků s důrazem na jasně definované kompetence – znalosti a dovednosti, ale zejména velkou míru entusiasmu pro obor a práci s lidmi.

SEKCE 3 – CESTOVNÍ RUCH

Sekci **Cestovní ruch** řídila odborná asistentka katedry cestovního ruchu **Mgr. Monika Klímová**. Účelem odborného setkání odborníků cestovního ruchu byla výměna zkušeností v oblasti inovací služeb cestovního ruchu a nastínění možných cest vedoucích ke zlepšování kvality v oboru cestovního ruchu, a to jak v České republice, tak v zahraničí.

První přednášející, **Ing. Jaromír Beránek**, ředitel MagConsulting Praha, navázal svým vystoupením o inovacích v cestovním ruchu na panelovou diskusi hlavního bloku konference. Podařilo se mu rozproudit bohatou diskusi mezi posluchači, na kterou navázal v pořadí druhý

vystupující, **Doc. RNDr. Jiří Vaníček, CSc.**, z Ústavu lázeňství, gastronomie a turismu Filosoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě. Příspěvek věnovaný vztahu folkloru a cestovního ruchu informoval o výzkumu autora, možných inovacích analyzované oblasti. Mírně opomíjenou oblastí mezi doplňkovými činnostmi cestovních kanceláří – pojištěním proti špatnému počasí – u nás a ve Francii se zabývala **Mgr. Iva Dedková** z Filozofické fakulty Ostravské univerzity v Ostravě. Zajímavý příspěvek vycházející z vlastního výzkumu **Ing. Miloslavy Kubíčkové, Ph.D.** z Obchodní akademie Tomáše Bati ve Zlíně o domácím cestovním ruchu seniorů vzbudil zaslouženou pozornost i několikaminutovou diskuzi o možných inovacích v této oblasti, důležitosti lidského faktoru ve službách seniorského cestovního ruchu, specifikách tohoto cílového segmentu.

S informacemi o mezinárodním výzkumu katedry cestovního ruchu VŠH WelDest vystoupila za výzkumný tým **Ing. Lucie Plzáková, Ph.D.** Výzkum si klade za cíl vytvoření rámce pro rozvoj destinací cestovního ruchu s důrazem na podporu aspektů týkajících se posílení udržitelnosti cestovního ruchu především z pohledu sociálního. Neméně zajímavý pohled na inovace v oblasti cestovního ruchu odkryla **Doc. Julia Žilkova-Kirimova**, vedoucí katedry cestovního ruchu Státní moskevské univerzity tělovýchovy, sportu a cestovního ruchu. Její příspěvek se zabýval inovacemi v oblasti vzdělávání pracovníků v cestovním ruchu. Posledním řečníkem odborné sekce byl **prof. Ing. Jiří Jindra, CSc.**, emeritní rektor VŠH, který ve svém příspěvku ozřejmil elementární souvislosti mezi velkými sportovními akcemi, ekonomikou a cestovním ruchem.

SEKCE 4 – PODNIKÁNÍ VE SLUŽBÁCH

Odborným garantováním sekce **Podnikání v sektoru služeb** byl pověřen **Mgr. David Zeman**, odborný asistent katedry ekonomie a ekonomiky VŠH.

Sekci zahájila úvodním příspěvkem **Ing. Eliška Smotlachová**, odborná asistentka katedry ekonomie a ekonomiky VŠH. Ve svém příspěvku „*Daňové změny od roku 2013*“ se v souladu s názvem soustředila zejména na nastínění uceleného stručného přehledu novinek v daňové legislativě, které se týkají přechodného období let 2013 až 2015, včetně jejich případného dopadu do sektoru služeb. Následně se svým referátem vystoupil **prof. Ing. Jaromír Veber, CSc.**, děkan Podnikohospodářské fakulty Vysoké školy ekonomické, jehož příspěvek se zaměřil na oblast teorie a praxe inovací. Jeho vystoupení se dotýkalo zejména vzájemného vztahu inovací a širšího rámce vývoje světové ekonomiky. Vyzdvihnuty byly mimo jiné tendence k narůstající menší stabilitě ekonomických procesů, vzájemné provázanosti trendů a jejich dopadů mezi světovou a českou ekonomikou a také význam inovací jako nástroje k překonání nestability. Vystoupení vyvolalo živou následnou diskusi.

Jako další referující vystoupil **doc. Ing. Josef Vlček, CSc.**, vedoucí katedry ekonomie a ekonomiky VŠH, jehož referát se zaměřil na problematiku vzájemného vztahu ekonomického růstu a regionální disparit v České republice. Upozornil na skutečnost, že dochází k regionální divergenci, přičemž tyto divergence udržuje rozmístění zpracovatelského průmyslu a finanční zprostředkování. Následně vystoupil **prof. Ing. Petr Semeniuk, CSc.** jehož příspěvek se týkal užití statistických metod při ekonomickém výzkumu v sektoru služeb. Ve svém vystoupení objasnil, jak je možné zpracovávat data z oblasti cestovního ruchu užitím Giniho koeficientu a metody hlavních směrů. Na jeho vystoupení navázala **Dr. Ing. Sylva Skupinová**, odborná asistentka VŠH. Na příkladu analýzy časové řady 1996-2011 byla nastíněna vývojová tendence počtu hráčů golfu a golfových hřišť v České republice. Poslední vystoupení **Mgr. Davida Zemana a PhDr. Jana Máče, Ph.D.**, prorektora pro studium VŠH, se dotýkalo problematiky řízení podstupovaných rizik při podnikání ve finančních službách,

konkrétně informační asymetrie mezi obchodními útvary a útvary řízení rizik.

SEKCE 5 – MARKETING A KOMUNIKACE VE SLUŽBÁCH

Dnešní doba poznamenaná recesí, více než kdy jindy, potřebuje kvalitní marketing, který se stane nedílnou součástí života všech podniků, institucí i jednotlivců. Marketing a komunikace jsou nedílnou součástí každodenního života nás všech.

Takto začínalo jednání sekce Marketing a komunikace ve službách, kterou moderovala **doc. Ing. Dagmar Jakubíková, Ph.D.**, z katedry marketingu a mediálních komunikací VŠH.

Jednání sekce bylo vskutku mezinárodní. V rámci programu sekce se svými velmi podnětnými příspěvky vystoupili tito hosté:

- **prof. Dr. Rod Gibert**, University College of Birmingham, Velká Británie s tématem *“Techniky virálního marketingu, You Tube”*,
- **doc. PhDr. Jitka Vysekalová, Ph.D.**, prezidentka České marketingové společnosti, s tématem *„Reklama a prezentace výsledků dlouholetého výzkumu změny postojů české veřejnosti k reklamě“*,
- **prof. Dr. Pilar Blanco Calvo**, Universidad Valladolid, Španělsko, s tématem *„Tvorba nové propagace destinací“*,
- **Ing. Ludmila Navrátilová**, Krajský úřad Plzeňského kraje, s tématem *“Marketing a komunikace v činnosti oddělení cestovního ruchu Krajského úřadu Plzeňského kraje”*.

K jednotlivým příspěvkům všech oficiálních hostů sekce bylo vzneseno mnoho dotazů a byla rozvinuta bohatá a plodná diskuse vedená nejen v češtině, ale také v angličtině a francouzštině. Přítomné zaujal zejména příspěvek Blanco Calvo, v němž se jeho autorka věnovala, pro nás nekonvenčnímu, přístupu tvorby propagačních materiálů v oblasti cestovního ruchu.

K hlavním diskutujícím patřili Ing. Halina Kotíková, Ph.D., z Univerzity Palackého v Olomouci, Ing. Josef Krůžela, CSc., z Lázní Luhačovice, a. s., doc. RNDr. Jiří Vaniček, CSc., ze Slezské univerzity v Opavě, PhDr. Jaroslav Holoubek, Ing. Jan Mastný a studenti VŠH. Zvláštní poděkování za úspěšný průběh jednání sekce patří také paní Ing. Zuzaně Roldánové, MSc., vedoucí zahraničního oddělení VŠH.

SEKCE 6 – LIDSKÉ ZDROJE VE SLUŽBÁCH

Sekci **Lidské zdroje ve službách** moderoval **RNDr. Jan Žufan, Ph.D., MBA**, z katedry managementu VŠH. Předmětem diskuse v sekci byly otázky flexibilních forem zaměstnávání v hotelnictví a gastronomii a to z pohledu pracovněprávního a z pohledu vzdělávání a rozvoje pracovníků, kteří pro podniky pracují nejen na bázi zaměstnaneckého vztahu.

Úvodní příspěvek, ve kterém byly shrnuty využitelné formy flexibilního zaměstnávání, doplněný o statistické údaje z České republiky, Slovenska a Rakouska přednesla **Ing. Barbora Koklarová** a glosovala **doc. PhDr. Milada Šmejcová, CSc.** z hostitelské katedry managementu VŠH. Na její vystoupení navázala **JUDr. Jitka Hejduková, CSc.**, ze Svazu průmyslu a dopravy ČR, která zhodnotila vývoj za poslední rok, očekávané změny a upozornila na negativní důsledky (především v oblasti nárůstu administrativy), které aplikaci změn provázejí. **JUDr. Jakub Morávek** z Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze na příkladech rozhodovací praxe Státního úřadu inspekce práce rozebral některé sporné situace v oblasti potírání nelegální práce, které mohou mít (a v konkrétních případech mají) likvidační důsledky pro malé podnikatele.

PhDr. Alena Tříšková z Hospodářské komory ČR rozebrala dosavadní vývoj projektů Národní soustava kvalifikací a Národní soustava povolání se specifickým zaměřením na sektorovou radu pro pohostinství, gastronomii a cestovní ruch. Ukázala přínosy těchto projektů a upozornila na využitelnost jejich výstupů v rozvoji nebo rekvalifikaci pracovníků odvětví. **Prof. Ing. Růžena Petříková, CSc.** a **Ing. Šárka Janků, Ph.D.**, z Vysoké školy podnikání v Ostravě uzavřely jednání v sekci příspěvkem zaměřeným na problematiku neformálního sdílení informací v pracovních týmech, což je jeden z kritických prvků spolupráce v týmech pracovníků, kteří nejsou jen kmenovými zaměstnanci podniku a zároveň jde o účinný nástroj vzdělávání a osobního rozvoje těchto pracovníků. Relativně komorní obsazení sekce mělo pozitivní důsledek v pracovním a diskusi otevřeném prostředí. Její účastníci se shodli na zájmu i nadále společně pokračovat v řešení probíraných témat.

Závěry konference 4. ročníku konference Hotelnictví, turismus a vzdělávání

Aktuální ekonomická krize je prostorem optimalizace procesů a systémů řízení a tedy i prostorem inovací ke zvýšení kvality a efektivity.

Inovace procesů a systémů nejen v cestovním ruchu musí být založeny na systematickém propojování praktických problémů, moderních teorií a výzkumných závěrů, na oboustranně výhodné spolupráci komerčních subjektů a specializovaných vysokoškolských institucí.

Mezinárodní spolupráce, výzkum a výměna zkušeností jsou bohatým zdrojem inovací nejen pro vysokoškolské instituce, ale také pro řešení aktuálních praktických problémů komerčních subjektů, v tomto smyslu je potřeba podporovat konference, odborné semináře a další formy spolupráce odborných pracovišť vysokých škol.

Veřejné zdroje podporující inovace a vývoj v oblasti cestovního ruchu a hotelnictví by měly mít širokou uplatnitelnost bez omezení a přímý vliv na kvalitu výsledných služeb v praxi. Oblast rozvoje hotelových a gastronomických služeb i cestovního ruchu je natolik specifická, že si zaslouží nejen na národní, ale také mezinárodní úrovni samostatné výzkumné záměry a akademickou pozornost. Je zapotřebí dbát a posilovat image oboru, abychom získávali nejen zákazníky, ale i nové studenty a pracovníky (negativní vliv pořadů televize, nesprávné údaje o možnostech výdělků v oboru).

Je nutné využívat všech možností a kontaktů pracovníků hotelnictví a cestovního ruchu k lobování – podpoře uznání společenského i ekonomického významu a oboru. Pro propagaci oboru a rozvíjení i aplikaci nových poznatků – zejména inovací systémových, provozních i technologických je třeba zintenzivnit publikační činnost, zaměřenou na obor, využívat k tomu odborné časopisy vysokých škol jako je časopis pro vědu a informace Czech Hospitality and Tourism Papers vydávaný VŠH v Praze nebo např. Czech Journal of Tourism vydávaný Masarykovou univerzitou v Brně a dalších.

Na podnikové úrovni – v provozech je třeba průběžně sledovat technický a technologický rozvoj u nás i ve světě a inovovat vlastní provozy. Při volbě strategií zvyšování úrovně konkurenceschopnosti upřednostňovat kritéria kvality před krátkodobým ekonomickým prospěchem.

Účastníci ocenili odborné a komplexní zaměření konference a podpořili záměr jejího periodického opakování se širokým záběrem témat a s důsledným propojováním poznatků teorie a praxe zprostředkovaných pracovníky komerčních subjektů, škol a dalších výzkumných institucí a orgánů veřejné správy.

Lucie Plzáková

20. MEZINÁRODNÍ KONFERENCE "NOVÉ IMPULZY V REGIONÁLNOM ROZVOJI STREDOEURÓPSKEHO PRIESTORU"

Ve dnech 10. – 11. října 2012 uspořádala Katedra geografie a regionálního rozvoje FPV UKF V Nitře

již 20. ročník mezinárodní konference "Nové impulzy v regionálním rozvoji stredoeurópskeho priestoru " pod záštitou děkana FPV UKF prof. RNDr. Ľubomíra Zelenického, CSC. Spolupořadateli konference byli: Akademický klub FPV UKF, Katedra geografie PdF MU Brno, Geografický ústav SAV Bratislava a Slovenská geografická spoločnosť Bratislava.

Konferenci otevřeli svými přednáškami uznávaní geografové prof. Petr Chalupa (VŠP Jihlava) a prof. Jaroslav Vencálek (PU v Prešově).

V průběhu jednání zazněly zajímavé přednášky v následujících sekcích: Fyzická geografie a environmentalistika, Humánní geografie, Didaktika geografie a Regionální rozvoj. Problematika cestovního ruchu byla řešena v řadě příspěvků napříč sekcemi.

Zajímavé a inspirativní příspěvky přednesli např. P. Spišiak (Vodné mlyny na Slovensku ako fenomén kultúrneho dedičstva), B. Gregorová (Klastre cestovného ruchu ako faktor regionálneho rozvoja v území Nízkych Tatier), L. Tolmáči (Stratégia rozvoja mikroregiónu - príkladová štúdia Mikroregiónu Suchodolie), A. Gajdoš (Socioekonomicko-geografická a environmentálna analýza územia obcí Valaská a Hronec v Mikroregiónu Čierny Hron) nebo A. Krogmann (Nákupný turizmus medzi Slovenskom a Rakúskom). Vystoupily také zástupkyně VŠPJ L. Měrtlová (Cestovní ruch jako důležitý endogenní faktor rozvoje regionů) a E. Janoušková (Rozvoj cestovního ruchu v Mikroregionu Telčsko).

Druhý den konference byla pro účastníky připravena exkurze se zaměřením na městský cestovní ruch. Organizátorům patří velký dík za příjemnou procházku historickým centrem Nitry, doplněnou zasvěceným výkladem pana docenta Krogmanna. Nezapomenutelným zážitkem byla návštěva Diecézní knihovny s nejcennější sbírkou původní literatury na Slovensku včetně prvotisků z 15. století.

Eva Janoušková
Katedra cestovního ruchu VŠP Jihlava

KONFERENCE ISTTE BYLA LETOS V EVROPĚ

Výroční konference ISTTE (International Society of Travel and Tourism Educators - Mezinárodní organizace učitelů cestovního ruchu) se uskutečnila ve dnech 16. až 18. října 2010 ve Freiburgu a zúčastnilo se jí pouze 75 převážně vysokoškolských učitelů oboru cestovní ruch z celého světa. I když jde o teprve čtvrtou výroční konferenci v 31 leté historii, která se uskutečnila mimo území Spojených států, účast z Evropy byla poměrně malá. Odhadem asi 15 účastníků. Výrazně nižší účast byla z USA a Kanady. Před dvěma roky v Los Angeles to bylo kolem 200 účastníků, z toho polovina byla z USA a Kanady a z Evropy se zúčastnilo jen 7 lidí. Konference probíhala první den v hotelu Novotel ve Freiburgu, kde byli účastníci ubytováni a další dva dny na ANGELL Akademie Freiburg, která konferenci organizačně zajišťovala. Celkově lze říci, že organizačně byla na mimořádně vysoké úrovni a také odborný program byl pro účastníky přínosný. Hlavní téma konference bylo „Sustainable Education in Travel and Tourism“. Na konferenci jsou používány tři formy prezentace. Jednak jde o klasické přednášky, dále prezentace formou posterů a konečně workshopy, kde jsou úvodem předneseny tři příspěvky s blízkou tematikou a pak probíhá k tomuto tématu diskuze. Pro účastníky jsou nejpřínosnější právě workshopy a následující diskuze. Konference měla následující nosná témata: Rozdíly potřeb mezi vzděláváním a praxí v cestovním ruchu. Studium mezikulturních vazeb v cestování a turismu. Bezpečnost při cestování. Inovace a plánování v cestovním ruchu. Lidské zdroje v cestovním ruchu. Vlivy působící na cestovní ruch. Výzkum v oblasti komunikačních technologií v cestovním ruchu. Marketing a prodej v cestovním ruchu. Inovace a tvorba vzdělávacích metod v cestovním ruchu. Technologické aplikace v cestovním ruchu. Vzdělávací programy v cestovním ruchu.

Do programu bylo zařazeno 44 příspěvků na základě dvou anonymních recenzních posudků. Obvykle asi třetinu příspěvků recenzenti nedoporučí k publikování. Autor tohoto článku měl příležitost prezentovat jeden příspěvek formou posteru. Podmínkou zařazení příspěvku do sborníku byla účast alespoň jednoho z autorů příspěvku na konferenci.

Orgány Mezinárodní organizace učitelů cestovního ruchu (ISTTE) také rozhodly, že v příštím roce se konference uskuteční ve dnech 17. až 19. října 2013 v Detroitu, Michigan. Hlavní téma konference bude „Geoturismus – nová výzva pro cestovní ruch“.

Je obtížné vybrat právě ty nejzajímavější příspěvky. Celý sborník najdete na stránkách organizace <http://www.istte.org>. Uvádíme některé myšlenky a poznatky z některých příspěvků, které na konferenci odezněly:

Sietske Gras-Dijkstra, NHTV Breda University of Applied Science, Holandsko: Vzdělávání studentů v oblasti etiky cestovního ruchu. Autorka je řadu let členkou Etické komise UNWTO a napsala řadu knih o této problematice. V současné době, kdy je jedna miliarda účastníků mezinárodního cestovního ruchu, jsou důležité také morální aspekty cestovního ruchu a hospitality. Při výuce etiky je třeba volit metody diskuze se studenty a uvádět praktické příklady.

Dagmar Lund-Durlacher, MODUL University Vienna, Rakousko: Holistický přístup k výuce trvale udržitelného cestovního ruchu. Podobně jako při výuce etiky je třeba výuku trvale udržitelného cestovního ruchu promítnout do všech předmětů vzdělávání v cestovním ruchu a používat praktické příklady.

Lorraine M. Lobascio, Clemson University, South Carolina, U. S.: Výlet (zájezd) pomáhá růst osoby a budoucí profesionality: vliv praktických zkušeností se zapojením studentů a profesionální příprava. Zde název vystihuje nejlépe obsah příspěvku.

Gary Best, LaTrobe University, Bundoora, Victoria, Australia: Uplatnění kulturních znalostí a procesní mapy při cestování v terciálním vzdělávání. Obsahem vzdělávání je: účel cesty, účastníci cesty, strategie cesty, uspořádání cesty. Student také musí znát hlavní výstupy, dynamiku procesu cestování, adaptabilitu a změny vyvolané cestou. Je třeba nejen tyto znalosti získat, ale také je upevňovat.

McDonald-Tuma a Nicola Davis, Southern Illinois University Carbondale, Illinois, U.S.: Čím se bude zabývat výuka ve 21. století? Zabývá se problematikou využití sociálních sítí ve výuce. Pro učitele bude stále obtížnější držet krok s novými technologiemi, které se budou nabízet pro výuku.

Dimitrios Mylonopoulos, Technological Education Institute of Piraeus, Athens, Greece: Volné nabízení služeb průvodce v cestovním ruchu. Právní aspekt. Z Řecka byly ještě další příspěvky, které se zabývaly zdůvodněním toho, proč průvodcovské služby v Řecku musí být zajištěny jen řeckými profesionálními průvodci s předepsanou kvalifikací. Rozporují snahy EU umožnit poskytování těchto služeb volně, podobně jako v jiných oblastech.

Zajímavý byl workshop věnovaný tématu „Event professionals of the future“, kde bylo podrobně diskutováno vzdělávání v oblasti event managementu na úrovni bakalářského i magisterského studia. Ukázalo se, že v řadě států se takové studium zavádí. Diskuse byla o tom, zda by se mělo studium specializovat na různé typy „events“, zda zvláště pro oblast kultury, sportu, kongresů, výstav, incentiv atd. Moderátorem byla Olga Juneck, (Victoria University, Melbourne, Austrálie), která zaváděla tento obor na ANGELL Akademie Freiburg a její škola je stále garantem tohoto oboru. Jde o českou emigrantku, která od svých 12 let žije v Austrálii.

S ohledem na velký počet mimoevropských účastníků byl pro ně organizován před konferenční i po konferenční program. Před konferencí to byl výlet jižním Německem. Po konferenci návštěva třech států (Německo, Švýcarsko, Francie), protože Freiburg leží poblíž obou zmíněných států. V rámci konference byla organizována prohlídka města Freiburg s průvodkyněmi v dobových krojích a kloboucích. Účastníci se přesvědčili, že audio-guide

nikdy nemůže nahradit živého průvodce a komentovaná procházka historickým centrem se sympatickou průvodkyní je skutečným zážitkem, zvláště je-li spojený i s degustací místních produktů. Jeden večer si účastníci mohli vybrat k posezení některou ze stylových místních restaurací nebo hospod. Pořadatelé zorganizovali pro účastníky i „Octoberfest“, což bylo především pro mimoevropské účastníky opravdovým zážitkem. Poslední den odpoledne byl zájezd po turistickém regionu Schwarzwald spojený s návštěvou největšího vodopádu v Německu. Výletu předcházela dopoledne přednáška předsedy správní rady destinační agentury pro tento turistický region. Ukázalo se, že se řízení cestovního ruchu potýká s podobnými problémy jako u nás. Přednášející zdůrazňoval především řízení kvality nabízených produktů, protože jedině tak se do tohoto regionu budou turisté vracet. V každém autobuse byl na výletě zkušený průvodce, který poskytoval průvodcovské služby na vysoké úrovni. Ptal jsem se jich, zda musí mít v Německu průvodce zvláštní kvalifikaci. Bylo mi sděleno, že průvodci, kteří nás doprovází, mají odpovídající odborné vzdělání a k tomu příslušný průkaz, ale jinak i v Německu jde o živnost volnou. Cestovky však dávají přednost kvalifikovaným průvodcům. Ve Freiburgu je jedna z nejstarších univerzit založených již na začátku 15. století. Univerzita má 11 fakult a ve čtvrtmilionovém městě studuje kolem 25 tisíc studentů. Freiburg se označuje jako zelené město s velkou podporou dopravy na kolech. Prakticky v celém městě jsou stezky pro cyklisty a můžeme zde vidět i speciální parkovací dům pro kola v centru města. Cyklisty lze potkat v kteroukoliv denní i noční hodinu, ráno lze vidět v centru nepřetržitou řadu cyklistů všech věkových kategorií.

doc. RNDr. Jiří Vaníček, CSc.,

Slezská univerzita Opava, Filosoficko-přírodovědecká fakulta,

Ústav lázeňství, gastronomie a turismu,

email: jiri.vanicek@fpf.slu.cz

3. MEZINÁRODNÍ KOLOKVIUM O CESTOVNÍM RUCHU

Cestovní ruch je o poznávání. A příjemné zážitky z poznávání je možné skloubit i s prací. Což tak učinila skupina příznivců cestovního ruchu z řad veřejné správy a akademické obce na počátku babího léta v Pavlově na jižní Moravě, kde se konalo již 3. mezinárodní kolokvium o cestovním ruchu. Tematikou tohoto ročníku byla otázka současné a budoucí politiky cestovního ruchu České republiky. Čestnými hosty kolokvia byli ředitel Odboru cestovního ruchu Ministerstva pro místní rozvoj **Aleš Hozdecký** a jeho bývalý slovenský protějšek **Stanislav Rusinko**.

Diskusní blok „Nová kohezní politika EU a cestovní ruch“ byl zahájen příspěvkem **Aleše Hozdeckého** a **Radka Chaloupky** (MMR), který se týkal Koncepce státní politiky cestovního ruchu ČR jakožto nástroje podpory rozvoje cestovního ruchu pro plánovací období 2014–2020. Následná diskuse se stočila na otázku způsobu a alokace podpory cestovního ruchu, kde zaznívaly současné zkušenosti s čerpáním prostředků z operačních programů a snahy jejich zpracování pro následující období 2014–2020. Celkově účastníci kolokvia hodnotili

velice pozitivně přístup a komunikaci se zástupci odboru cestovního ruchu MMR při projednávání klíčových koncepčních a strategických dokumentů.

Druhý diskusní blok byl zaměřen na „kvalitu v cestovním ruchu“ a jako úvodní příspěvek byl prezentován Národní systém kvality služeb cestovního ruchu, jakožto jeden z cílů politiky cestovního ruchu ČR. Zatím co **Radek Chaloupka** (MMR) představil systém z pohledu jeho koncepce, **Ivan Miller** (Interquality) se pustil do hlubšího rozboru samotné tvorby systému kvality služeb cestovního ruchu. Toto téma otevřelo velice živou diskusi, kde zazněla celá řada příkladů a podnětných připomínek – systém kvality není o „nálepce“ na dveřích ani o nových zážitcích, ale o lepší kvalitě, tj. o „požitcích“.

Poslední blok dal prostor debatě nad stále otevřeným tématem „Organizace a řízení cestovního ruchu a jeho legislativní pojetí“. Úvodem zazněla z úst **Aleše Hozdeckého** (MMR) rekapitulace současného stavu Návrhu věcného záměru zákona o cestovním ruchu, který je v procesu zpracování RIA. Své osobní zkušenosti s legislativní úpravou zákona na Slovensku prezentoval **Stanislav Rusinko**, který bohatě přispěl k rozpravě o významu přijetí zákona a hledání vhodné argumentace na jeho podporu.

Účastníci hodnotili kolokvium jako výborné nejen z hlediska interaktivní výměny odborných názorů, ale také z hlediska společenského vyžití.

Pro zájemce o podrobnější informace a výstupy z 3. mezinárodního kolokvia o cestovním ruchu jsou k dispozici WWW stránky

<http://www.econ.muni.cz/udalosti/vedeckovyzkumne/3-mezinarodni-kolokvium-o-cestovnim-ruchu/>.

Ing. Andrea Holešinská, Ph.D.

SPOLUPRÁCE KATEDRY CESTOVNÍHO RUCHU VYSOKÉ ŠKOLY POLYTECHNICKÉ JIHLAVA S MIKROREGIONEM TELČSKO A MĚSTEM TELČ

Je všeobecně známo, že spojení teorie s praxí je nezbytné ve všech oborech lidské činnosti. Platí to také o bakalářském vzdělávání studentů oboru Cestovní ruch na Vysoké škole polytechnické Jihlava (VŠPJ). Pro lepší uplatnění našich absolventů na trhu práce nabízí VŠPJ studentům oboru Cestovní ruch řadu možností, jak si rozšířit nejen teoretické znalosti, ale také získat praktické zkušenosti z oboru. Od počátku své existence, tedy od akademického roku 2005/2006, považuje Katedra cestovního ruchu VŠPJ za jednu z hlavních priorit navázání různých forem spolupráce s regiony. A lze říci, že se záměr daří. Za krátkou dobu svého trvání navázala katedra cestovního ruchu spolupráci s různými regionálními subjekty nejen v Kraji Vysočina. Pro studenty se tak vytváří další prostor pro získávání praktických poznatků a pro jejich další uplatnění. Akademické pracoviště navíc může subjektům v regionu pomoci při realizaci aktivit, které by měly být přínosem pro rozvoj cestovního ruchu v oblastech různé úrovně. Jedním z regionů, kde spolupráce probíhá intenzivněji, je Mikroregion Telčsko.

PROČ PRÁVĚ TELČSKO?

Spolupráce s Mikroregionem Telčsko je pro katedru významná i proto, že obor Cestovní ruch na VŠPJ má své původní kořeny právě v Telči. V roce 1994 byla zásluhou řady nadšených spolupracovníků zahájena výuka oboru Cestovní ruch v dvouletém pomaturitním studiu při Střední odborné škole v Telči. Studium se setkalo s velkým zájmem uchazečů. V roce 1997 byla nabídka pomaturitního studia ukončena, ale cestovní ruch se v Telči vyučoval dále. Stal se jedním ze studijních oborů tehdejší Vyšší odborné školy Jihlava (předchůdkyně dnešní VŠPJ). V Telči vzniklo na několik let odloučené pracoviště této školy. Titul DiS. v oboru Cestovní ruch získalo do roku 2006 několik set absolventů. Podání žádosti o akreditaci oboru při nově vzniklé vysoké škole v Jihlavě znamenalo logické završení více než desetiletého úsilí.

MIKROREGION TELČSKO A MĚSTO TELČ

Mikroregion Telčsko tvoří 49 obcí, ve kterých žije asi 15 tisíc obyvatel. Město Telč, jediné větší sídlo mikroregionu (asi 5 000 obyvatel), je spádovým centrem celé oblasti. Jako město, jehož historické jádro je uvedeno od roku 1992 na Seznamu světového dědictví UNESCO, má ovšem význam turistického centra nejen v regionálním, ale i v celostátním a mezinárodním měřítku.

Nepřítomnost velkého průmyslu v celé oblasti pomohla zachovat čisté životní prostředí. Spolu s malebnou krajinou této části Českomoravské vrchoviny a množstvím památek (nejen v Telči) disponuje mikroregion velmi kvalitními lokalizačními předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu. Přesto se cestovní ruch v oblasti nerozvíjí tak, jak by si všichni zainteresovaní představovali. Jednou ze slabých stránek turismu v regionu je krátkodobý pobyt návštěvníků.

MĚSTA V ROZLETU

Již dva roky probíhají setkání zástupců Katedry cestovního ruchu VŠPJ s představiteli města Telč a Mikroregionu Telčsko. Hlavním cílem našich setkání bylo hledat možnosti rozvoje cestovního ruchu v oblasti. Zásadní je především otázka, jak nejen návštěvníka přilákat, ale také jak jej zde alespoň pár dní udržet.

Město Telč se v roce 2011 aktivně zapojilo do projektu "Města v rozletu". Projekt je financován z Evropského fondu regionálního rozvoje prostřednictvím Operačního programu Evropské územní spolupráce Rakousko – Česká republika 2007 – 2013. Partnerů jsou tři rakouská města oblasti Waldviertel – Horn, Zwettl, Schrems a tři partnerská města za Jižní Čechy a Vysočinu – Třeboň, Jindřichův Hradec, Telč. Město Telč vstoupilo do projektu s následujícími cíli:

- Aktualizovat strategii rozvoje města a cestovního ruchu v Telči.
- Zajistit propagování města Telče.
- Zefektivnit vzájemnou spolupráci a komunikaci mezi městem Telč a podnikateli poskytující služby v oblasti cestovního ruchu.

Již v období přípravy probíhaly konzultace zástupců města s vedením jihlavské katedry cestovního ruchu. V průběhu realizace projektu nabídla VŠPJ provedení a vyhodnocení potřebných průzkumů mezi návštěvníky města a mezi představiteli veřejné správy a podnikateli. Výsledkem bude aktuální marketingová studie turistického regionu Telčsko včetně vypracování závěrečné zprávy a její prezentace. Vznikne pod vedením zkušených odborníků z katedry a za významného přispění studentů oboru Cestovní ruch, kteří své výzkumy zpracují formou bakalářských prací. Výsledky studie budou strukturovány tak, aby je bylo možno porovnat s výstupy Marketingové studie turistického regionu Telčsko (2006). V současné době byla dokončena dotazníková šetření mezi obyvateli města, návštěvníky, představiteli veřejné správy a podnikateli v Telči. Nyní budou výsledky výzkumů zpracovány a vyhodnoceny.

V rámci projektu jsou také plánovány přednášky odborníků katedry cestovního ruchu pro místní podnikatele například na tato témata:

- Základy cestovního ruchu (vymezení pojmů, přehled základních služeb cestovního ruchu)
- Právní minimum (legislativní opatření ovlivňující služby v cestovním ruchu v ČR i v EU)
- Region a cestovní ruch – geografie a historie mikroregionu, udržitelný rozvoj cestovního ruchu
- Základní principy destinačního managementu (strategický rozvoj destinace, tvorba destinačních produktů, marketing destinace)

ZKUŠENOSTI AKADEMICKÝCH PRACOVNÍKŮ, BAKALÁŘSKÉ PRÁCE, PRAXE

Pracovníci katedry cestovního ruchu mají ve výše uvedených aktivitách bohaté zkušenosti. Dílem týmu akademických pracovníků VŠPJ pod vedením doc. Jiřího Vaníčka je například „Marketingová studie cestovního ruchu subregionu Velké Dářko“, která vznikla v roce 2008. Každoročně je na oboru Cestovní ruch obhájena řada bakalářských prací, jejichž jádrem je marketingový průzkum střediska nebo oblasti cestovního ruchu v ČR, jeho hodnocení, analýza výsledků a příprava návrhů na zlepšení situace. Cestovním ruchem v Telči se studenti ve svých výzkumech zabývali i v předchozích letech. V roce 2009 - 2012 byly obhájeny následující

bakalářské práce zaměřené na problematiku Telče:

- Památky Telče vyhledávané turisty, atraktivita tohoto města pro cestovní ruch
- Městská památková rezervace Telč a její regenerace - postoje návštěvníků a turistů
- Městská památková rezervace Telč - postoje občanů a veřejné správy k regeneraci a významu pro cestovní ruch
- Profil návštěvníka zámku Telč
- Telč - možnosti pro handicapované návštěvníky
- Projekt turistického vláčku v Telči.
- Analýza využití kapacity ubytovacích zařízení v Telči

Studenti jihlavské Polytechniky pravidelně absolvují praxe v telčském turistickém informačním centru. Na jedné z minulých konferencí pořádaných katedrou přednášel o problematice Telče starosta města Mgr. Roman Fabeš. Se zájmem se setkala přednáška kastelána telčského zámku Miloše Norka pro studenty.

GEOPARK VYSOČINA

Hovoříme-li o spolupráci v cestovním ruchu s regionem Telčska, je třeba zmínit další zajímavou aktivitu – spolupráci Katedry cestovního ruchu VŠPJ s obecně prospěšnou společností Geopark Vysočina. Geoturistický a ekoturistický potenciál ČR tvoří zajímavou a dosud nedoceněnou alternativu ke standardnímu cestovnímu ruchu v přírodně a krajinně hodnotných územích. Území plánovaného Geoparku Vysočina se z velké části nachází právě v Mikroregionu Telčsko. Cílem projektu Geopark Vysočina není omezení vstupu do přírodně a krajinně hodnotného území, ale naopak rozvoj specifických šetrných forem turismu a také ekonomický přínos obyvatelům daného území. Jde například o vybudování zážitkových a naučných stezek, vlastního infocentra v Telči a také o přípravu zajímavých vzdělávacích programů pro školy, laickou i odbornou veřejnost.

VŠPJ je jednou z partnerských organizací této společnosti v oblasti propagace a příprav při vzniku geoparku. **V říjnu roku 2011** byla jihlavská Polytechnika partnerem konference „**Výzva a hrozby ekoturismu a geoturismu pro ochranu biodiverzity a geodiverzity**“, kterou společnost pořádala v Telči. Pro účastníky mezinárodní konference „**Aktuální problémy cestovního ruchu**“, kterou organizovala Katedra cestovního ruchu VŠPJ na přelomu února a března 2012 připravila společnost Geopark Vysočina velmi úspěšnou odbornou exkurzi do nově vznikajícího geoparku. Tématem zmiňované konference v Jihlavě byly **Nové trendy v cestovním ruchu**. Zřízení geoparku na Telčsku se k takovým trendům řadí a mohlo by významně přispět k přilákání dalších turistů do regionu a hlavně k udržení těchto návštěvníků po více dní.

Spolupráce VŠPJ a společnosti Geopark Vysočina bude dále pokračovat studentskými výzkumy a návrhy, které budou zpracovány formou bakalářských prací a také souvislými odbornými praxemi.

ZÁVĚR

Vzájemná spolupráce akademické sféry a regionů v oblasti rozvoje cestovního ruchu je nezbytná a současně velmi přínosná pro obě strany. Pro akademickou sféru, především pro studenty, ale také pro učitele, přináší další poznatky o specifických rysech turismu v daném regionu. Studenti si v rámci svých výzkumů a odborných praxí ověřují získané teoretické znalosti. Pro rozvoj cestovního ruchu jako ekonomické aktivity v regionech je důležité působení příslušně vzdělaných odborníků v oboru, což bohužel v současné době v ČR stále není samozřejmostí.

Eva Janoušková

Katedra cestovního ruchu VŠP Jihlava

POZVÁNKY NA KONFERENCI

Vysoká škola polytechnická Jihlava
Katedra cestovního ruchu Tolstého
16, 586 01 Jihlava

Vysocina Tourism
příspěvková organizace
Věžní 26, 586 01 Jihlava

pořádají

pod záštitou

Ing. Kamila Jankovského, ministra pro místní rozvoj České republiky

a

Mgr. Zdeňky Horníkové, předsedkyně Podvýboru pro cestovní ruch při Výboru
pro veřejnou správu a regionální rozvoj Poslanecké sněmovny Parlamentu
České republiky

a s mediální podporou časopisu COT business

8. mezinárodní konferenci Aktuální problémy cestovního ruchu

na téma

„CESTOVNÍ RUCH – DESTINACE – REGIONÁLNÍ ROZVOJ“

ve dnech 27. – 28. února 2013

v budově Vysoké školy polytechnické Jihlava

Hlavní cíl konference:

Cílem je vytvořit podmínky pro mezinárodní setkání odborníků z praxe a akademické sféry. Přínosem jednání konference bude prostor pro diskusi nad aktuálními problémy cestovního ruchu v destinaci se zaměřením na problematiku regionálního rozvoje. Výstupem konference bude recenzovaný sborník příspěvků, které na konferenci zazní.

Témata:

- Cestovní ruch jako důležitý faktor rozvoje regionů
- Výzkum a analýzy potenciálu pro rozvoj cestovního ruchu destinace
- Využití GIS při prostorových analýzách turistických destinací

- Tvorba turistického produktu destinace
- Management kvality destinace
- Inovační procesy při rozvoji a řízení destinace
- Strategie rozvoje mikroregionů a cestovní ruch
- České turistické destinace v kontextu evropského prostoru
- Přeshraniční spolupráce regionů
- Odborné vzdělání pracovníků v cestovním ruchu jako předpoklad udržitelného rozvoje regionů

Předběžný program konference:

Středa 27. února 2013

- 8:00 – 9:00 Prezence
- 9:00 – 9:30 Slavnostní zahájení
- 9:30 – 11:30 Plenární zasedání
- 11:30 – 12:00 Přestávka na občerstvení
- 12:00 – 13:30 Plenární zasedání
- 13:30 – 14:30 Oběd
- 14:30 – 17:30 Jednání v sekcích
- 17:30 – 20:00 Neformální společenský večer s rautem

Čtvrtek 28. února 2013

9:00 – 13:00

Terénní exkurze do areálu mistrovství světa v biatlonu v Novém Městě na Moravě organizovaná spolupořadatelem konference, příspěvkovou organizací Vysočina Tourism.

Termíny:

Přihláška	do 6. února 2013
Zaplacení účastnického poplatku	do 6. února 2013
Zaslání abstraktu příspěvku	do 23. ledna 2013
Zaslání informace o akceptaci příspěvku	do 31. ledna 2013
Cirkulář s podrobným programem konference	do 20. února 2013
Zaslání plné verze příspěvku do sborníku	do 20. února 2013

Účastnický poplatek: 1 200,- Kč (vč. DPH), nebo 48,- euro, zahrnuje občerstvení, oběd, raut, náklady na vydání sborníku a náklady na organizační zajištění konference. Účast na programu druhého dne je zdarma.

Odborný garant konference:

Prof. PhDr. Petr Chalupa, CSc. – Vysoká škola polytechnická Jihlava

Sekretariát konference:

Kateřina Krejčí

Vysoká škola polytechnická Jihlava

Tolstého 16, 586 01 Jihlava

tel.: +420 567 141 116

e-mail: konferencecr@vspj.cz

Bližší informace budou průběžně zveřejňovány na www.vspj.cz.